

REPUBLIKA SRBIJA
NARODNA SKUPŠTINA
OSMO VANREDNO ZASEDANJE
U JEDANAESTOM SAZIVU
Treći dan rada
25. jun 2018. godine

(Sednica je počela u 10.20 časova. Predsedava Veroljub Arsić, potpredsednik Narodne skupštine.)

*
* *

PREDSEDAVAJUĆI: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo rad sednice Osmog vanrednog zasedanja Narodne skupštine Republike Srbije u Jedanaestom sazivu.

Na osnovu službene evidencije o prisutnosti narodnih poslanika konstatujem da sednici prisustvuje 71 narodni poslanik.

Radi utvrđivanja broja narodnih poslanika prisutnih u sali, molim narodne poslanike da ubace svoje identifikacione kartice u poslaničke jedinice elektronskog sistema za glasanje.

Molim kolege poslanike da se ne igraju karticama.

Konstatujem da je primenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno da je u sali prisutno 86 narodnih poslanika, odnosno da su prisutna najmanje 84 narodna poslanika i da postoje uslovi za rad Narodne skupštine.

Obaveštavam vas da su sprečeni da prisustvuju sednici sledeći narodni poslanici: Žarko Obradović, Aleksandra Tomić, Dubravka Filipovski, Elvira Kovač, Aleksandar Stevanović, Aleksandar Šešelj, Marija Obradović, Biljana Pantić Pilja, Vladimir Marinković i Olena Papuga.

Saglasno članu 90. stav 1. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da je povodom pretresa u pojedinostima o 1. tački dnevnog reda, Predlogu zakona o ratnim memorijalima, pozvan da prisustvuje sednici Zoran Đorđević, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, sa saradnicima.

Prelazimo na 1. tačku dnevnog reda – PREDLOG ZAKONA O RATNIM MEMORIJALIMA (pretres u pojedinostima).

Primili ste amandmane koje su na Predlog zakona podneli narodni poslanici. Primili ste izveštaje Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo i

Odbora za rad, socijalna pitanja, društvenu uključenost i smanjenje siromaštva, kao i mišljenje Vlade o podnetim amandmanima. Pošto je Narodna skupština obavila načelni pretres, saglasno članu 157. stav 3. Poslovnika Narodne skupštine otvaram pretres Predloga zakona u pojedinostima.

Na naziv zakona amandman je podneo narodni poslanik Milan Lapčević.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Boško Obradović.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Dragan Vesović.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Marija Janjušević.

Koleginice Janjušević, izvolite.

MARIJA JANJUŠEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Ovaj predlog zakona prosto ima nepotpun naziv. Predložila sam da Predlog zakona, odnosno budući zakon (koji će, ne sumnjam, biti usvojen) ima naziv – zakon o ratnim memorijalima Republike Srbije.

Ne vidim zbog čega se u našim zakonima uporno izostavlja ovaj veoma važan deo – Republika Srbija. Smatram da je važno da se ovaj amandman prihvati, da se naziv zakona upodobi. To ne bi bio nikakav presedan, već smo imali slučaj na prethodnom zasedanju da je ministar unutrašnjih poslova prihvatio moj amandman. Kada već ne može da piše – srpski memorijali, neka piše – memorijali Republike Srbije.

Ne smemo dozvoliti u ovom visokom domu i u našem zakonodavstvu da se bilo šta podrazumeva. Dakle, sam zakon se odnosi na memorijale Republike Srbije. Tako ćemo ubuduće izbeći bilo kakvu dilemu da na našoj teritoriji ili bilo gde u svetu gde su srpski memorijali mogu da postoje i budu predmet zaštite memorijali neke druge države poput Turske, Nemačke, SAD, koje su vršile agresiju na teritoriji Republike Srbije.

Uverena sam da će ministar razumeti i da će poput svog kolege, ministra unutrašnjih poslova, dozvoliti da se ovaj zakon upotpuni važnom stavkom – Republika Srbija. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Srđan Nogo.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Zoran Radojičić.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Miladin Ševarlić.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Sreto Perić.

Da li neko želi reč?

Kolega Periću, izvolite.

SRETO PERIĆ: Mi smo predložili da naslov ovog zakona glasi: zakon o uređenju i zaštiti ratnih memorijala. Ovo bi bilo potpunije, pogotovo imajući u vidu sadržaj ovog predloga zakona. Znači, ovo je celishodno, trebalo je ovaj amandman prihvatiti.

Smatramo da savez jedne države čine preci, sadašnje generacije i potomci. Onaj ko zaboravi svoje pretke, on će sigurno da izgubi i potomke.

Ovim zakonom puno toga će ostati nedorečeno i neće biti rešeno da li postoji potreba da se memorijali urede na celishodan i potpun način. Svakako da postoji. Da smo dosad imali veće poštovanje prema našim precima, odnosno ljudima koji su svojom krvlju platili našu slobodu, ne bismo dozvolili da na ostrvu Vidu ni posle skoro sto godina memorijalni kompleks ne bude urađen onako kako ga je ruski arhitekta Nikolaj Krasnov projektovao, nego bi to bilo urađeno u celosti. Sada su neka udruženja, čak i neki listovi, pokrenula inicijativu da se prikupe sredstava i da se to uradi na dobrovoljnoj bazi.

Ovo je suština, na koju je trebalo obratiti više pažnje. Gospodine ministre, mi imamo puno memorijala koji nisu na pravi način održavani do sada. Možda će biti dobro to što će se znati neke nadležnosti između lokalnih samouprava i države Srbije. Veće je tu pitanje morala kakav ćemo mi odnos imati prema našim precima, prema poginulima, nego ko će, u krajnjoj liniji, da to održava i ostalo. Da smo moralni ljudi, da cenimo svoje pretke, mi bismo i bez ovog regulisanja, odnosno zakonskog propisa radili. Čast je i ponos da takav odnos, takav pijetet prema svojim precima pokažemo. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Belačić.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Momčilo Mandić.

Da li neko želi reč?

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Marina Ristić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Ristić, izvolite.

MARINA RISTIĆ: Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, predugo se čekalo na zakon o ratnim memorijalima i biće velika šteta ako on

ostane mrtvo slovo na papiru, a velike su šanse za to. U svojim narednim izlaganjima objasniću zbog čega je to vrlo izvesno.

Opšte je poznato da su stradanja srpskog naroda u ratovima ogromna i da razmere zločina koji su počinjeni nad Srbima nikada nisu do kraja ispitane jer su jugoslovenske, a kasnije i srpske vlasti umanjivale, prikrivale, zataškavale ove pokolje. Bilo je potrebno da Hrvatska i BiH podnesu tužbe za genocid da bi se naša vlast trгла i počela otvorenije da govori o ovoj temi.

Jedini koji su u proteklih dvadeset godina imali hrabrosti da o ovome javno pričaju jesu srpski radikali. Želeli smo da sačuvamo od zaborava sve zločine počinjene nad srpskim narodom, sve dok jednog dana ne probudimo svest i savest, da ova tema više ne bude tabu za našu vlast. Da naše reči ne odu u vetar, da se ne zaborave, da neke stvari ostavimo za naredna pokolenja, objavili smo brojne naučne radove u naučnom časopisu „Srpska slobodarska misao“, kao i knjige istaknutih ličnosti kao što su Nikola Žutić, Veselin Đuretić, Momir Krsmanović, Milisav Sekulić i mnogi drugi koji su se bavili ovom temom.

Zato je Srpskoj radikalnoj stranci ovaj zakon veoma važan, ali s obzirom na to da imamo brojne primedbe na član 4. zakona, koji je ključan, nećemo glasati ukoliko se naši amandmani ne usvoje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Zoran Despotović.

Da li neko želi reč?

Kolega Despotoviću, izvolite.

ZORAN DESPOTOVIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, memorijali su mesta pouka i poruka. Memorijali su sećanja, mesta okupljanja i novih vizija. Memorijali su nastali juče, ali su naše danas i naše sutra. Odnos prema memorijalima ubedljiviji je od mnogo čega drugog, govori o jednom narodu, o našem odnosu prema precima, prema istoriji i tradiciji. Pažljivo održavana i negovana memorijalna mesta govore o vitalnosti i snazi jednog naroda, kao što zapušteni memorijali govore o zapuštenoj mentalnoj higijeni jednog naroda.

Srbija je kroz mnoge vekove i milenijume bila stanište ljudskih zajednica. Brojni arheološki lokaliteti sa materijalnim ostacima potvrđuju boravka i života starosjedelaca, raznih nomadskih i ratničkih plemena, poput Ilira, Kelta, Rimljana, Slovena i Turaka. Na ovoj milenijumskoj raskrsnici puteva i civilizacija, prepletu orijentalnog i evropskog duha, prožimale su se razne kulture, vodili ratovi i dizale bune.

O tome najubedljivije svedoče brojni ratni memorijali. Naše je da ih kao epsku priču sa kolena na koleno ostavljamo u nasleđe budućim generacijama. Memorijali će budućim generacijama pričati ne samo o onima u čiju su slavu i

kao zahvalnost nastali, već će imati priču i o nama, a kakva će ta priča biti zavisi od našeg odnosa prema ratnim memorijalima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Vesna Nikolić Vukajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Nikola Savić.

Da li neko želi reč?

Kolega Savić.

Izvolite.

NIKOLA SAVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, podneo sam amandman na naslov Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Moram da kažem da nema ničeg lošeg u tome što se donosi ovakav zakon, naprotiv, dobro je da se ova materija sagleda na jedan način, barem na jedan zakonski način, jer znamo da su se u međuvremenu promenili nazivi većeg broja država u kojima smo živeli. Ali to što Vlada, odnosno Skupština donosi ovaj zakon još uvek ne znači da država Srbija ima pravilan odnos prema ovoj materiji. Naprotiv, država Srbija apsolutno i dalje ima neadekvatan odnos prema svojoj istoriji, prema svojim junacima, prema stratištima, kojih je nažalost bilo mnogo, na svim stranama naše uže i naše šire otadžbine.

To ću ilustrovati jednim primerom. Nedavna NATO agresija, NATO neprijatelji koji su izvršili bombardovanje države Srbije, prouzrokovala je određeni broj žrtava i veliku materijalnu štetu. Znači, to je bilo bukvalno... Svi mi koji sedimo u ovoj sali sećamo se toga i savremenici smo tih događaja, ali država Srbija još uvek nije utvrdila tačan broj žrtava i nije utvrdila tačnu materijalnu štetu.

Dakle, bez obzira na to što donosimo jedan ovakav zakon, to nije dovoljno. Moramo da vodimo računa o svim detaljima. Vi znate da naši neprijatelji, ili neke druge zemlje, čak izmišljaju neke detalje kako bi neku stvar dodali svojoj istoriji, da tako kažem, svojoj junačkoj epopeji, a mi imamo mnogo toga, ne možemo sve ni da pobrojimo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Tomislav Ljubenović.

Da li neko želi reč?

Kolega Ljubenoviću, izvolite.

TOMISLAV LJUBENović: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, na Predlog zakona o ratnim memorijalima Poslanička grupa SRS podnela je amandman. Predložili smo da

se promeni naslov tako da glasi: zakon o uređenju i zaštiti ratnih memorijala u Republici Srbiji.

Ovaj amandman smo podneli jer smatramo da će naziv zakona koji predlažemo biti sveobuhvatniji s obzirom na to da će usvajanjem ovog zakona prestati da važe zakoni koji su doneti pre dosta vremena: Zakon o uređivanju i održavanju groblja boraca iz 1976. godine, Zakon o obeležavanju i održavanju grobalja i grobova pripadnika savezničkih armija i drugih stranih armija na teritoriji Jugoslavije iz 1975. godine, Zakon o grobljima i grobovima boraca u inostranstvu iz 1976. godine.

Kroz tekst Predloga zakona definisani su uređenje i zaštita ratnih memorijala, s tim što bi termin „uređenje“ trebalo shvatiti mnogo šire od onoga kako je predlagač obrazložio značenje ovog pojma. Što se tiče zaštite ratnih memorijala, napisano je da „u smislu ovog zakona, podrazumeva sprečavanje propadanja i oštećenja i održavanje u dostojanstvenom i prepoznatljivom stanju, kao i sprečavanje neovlašćene izmene, dorade, izmeštanja, zamene ili uklanjanja ratnog memorijala ili njegovog dela“.

Kada je ovako napisano, mi iz Srpske radikalne stranke zaista ne vidimo u čemu je problem da se prihvati ovaj naš amandman i da sam naslov zakona bude jasniji i daleko sveobuhvatniji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Ružica Nikolić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Nikolić, izvolite.

RUŽICA NIKOLIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, ovim predlogom zakona trebalo bi da se urede pitanja zaštite ratnih memorijala kao i sva druga pitanja od značaja za ratne memorijale u Republici Srbiji i srpske memorijale u inostranstvu.

Srpski narod je u prošlom veku imao nekoliko veoma teških oslobodilačkih i odbrambenih ratova, u kojima je pretrpeo ogromne gubitke. Mi srpski radikali smatramo da je naša nacionalna i moralna dužnost da se odužimo svim srpskim žrtvama i da sve srpske žrtve zaštitimo od zaborava. Mi svake godine obilazimo spomen-obeležja u Kravici, Bratuncu, Skelanima i u svim srpskim zemljama gde su se desili veliki zločini nad srpskim stanovništvom. Delegacija srpskih radikala, na čelu sa Zoranom Krasićem, koji je i sam posvetio život borbi za slobodu srpskog naroda i tako stekao zaslužno mesto pored svih srpskih junaka koje je štitio od zaborava, svake godine je odavala počast kod spomen-kosturnice u Zalazju nevinim Srbima koji su na Petrovdan 1992. godine ubijeni od strane muslimanskih snaga pod komandom ratnog zločinca Nasera Orića i čiji je jedini greh bio to što su bili Srbi.

Naglasila bih da niko sem nas srpskih radikala, nijedan srpski političar, ni predstavnik opozicije niti predstavnik vlasti, nikada nije odao počast ovim nevinim srpskim žrtvama. Srpska radikalna stranka smatra da nijedna srpska žrtva ne sme da bude zaboravljena i mi ćemo redovno dolaziti i prenositi pokolenjima koje su sve srpske žrtve za slobodu ...

PREDSEDAVAJUĆI: Hvala.

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Dubravko Bojić.

Da li neko želi reč?

Kolega Bojiću, izvolite.

DUBRAVKO BOJIĆ: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, Predlog zakona o ratnim memorijalima je verovatno najstariji zakonski predlog koji je došao u ovaj parlament i o kome smo raspravljali ako znamo da je na snazi skoro pola veka i da je nadživeo tri države.

Za razliku od drugih zakona koje smo ovde izglasavali, pored razloga za njihovo donošenje zasnovanih na državnim interesima, na potrebama građana, na argumentima, ovaj zakon nosi i nešto veći emotivni naboj, što je ljudski i razumljivo kada znamo da se dotiče naših osećanja.

Mi smo veoma stradalni narod. Najviše smo stradali u minulom, 20. veku. Pomenuću Prvi i Drugi srpski ustanak, balkanske ratove, Prvi i Drugi svetski rat, do bombardovanja naše zemlje od strane zločinačke NATO alijanse krajem prošlog milenijuma.

Srpska radikalna stranka podržava inicijativu za donošenje jednog ovakvog zakona gde bi se na jedan celovit način uredila ova veoma osetljiva oblast, ali ćemo kroz amandmane na ovaj predlog zakona ukazati na naše primedbe i njegove nedostatke.

Kao razlog za hitan postupak navodi se potreba da se što pre urede pitanja koja se regulišu ovim zakonom. To gubi na značaju u svetlu činjenica, kada znamo da je važeći zakon donesen pre 47 godina. A kada se nešto donosi po hitnom postupku, to znači na brzinu, u svesti ljudi uvek postoji sumnja i podozrivost da tu nešto želi da se prikrije, da ne ispliva u javnost, da se sakrije od javnosti. Nastaviću kroz naredne amandmane

PREDSEDAVAJUĆI: Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Miljan Damjanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Šešelj.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Nemanja Šarović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Milorad Mirčić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Nataša Jovanović.

Da li neko želi reč?

Izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Ovaj zakon, gospodine ministre, ima isuviše uopšten naziv i može da se nađe u skupštinskoj proceduri u bilo kojoj zemlji u svetu. Da bismo čuvali pomen na srpske žrtve, jer smo najstradalniji narod u 20. veku, trebalo je da ovaj zakon nazovete zakon o ratnim memorijalima i stradanjima srpskih heroja, zato što je prošlo toliko vremena – evo, 70 godina od završetka Drugog svetskog rata, obeležili smo i stogodišnjicu od završetka Prvog svetskog rata – a da nisu popisane sve srpske žrtve na prostoru bivše Jugoslavije.

Ako sada imate priliku da donesete ovakav zakon i ako ste već hteli da se čuva pomen na srpske žrtve, a mnogo ćemo govoriti o tome koliko je ovde stvari koje nisu do kraja dorečene, zašto niste formirali komisiju koja će upravo na tome da radi, da se jednom i zasvagda duše srpskih junaka koji su dali svoje živote za otadžbinu Srbiju i ka čemu treba da streme buduće generacije, da na njihovom herojstvu srpskih junaka i one stasavaju i tako ih uče u porodici... Zašto niste izašli u susret onima koji su pokretali više godina tu inicijativu, da se to zna?

Jer kako će da se znaju grobovi onih koji su otišli putem preko Albanije, a njih je 150.000, na ostrvo Krf, a mnogi od njih tamo nisu stigli, iz Drinske, iz druge divizije, već su završili na nekim drugim mestima, kada su ta spomen-obeležja toliko mala ili ih uopšte nema? Evo, na jednom manje poznatom mestu, Agios Mateos na Krfu, postoji jedno obeležje na kome je pukovnik Vladimir Stanimirović napisao reči – na srpskim humkama srpsko cveće neće nići. Tamo ne niče srpsko cveće, ali postoje mesta gde su ostavili kosti srpski junaci, a koja vi niste obeležili. Nijedna vlada to dosad nije uradila a to je ono na čemu već više od dvadeset godina insistira Srpska radikalna stranka.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Vjerica Radeta.

Da li neko želi reč?

Koleginice Radeta, izvolite.

VJERICA RADETA: Zakon o ratnim memorijalima svakako treba da postoji, trebalo je odavno. Ideja je dobra, ali ovaj predlog zakona nije dobar. Nekako je nedovoljno, kako bih rekla, konkretan, odnosno nije konkretan.

Nekako, kao da se želi samo reda radi da se donese taj zakon, a da se suštinski ne uradi ono što bi trebalo da jeste intencija ovog zakona, nadam se i Vlade i skupštinske većine i, na kraju krajeva, svih građana Srbije.

Nekako je utisak stalno, i to decenijama unazad, pogotovo od 2000. godine, da mi, kao, treba da se stidimo svega onoga što je srpsko, što je srpsko junaštvo, što je srpsko herojstvo, onoga čime se sve druge države diče. Mi nekako to pokušavamo u javnosti da predstavimo kao nešto retrogradno, nešto čime ne treba da se ponosimo itd.

Sama činjenica da nekadašnji predsednik države Slobodan Milošević nema nikakvo obeležje u Beogradu više je nego dovoljan dokaz da ni ovaj zakon neće takve stvari promeniti i da ni ovaj zakon nije dobar.

Mi se plašimo nečeg drugog. Plašimo se da je ovaj zakon možda samo dimna zavesa, da kažemo – evo, doneli smo zakon o ratnim memorijalima, a da onda koristeći ovaj zakon, i zato on nije dobar, potvrđujemo onu priču koja je sve više prisutna u javnosti, da mi treba da raskinemo sa našim mitovima, legendama itd. To svakako ne bi smelo da se desi. To je deo tih zahteva koje dobijamo iz EU, a vezano je za taj obavezujući sporazum za Kosovo i Metohiju. Nikako ne bi smelo da se desi da se pod formom ovog zakona tako nešto uradi jer mi na Kosovu i Metohiji osim naših velikih mitova, osim kosovskog mita, kojeg nikad niko ne sme da se odrekne ni po koju cenu, ni u kakvim pregovorima i razgovorima, imamo i mnogo novih mesta koja zaslužuju memorijale: i Goraždevac, i Staro Gracko, i svaka pojedinačna pogibija svakog Srbina na Kosovu i Metohiji, i svi poginuli u danima pogroma i svi poginuli od NATO agresije, ne samo na Kosovu i Metohiji.

Naravno, kroz amandmane ćemo ići i dalje kroz istoriju, ali ono na šta sada posebno želimo da ukažemo jeste: ministre i gospodo iz Vlade i vladajuće većine, nemojte da zbog ovog zakona kažete – evo, sve što treba da čuvamo sadržano je u ovom zakonu, a ostalog ćemo se odreći zarad puta u Evropsku uniju. Ne postoji taj put zbog kojeg iko ima pravo da se odrekne ijednog dela naše slavne srpske istorije.

PREDSEDAVAJUĆI: Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Božidar Delić.

Da li neko želi reč?

Kolega Deliću, izvolite.

BOŽIDAR DELIĆ: Uvaženi predsedavajući, gospodine ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, ovaj zakon je u svakom slučaju bio potreban.

Kada čitate izveštaje o stanju naših ratnih memorijala iz balkanskih ratova i Prvog svetskog rata na teritoriji Makedonije i na teritoriji Grčke i kada vidite u kakvom se stanju nalaze stotine ili hiljade tih memorijala, onda

razmišljate o tome koliko je potrebno da država na ozbiljan način počne da se bavi ovim problemom.

Zašto smo mi u našem amandmanu na član 4. stavili da mora biti pripadnik Srpske pravoslavne crkve? Pa znate da ogroman broj ratnih memorijala jesu spomen-kosturnice, spomen-crkve; takođe, da se u crkvenim arhivama nalaze podaci o velikom broju memorijala ili stratišta. Kada smo vam to predložili, nismo razmišljali možda samo o tome da to niste uradili namerno i da namerno niste zaboravili Srpsku pravoslavnu crkvu.

Za nas iz SRS, ako ne prihvatite naš amandman, sve u pogledu ovoga zakona i vaših napora i vaše želje da se povede računa o ratnim memorijalima biće apsolutno jasno. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Predloga zakona amandman je podnela narodni poslanik Ljiljana Mihajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Filip Stojanović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Stojanoviću, izvolite.

FILIP STOJANOVIĆ: Hvala.

Poštovani narodni poslanici, dame i gospodo, gospodine ministre sa saradnicima, materija ratnih memorijala za SRS ima veoma veliki značaj. Stoga smo mi amandmansi intervenisali na sve članove zakona, kao i na sam naslov zakona. Predlažemo da umesto sadašnjeg naslova zakona stoji – zakon o ratnim memorijalima i načinu zaštite svih srpskih memorijala.

Zašto predlažemo promenu naslova zakona? Razlog je jednostavan – iz teksta zakona proizilazi da će naša država voditi računa o zaštiti svih srpskih memorijala, kako u državi Srbiji tako i u inostranstvu.

Dame i gospodo narodni poslanici, herojski srpski narod je do sada učestvovao u sedam do devet otadžbinskih ratova. Srpski narod nikada nije imao pretenzije za osvajanje tuđih teritorija, uvek je branio svoju državu, svoja ognjišta i svoju slobodu. To su bili odbrambeni a nikad osvajački ratovi, što zaslužuje dužnu pažnju svih Srba koji su potomci slavnih ratnika. Zato predlažem da prihvatite ovaj naš amandman. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Na naslov Predloga zakona amandman je podneo narodni poslanik Petar Jojić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naziv Predloga zakona amandman su zajedno podneli narodni poslanici Marko Đurišić, Miroslav Aleksić, Nenad Konstantinović, Goran Bogdanović i Zdravko Stanković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na naziv Predloga zakona amandman su zajedno podneli narodni poslanici Dejan Šulkić i Gorica Gajić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Šulkiću, izvolite.

DEJAN ŠULKIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Uvažene kolege, gospodine ministre, mi načelno smatramo da je potrebno doneti ovaj zakon. Vi ste u obrazloženju naveli dosta razloga zašto to treba uraditi; jedan od razloga jeste tzv. kodifikacija, objedinjavanje zakonske regulative, i tu se navodi nekoliko zakona koji su regulisali ovu oblast. Mi u ovom trenutku niti imamo mogućnost da o tome raspravljamo niti je to potrebno, ali to ne znači obavezno da zakoni nisu bili dobri, postavlja se pitanje kakva je bila primena. U tom smislu, praksa će pokazati koliko ovaj zakon u stvari izgrađuje mehanizme da ovo što se proklamuje zakonom i što se daje u nadležnost državi i lokalnim samoupravama bude ispoštovano.

U osnovi, ovaj zakon se odnosi na tzv. ratne memorijale i ističe i vrednuje duh oslobodilačkih napora i slobodarske tradicije Srbije, njene vojske i svih onih koji su se borili pod njenim simbolima, pod njenom zastavom, bez razlike da li je reč o Srbima ili pripadnicima drugih etničkih zajednica na području Srbije kao suverene države ili Srbije koja je kroz Kraljevinu Jugoslaviju, odnosno posleratnu Republiku Jugoslaviju imala te napore.

Dalje, bavi se, takođe, razgraničenjem nadležnosti i evidentiranjem postojećih ratnih memorijala i spomenika, svega onoga što on podrazumeva. Kada je u pitanju razgraničenje nadležnosti, polazi se od pretpostavke, ovim zakonom, da će lokalne samouprave imati popriličan teret. U ovom trenutku mi nemamo procenu kolika će obaveza biti lokalnih samouprava, tako da može da se desi da lokalne samouprave ne mogu ovu obavezu da ispune. Nadam se da će se o tome voditi računa, kada su u pitanju lokalne samouprave, prilikom donošenja republičkog budžeta i kasnije lokalnih budžeta.

Pre podnošenja ovog amandmana mi smo pošli od toga da žrtve ne treba podvajati. Ovaj zakon, po nama, ne nagoveštava podršku ili pak pokretanje, ako tako mogu da kažem, istraživačkih poduhvata, niti evidentiranje neevidentiranih i neobebeženih mesta stradanja. Doduše, ovaj zakon to ne zabranjuje, ali ni na koji način to ne protežira i ne podržava. Tako da, uobičajeno je, i kod ovog zakona diskreciona sfera ministra i izvršnih vlasti je velika, pa se nadam da će kod donošenja podzakonskih akata sva pitanja koja nisu detaljno regulisana ovim zakonom biti uređena.

Činjenica je da je bilo žrtava i stradanja u ratnim ali i u posleratnim periodima. Zato smatramo da bi trebalo ovaj zakon... Mi smo predložili na koji način bi to trebalo da bude ali možda postoji i neki bolji način. Svakako, hteli smo da izazovemo ili isprovociramo jednu polemiku o ovoj temi i da možda od ministra čujemo, gospodine ministre, na koji način će se odnositi prema onim

mestima stradanja koja nisu evidentirana a činjenica je da postoje, ili su pak evidentirana a nisu obeležena.

Tu bih sad naveo šta bi moglo da dođe u obzir. To su predratni spomenici, ili kako god da su bili kategorizovani između dva svetska rata. Veliki broj njih nije sačekao oslobođenje, bilo da je to za vreme rata učinio okupator ili možda neke domaće strukture koje su delovale za vreme Drugog svetskog rata na ovim područjima. A svakako postoji veliki broj tih spomenika koji su podignuti pre Drugog svetskog rata, koje je posleratna vlast, dakle posle Drugog svetskog rata, uklonila. Interesantno je izvršiti popis, ne da bismo se dokazivali ko je bio veći dušman u predratnom periodu i svemu onome što obeležava napore Srbije, Kraljevine Srbije i Kraljevine Jugoslavije, da li je to bilo za vreme rata ili posle rata.

Zatim, to predstavljaju mesta stradanja za vreme rata i posle rata koja nisu obeležena, a zna se za njih da postoje. I, naravno, postoje i ona koja nisu evidentirana, samim tim nisu ni obeležena, a poznato je da postoje. Navešću samo neke od primera za sve ove strukture.

Kad su u pitanju predratni spomenici, postoje primeri dobre prakse kao što je slučaj Spomenika kralju Petru I Oslobodiocu u Zrenjaninu (nekadašnjem Petrogradu ili Bečkerek), koji je u međuvremenu obnovljen a porušen je za vreme Drugog svetskog rata.

Zatim, postoje i mesta stradanja. Navešću primer u Velikoj Plani, gde je u dvorištu Gimnazije prilikom izvođenja nekih radova otkriveno masovno, tako da kažem, mesto stradanja, a na tome ništa nije rađeno do današnjeg dana.

Ne treba praviti razliku između žrtava, da li je to bilo za vreme ratnih napora Srbije ili država u kojima je Srbija učestvovala, kojima je pripadala, ili je to bilo na neki drugi način izvedeno.

Sa ove vremenske distance, dakle posle 70-ak godina, kada nema ni egzekutora, posebno mislim na posleratne likvidacije i mesta stradanja, smatram da donošenje ovog zakona jeste jedna prilika da se na neki način ovaj zakon odnosi i tiče – ili bar da neko od vas to prokomentariše ako to već imate na umu – da u tom smislu ovaj zakon daje neku nadu i neku šansu da će i te žrtve odnosno ta stradanja biti obeležena na dostojan način i da će im se odati počast.

Kada je u pitanju izjednačavanje, sada možemo da kažemo da se to pretpostavlja ali ne bi bilo loše da se čuje, ako postoji veliki broj mesta stradanja ili mesta gde su vođene borbe pa je samim tim došlo do stradanja velikog broja ljudi, civila, vojnika za vreme Drugog svetskog rata, onda pretpostavljam, pošto su izjednačeni u pogledu borbe protiv fašizma i ravnogorci, da će i Ravna gora takođe biti ratni memorijal. Zatim, ako je Kuća cveća memorijal, na neki način pretpostavljamo da je i Oplenac memorijal.

Tako da bih vas zamolio, gospodine ministre, da možda na neka od ovih pitanja odgovorite. Mislim da postoji veliki broj građana koje interesuje da li će se ikada istražiti i saznati šta je bilo sa žrtvama posle rata posebno, dakle postoje i masovna mesta stradanja, pa vas molim da u tom smislu date neki odgovor. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov Glave I amandman je podnela narodni poslanik Vjerica Radeta.

Koleginice Radeta, izvolite.

VJERICA RADETA: Nastavljamo samo ono što smo već govorili i što ćemo govoriti ceo dan, odnosno dok traju ovi amandmani, o tome koliko je ovaj zakon zapravo potreban i koliko su se nekako zapostavljale u našem narodu, možda ne u narodu, više među zvaničnicima, činjenice o žrtvama. Toliko da se, recimo, pre nekoliko meseci na Starom sajmištu, tamo gde je nekada bio logor, pojavio transparent Srpske napredne stranke. Naravno, brzo je sklonjen, ali to govori o tome koliko se ne vodi računa i koliko uopšte nije bilo, nema čak ni popisa tih najvažnijih mesta gde su ginuli nedužni ljudi.

Mi smo 2017. godine, mislim da je u martu bilo, bili na sahrani u Merdaru; Žarko Milačić, dobrovoljac Srpske radikalne stranke, poginuo u Mašićkoj Šagovini, gde je poginulo više dobrovoljaca, naravno svi pod komandom tadašnje JNA, sahranjen je posle 26 godina, istina, uz vojne počasti, ali bez ijednog zvaničnika koji je u ime države trebalo valjda tu da se pojavi, da se skrene pažnja kako Hrvati, da ne bi odgovarali za masovna ubistva, neće masovne grobnice da otvaraju, nego jednog po jednog Srbina koji je sahranjen u tim masovnim grobnicama dostavljaju porodici.

Još uvek nisu svi leševi iz Mašićke Šagovine dovezeni u Srbiju, odnosno tamo odakle su, porodice ih nisu sahranile, zato što niko iz države ne želi da se uključi u rešavanje tog problema. Pokojni Žarko Milačić je pronađen tako što su jednoj porodici u toj Mašićkoj Šagovini ubijena dva sina, trećeg sina su naterali da zatrpava leševe, pa i svoja dva brata... Onda su se oni odselili, ne žive više u Srbiji; oni su dali podatke bratu Žarka Milačića, koji se lično vrlo zainteresovao da pronađe posmrtnu ostatku svoga brata.

Dakle, moramo mnogo više kao država, bez obzira na ovaj zakon, da vodimo računa o stradalim Srbima. Ponavljam, ne smemo da se stidimo toga. Moramo jasno i glasno svakome da kažemo kakve su mu zasluge u istoriji.

Potomak sam solunskog borca. Moj pokojni deda Stevo Radeta bio je solunski borac, bio je na Kajmakčalanu. Tada je imao sreću da je živ došao odatle, ali su ga 1941. godine sačekale livanjske ustaše. Zaklan je zajedno sa svim Srbima iz Livna, svim odraslim muškarcima iz Livna koji su zaklani na Ognjenu Mariju 1941. godine. Te žrtve i ta mesta zaslužuju da budu memorijali. I to stratište Prolog gde je moj pokojni deda i sve kraške jame u Livnu zaslužuju

da budu memorijali i da ih država Srbija posećuje i da im se određeni pijetet ukazuje.

Znate, mi livanjski Srbi smo kosti svojih predaka vadili iz kraških jama, sahranili na Svetog Iliju 1991. godine. Nekoliko meseci posle toga te iste kosti iz kosturnice koja je napravljena u porti pravoslavne crkve u Livnu šutirane su po livanjskim ulicama, šutirale su ih komšije Muslimani i Hrvati. Ponovo je, to što se uspelo, sakupljeno i ponovo postoji ta kosturnica, ali ona ne može opstati u jednom Livnu, gde Srba više nema, ukoliko ne bude interesa države Srbije da i tim Srbima ukaže određeno poštovanje. Nije samo moj deda bio solunski borac, mnogi od njih su se borili, ali, nažalost, završili su vezani u bodljikavu žicu, zaklani i prekriveni živim krečom u tim kraškim jamama.

Nažalost, o ovoj temi i ovim temama mogli bismo da pričamo danima. Ponavljamo, dobro je da je donet ovaj zakon, ali ako niste spremni da prihvatite određene amandmane, pripremite, nećemo vam zameriti, jedan sveobuhvatniji tekst, pa da još jedanput o tome raspravimo i donesemo zakon za koji ćemo i mi biti. Mi u principu jesmo za ovaj zakon, ali ne za ovakav; ne možemo glasati za njega zato što je ovaj zakon samo farsa, ne rešava suštinski potrebu za očuvanjem uspomena na sve naše pale heroje.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov iznad člana 1. amandman je podnela narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

Da li neko želi reč?

Koleginice Jovanović, izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Bez aktivne uloge države u narednom periodu, a pre svega da se na jednom od najznačajnijih mesta u Beogradu, a vi to treba da vidite i s novim gradonačelnikom pošto se svi vi iz Srpske napredne stranke hvalite kako želite da Beograd bude moderan grad... Hajde učinite nešto da se odužimo našim precima, da se napravi memorijalni centar, gospodine ministre, i vi lično morate na tome da insistirate, gde će biti, u stvari, centar stradanja Srba koji su doživeli genocid u 20. veku.

Ako to ne ostavimo budućim generacijama u nasleđe, onda će situacija da bude mnogo gora nego pre dve godine kada je napravljena anketa na ulicama Beograda i kada skoro 90% ispitanika nije znalo ko je Milunka Savić, srpska heroina pred kojom su mirno stajali francuski i ruski generali, koja je ordenje francuske Legije časti primila lično iz ruku generala D'Espereaa. A Beograđani, vaši sugrađani, a ne verujem da je nešto bolja situacija u Kragujevcu, ne znaju koja je to žena.

Ako nema takve, uslovno rečeno, propagande, ako ne učinite da se maksimalno svi državni resursi usmere u tom pravcu, onda je ovaj zakon bespredmetan i od toga će ostati samo slovo na papiru. Nešto će komisija da uradi, nešto neće... Evo, insistirali smo od početka ove rasprave na tome, sada

vam je o zaista potresnoj porodičnoj priči govorila i koleginica Radeta... Svi mi imamo u okviru svoje porodice takvu priču da je neko od naših stradao a da mu se trag ne zna.

Učinite to, gospodine ministre, da se jednom zasvagda zna i obeleži gde su žrtve balkanskih ratova, po imenu i prezimenu, Prvog svetskog rata, Drugog svetskog rata i, pre svega, poslednjih otadžbinskih ratova. Jer toliko se manipuliše podacima i tolika je bila propaganda srpskih neprijatelja, i muslimanskih hordi zla i ustaških zlikovaca, da se minimalizuje stradanje srpskih žrtava, a to stradanje je ogromno. Mi ne smemo da ostavimo to nekome ko će u budućnosti da uradi ili ne, a da dan-danas, kada postoji mogućnost da se to uradi, Vlada Srbije to ne organizuje.

Na kraju izlaganja po ovom amandmanu podsetiću vas (možda neki od poslanika to znaju, verujem da znaju) da se još 1916. godine, u Londonu, vladika Nikolaj Velimirović zapitao koliko je Srba stradalo 1916. godine. Znate li vi, kolege narodni poslanici, tačan broj? Niko do dana današnjeg, u Velikom ratu i u velikom stradanju srpskog naroda, ne zna koji je tačan broj. A bilo nas je deset puta više od tih idiota Engleza.

Koliko nas danas ima? Zašto Srba nema? Zato što su branili Evropu od svih zlodela i svih pošasti 20. veka. A vi danas hrlite u zagrljaj onima koji minimalizuju ulogu i srpsko junaštvo, smeju se svemu tome i žele da nam otmu kolevku srpstva – Kosovo i Metohiju.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na naslov iznad člana 1. amandman je podneo narodni poslanik Milorad Mirčić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Boško Obradović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Vesović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Marija Janjušević.

Da li neko želi reč?

Koleginice Janjušević, izvolite.

MARIJA JANJUŠEVIĆ: Zahvaljujem.

Mada, posle mog prvog obraćanja, gde ministru nije prihvatljivo da se zakon zove – o memorijalima Republike Srbije, ja sam obeshrabrena i za bilo šta drugo što se odnosi na poboljšanje zakona u Republici Srbiji.

Predložila sam da se u članu 1, gde ste vi naveli da se radi o ratnim memorijalima u Republici Srbiji, ali je valjda neprihvatljivo da se u samom naslovu veliča i spominje Republika Srbija... Dakle, u prvom članu ste naveli da to jesu memorijali u Republici Srbiji. Ja sam dodala: „u regionu i u rasejanju“. Zašto rasejanje? Zato što rasejanje znači – svi Srbi širom sveta gde

god da ih ima, jer mi moramo da mislimo na svoje građane u Republici Srbiji i na Srbe gde god da nas ima.

Čuli smo od prethodnih govornika koliko je stradanje bilo i koliko su Srbi umirali u 20. veku. Sada, na početku 21. veka, u mirnodopsko vreme, nas je za deset godina 400.000 manje. U mirnodopsko vreme, bez ratova, ubijanja, mi takođe nestajemo. Zašto? Zato što nas je, između ostalog, sramota da nam u naslovu zakona stoji „Republika Srbija“; zato što još uvek nije prestalo samoporicanje Srba u Republici Srbiji; zato što se meni uskraćuje da mi u pasošu piše da mi je državljanstvo srpsko. Ono što ne namećem drugima a želim za sebe, meni se u ovoj državi uskraćuje.

Zbog toga i sam ovaj zakon dovodim u pitanje, da li će biti sproveden kako treba.

Vi ste ovde naveli da će biti uklanjani memorijali koji su neprimereni. Predlažem da, kad se usvoji ovaj zakon, prvi memorijal koji će biti uklonjen bude memorijal koji je postavljen nedavno, 9. juna, u Kanjiži, gde je podignut spomenik austrougarskim vojnicima poginulim u borbama protiv srpskih vojnika, čijem osveštanju i svečanom postavljanju su prisustvovali čelnici Srpske napredne stranke, između ostalih Miloš Kravić i Đolai Karolina, direktorka Doma zdravlja u Kanjiži. Pozivam da upute izvinjenje, da SNS zvanično građanima Srbije uputi izvinjenje i da prvo ukloni ovaj memorijal. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Srđan Nogo.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Radojičić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Miladin Ševarlić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Miladin Ševarlić.

Izvolite.

MILADIN ŠEVARLIĆ: Hvala lepo, predsedavajući.

Želim da zamolim predlagача, pre svega prisutnog ministra, resorno nadležnog, da u Predlog zakona o ratnim memorijalima, uz sve dužno poštovanje prema svakoj žrtvi, sa bilo koje strane, i uvažavajući svako pojedinačno grobno mesto, ipak neizostavno uključimo još dve reči, a to su „logori“ i „genocid“, imajući u vidu da je u logorima stradalo na milione ljudi, među njima i Srbi, od Starog sajmišta, preko Jasenovca, Osvjenćima, do logora u Norveškoj, a to su posledice genocida. Mislim da bi bilo neodgovorno da usvojimo zakon koji ne sadrži i ta dva pojma. To je prvo.

Drugo, budući da imam još vremena, dozvolite mi da kažem par reči i o predlogu zakona o pojednostavljenom angažovanju sezonskih radnika u

određenim delatnostima. Prvo, mislim da je naziv neprimeren, govori se o pojednostavljenom, a to je za preko 80% poljoprivrednika...

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Ševarliću, molim vas...

MILADIN ŠEVARLIĆ: Nastaviću, korišću vreme grupe.

PREDSEDAVAJUĆI: Svejedno, morate da govorite o tački dnevnog reda, znači o amandmanu koji ste podneli.

MILADIN ŠEVARLIĆ: Ne vidim razloga zašto ne tolerišete...

PREDSEDAVAJUĆI: Ovo nije načelna rasprava, koja je ujedno i objedinjena.

MILADIN ŠEVARLIĆ: Hvala.

Molio bih ministra... (Isključen mikrofonom.)

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Petar Jojić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Dubravko Bojić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Dubravko Bojić.

Izvolite.

DUBRAVKO BOJIĆ: Uvažene kolege narodni poslanici, istorija Srba je nesumnjiv primer slobodarskog duha našeg naroda i stalne želje za sve većom slobodom. Sloboda za Srbe nikada nije bila data, kao kod nekih drugih naroda u okruženju, već je uvek bila izvojevana i zaslužena. Ona nije dobijena spolja, ni odozgo, uvek je sticana borbom i velikim žrtvama. Slobodarstvo kod Srba je iskušenje čitavih generacija. Danas je na nemilosrdnom udaru slobodarska vertikala Srbije.

Kako smo se odnosili u prošlosti prema svojim ratnim žrtvama? Rekao bih, bolje i sa više poštovanja. Država je posle Prvog svetskog rata formirala kult neznanog junaka, preuzela brigu o porodicama poginulih vojnika, sačuvala imena poginulih u ratu i izgradila masovna vojnička groblja. Spomenici su građeni u gotovo svim selima i varošima Srbije. Oni su sadržali spiskove poginulih u obliku spomen-ploča, spomen-česmi i spomen-kosturnica. Kameni spomenici u obliku obeliska ili krsta čuvali su sliku vojnika i njegovo ime, tačan datum, a ponekad i okolnosti pod kojima je poginuo.

Srpska radikalna stranka smatra da je nedopustivo licitiranje velikim rasponom o broju ratnih memorijala. Kako kažete, 2003. godine bilo ih je evidentirano u Srbiji od četiri do šest hiljada i 550 u inostranstvu. Mislim da je nedopustiva ova neprecizna evidencija. Pa, pet ljudi da angažujete u Srbiji da idu od varoši do varoši, od sela do sela, popisaće tačan broj ovih memorijala. Potrebna je precizna evidencija o svakom poginulom ratniku, o svakom ratnom memorijalu. To je ne samo obaveza svih nas već i veliki dug i zahvalnost prema svima onima koji su dali svoj život za našu slobodu.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ružica Nikolić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Ružica Nikolić.

Izvolite.

RUŽICA NIKOLIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, član 1. Predloga zakona uređuje predmet zakona i on obuhvata održavanje, uređivanje i, između ostalog, evidentiranje ratnih memorijala.

Od 2003. godine evidentirano je 550 srpskih memorijala van teritorije Republike Srbije. Za njih su zadužena diplomatsko-konzularna predstavništva Srbije u zemljama u kojima se ti memorijali nalaze. Naveli ste da je saradnja s ovim predstavništvima koja je uspostavljena na zavidnom nivou, pa bih ja par reči rekla o memorijalima u Makedoniji.

Evidentirano je nekih četrdesetak memorijala, koji su u veoma lošem stanju. Spomen-kosturnica u Krivoj Palanci, gde se nalaze zemni ostaci srpskih vojnika poginulih u Prvom balkanskom ratu – problematično je trajno održavanje objekata, briga o čuvanju i zaštiti kapele. Zatim, spomen-kapela sa kosturnicom na Bregalnici, koja je izgrađena na uzvišenju nadomak železničke stanice u Štipu, za vreme Drugog svetskog rata je srušena. Tu je kasnije izgrađena meteorološka stanica, koja i danas postoji, a mesto kosturnice mogu da otkriju samo upućeni budući da ne postoji bilo kakvo obeležje nekadašnjeg kompleksa. Zatim, srpsko vojničko groblje u selu Živojno, za koje se kaže da je najzapuštenije; na tom groblju počivaju ratnici poginuli 1916. godine. Zatim, imamo srpsko vojničko groblje u selu Bač gde su sahranjeni poginuli vojnici u Prvom svetskom ratu, koje je potpuno zapušteno.

Pitala bih vas da li je u planu bilo kakvo uređenje i održavanje ovih memorijala u Makedoniji, jer stanje srpskih memorijala pokazuje odnos države prema srpskim žrtvama i prema istoriji srpskog naroda. Ne dozvolite da memorijali ovakvi kakvi su u Makedoniji budu slika vašeg odnosa prema srpskim žrtvama.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Marko Đurišić, Miroslav Aleksić, Nenad Konstantinović, Goran Bogdanović i Zdravko Stanković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Đorđe Milićević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Mirjana Dragaš.

Da li neko želi reč? (Da.)

Koleginice Dragaš, izvolite.

MIRJANA DRAGAŠ: Hvala vam, gospodine predsedavajući.

Gospodine ministre, gospodo poslanici, podnela sam amandman na član 1. Predloga zakona smatrajući da već u samom članu 1. treba da se istakne upravo ono o čemu su mnogi poslanici govorili, a to je slobodarska tradicija Srbije i srpskog naroda.

Zakon o ratnim memorijalima je, naravno, jedno istorijski vrlo značajno i odgovorno ali i vrlo emotivno pitanje. Zato je i naš odnos prema ovom zakonu vrlo odgovoran, dajemo mu podršku, ali smatramo da, koliko je to moguće u ovom trenutku, više preciznijih definicija može u sebi da sadrži.

Kada o ovom zakonu govorimo, važno je istaći jednu značajnu stvar – da je on prvi ovakav, celovit zakon, što nažalost Srbija sve dosad nije imala. Uspeh samog ministarstva i Vlade jeste upravo u predlogu ovakvog jednog zakona i pomak je da se ovako nešto napravi.

Većina poslanika je isticala, kada je o ovom zakonu govorila, upravo značaj jedinstvenog spiska svih memorijala koji dosad postoje u inostranstvu i u zemlji, ali istovremeno i kao jedne celovite evidencije. Takođe, veliki broj poslanika, a i naša poslanička grupa, smatra da je od velikog značaja da se, ako je to ikako moguće i u najvećoj meri u kojoj je to moguće, naprave spiskovi stradalih i poginulih.

Nažalost, istorija srpskog naroda u 20. veku obeležena je mnogim ratovima, mnogim stradanjima, a mi u celom tom istorijskom razdoblju nismo imali uvek dovoljno odgovoran i celovit odnos da smo se s pijetetom prema žrtvama odnosili. Kao i prema ratnim invalidima koji su iz tih ratova izašli a dali su veliki doprinos slobodi države Srbije; nažalost, nisu uvek bili isticani u pravoj meri. Zato je ovo prilika da učinimo, koliko je to moguće u ovom trenutku, najveći mogući napor da se to napravi.

Konkretan predlog je, da bi se ta jedinstvena slobodarska borba istakla, da jedan veliki memorijalni centar treba da obuhvati i sažme tu jedinstvenu slobodarsku borbu i da se na jednom mestu nalazi kompletan spisak, koliko je moguće, svih žrtava (i boraca i civila) u ovom periodu stradanja. Mislimo da bi takav memorijalni centar i očuvanje takvog sećanja podržali svi. U tom smislu, smatram da ovaj zakon u narednom periodu i naše ukupne aktivnosti treba da idu ka tome. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Snežana Paunović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima Snežana Paunović.

SNEŽANA PAUNOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Poštovani ministre, uvažene kolege narodni poslanici, podnela sam amandman na član 1. predloga ovog zakona, ali pre nego što kažem šta je suština amandmana želim da pohvalim rad Ministarstva za rad, boračka i socijalna

pitanja iz prostog razloga što ovaj zakon, koliko ja imam saznanja, menja dva zakona, odnosno van snage stavlja dva zakona koja nisu promenjena četrdeset godina. Zaista je bilo vreme da se kao država osvrnemo i na ovaj problem.

Šta je svrha amandmana koji sam podnela? Pre svega, amandman vrši jednu prekompoziciju i dopunu odredbe člana 1. ovog zakona i trebalo bi da doprinese većoj preciznosti zakonske odredbe. Dopune se odnose pre svega na memorijale u dijaspori kao i na formulaciju da se ovim zakonom uređuje status ratnih memorijala. Takođe, predlaže se i da ovim stavom bude obuhvaćeno izmeštanje memorijala u zakonom opravdanim slučajevima.

Naime, svojoj deci dugujemo, o tome je koleginica Mirjana Dragaš govorila, koliko je moguće precizne podatke o svim stradanjima u ratovima koji su iza nas, u nekoj dalekoj prošlosti ali i u ovoj neposrednoj. Znamo da sada odnosi nisu svuda tako sjajni da Srbija ima mogućnost da obeleži sva svoja stradanja i u zemlji i van nje, pod okolnostima da je hrabar srpski narod ratovao neretko van svoje teritorije braneći celu Evropu.

U tom smislu, amandman je podnet čisto da bi se možda precizirala ova odredba, mada ne smatram da je nužan. Poslanička grupa SPS sa zadovoljstvom će podržati ovakav zakon u nadi da će svako naredno rešenje biti kvalitetnije od ovog i da prosto imamo pravo i da on nije savršen ako uzmemo u obzir činjenicu da se ovim bavimo prvi put posle 40 godina. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Neđo Jovanović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Izvolite, kolega Jovanoviću.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući.

Predloženim amandmanom pokušava se da se u tekst zakona unese jedan kvalitativan pomak kada su u pitanju uređenje i evidencija memorijala, naročito ratnih memorijala, kao i način finansiranja svega onoga što sledi nakon donošenja ovog zakona, a to su opet posvećenost i dužna pažnja koju smo daleko ranije bili dužni da poklonimo svima onima koji to zaslužuju.

Srpski narod je u istoriji poznat i prepoznat kao slobodarski narod. Srpski narod je u svojoj istoriji vodio isključivo oslobodilačke ratove, nikada nije bio agresor. U istorijskim etapama slobodarski ratovi su uglavnom bili prepoznati po žrtvama koje je srpski narod imao u svim istorijskim fazama, žrtvama koje nisu bile male, naročito u periodu Prvog pa i Drugog svetskog rata, u ratovima kada je tzv. reproduktivno stanovništvo bukvalno nestajalo sa teritorije koju je tada pokrivala, a i danas pokriva srpska država.

Zbog toga smo dužni da se sa posebnim poštovanjem i uvažavanjem, sa posebnim pijetetom odnosimo prema žrtvama, prema oslobodiocima, prema svima onima... bez obzira na ideologiju, bez obzira na politička opredeljenja, bez obzira na različitosti, da se upravo na ovakav način odužimo. Ponoviću,

mogli smo to i ranije učiniti, ali ovo je u svakom slučaju nešto što je za visoko poštovanje prema svima onima koji to poštovanje zaslužuju.

Zbog toga svi spomenici, bez obzira na to kome su podignuti, bez obzira na to koje ideološko opredeljenje simbolizuju, moraju biti stavljeni na svetlo dana. Moraju simbolizovati određene istorijske etape, određene istorijske činjenice i događaje, jer bez istorije, bez vraćanja unazad da sagledamo sve ono što je srpski narod prošao, nema budućnosti. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Zoran Živković, Marinika Tepić, Jovan Jovanović i Sonja Pavlović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Koleginice Pavlović, izvolite.

SONJA PAVLOVIĆ: Hvala.

Uređeni ratni memorijali kao važan deo kulturne baštine često predstavljaju i značajne objekte graditeljskog nasleđa. Stoga smo smatrali da je potrebno u ovaj član 1. uvesti i izraz „revitalizacija“. Često su to objekti koji imaju veliku umetničku vrednost i potrebno ih je revitalizovati. To je zapravo kod mene i unelo sumnju u ovaj zakon, za koji smatram da je potreban.

Ja ne verujem u pravednost i iskrenost ovog zakona. Prvo, zato što mi brzo zaboravljamo, a drugo, zato što smatram da je zakon donet da bi se što više ratnih memorijala uklonilo, ne da bi se postavili ratni memorijali.

Kako brzo zaboravljamo, evo, recimo, Žarko Zrenjanin Uča nije više dovoljno dobar da osnovna škola nosi njegovo ime; nije više dovoljno dobar da grad Zrenjanin nosi njegovo ime. Sedam sekretara SKOJ-a nisu dovoljno dobri da škola na Novom Beogradu nosi njihovo ime. A spomenik je ostao. Kakve veze sad ima Spomenik sedam sekretara sa školom „Laza Kostić“? Niti su oni poginuli na Novom Beogradu, niti se tu desio značajan deo u nekoj njihovoj istoriji.

Zašto smatram da će biti zloupotrebe? Prvo, mislim da će lokalnim vlastima biti dat „vruć krompir“ da brinu o tim ratnim memorijalima. Oni se, kao, finansiraju iz budžetskih sredstava, ali mene interesuje da li će oni morati, kad ispune sve formalnosti koje su ovim zakonom navedene za uklanjanje ili podizanje ratnog memorijala, da konkurišu kod nadležnih ministarstava za sredstva ili će ih dobijati samim tim što su ispunili sve preduslove za uklanjanje ili postavljanje tih ratnih memorijala. To su neke stvari koje bi trebalo vrlo jasno definisati.

Zatim, nije jasno šta znači „šira prostorna celina“ oko mesta gde se desio neki događaj. To su prostorno nedefinisane celine ovim zakonom i mi moramo znati da li će sada kroz to širenje okruženja oko ratnog memorijala, da li će se to mesto stradanja definisati na taj način da bi se usput rešili i neki drugi

problemi, sredile neke vikendice koje se nalaze u nacionalnim parkovima, zaštićenim područjima...

To su stvari o kojima zaista moramo da znamo sve i to treba da bude definisano ovim zakonom. Ukoliko nije definisano ovim zakonom, ja samo mogu da sumnjam u iskrenost, kao što sam rekla, ovog zakona. Onda bi morala podzakonska akta vrlo jasno to da definišu, ali odmah. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Šešelj.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Tomislav Ljubenović.

Da li neko želi reč?

Kolega Ljubenoviću, izvolite.

TOMISLAV LJUBENOVIĆ: Hvala.

Članom 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima definisana je sadržina ovog zakona. U tom smislu, mi iz Poslaničke grupe SRS smo podneli amandman na stav 2. ovog člana kojim smo predložili da se izmeni deo teksta jer smatramo da su neke reči nepotrebne i da opterećuju tekst zakona.

Naime, u članu 1. piše da se „ovim zakonom uređuju pitanja od značaja za zaštitu, redovno održavanje, investiciono održavanje, uređenje, uklanjanje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala, uspostavljanje i vođenje propisanih evidencija, kao i druga pitanja od značaja za ratne memorijale u Republici Srbiji i inostranstvu“. Mi smo amandmanom predložili da u tekstu zakona koji će biti usvojen umesto „vođenje propisanih evidencija“ piše „vođenje evidencija“, i taj tekst ne bi nepotrebno bio opterećen.

Kada pominjemo evidenciju, podsetiću da je u raspravi u načelu Poslanička grupa SRS istakla da je naš stav da bi trebalo da u sastavu Saveta za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije jednog člana predloži Srpska pravoslavna crkva zbog toga što ona ima evidenciju o raznim stratištima gde je stradao naš narod. Detaljno, sa dosta argumenata, upravo je general Božidar Delić izneo stav po toj osnovi. Ova stratišta su mnogobrojna, pa su i evidencije o njima od izuzetnog značaja.

Zato bi predlagač trebalo da razmisli o mnogim sugestijama Poslaničke grupe SRS i sve naše amandmane shvati mnogo ozbiljnije. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Vesna Nikolić Vukajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Filip Stojanović.

Da li neko želi reč?

Kolega Stojanoviću, izvolite.

FILIP STOJANOVIĆ: Hvala.

Poštovani narodni poslanici, dame i gospodo, gospodine ministre sa saradnicima, podneo sam amandman na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima.

Posle dužeg vremena i posle većeg broja naziva država u kojima smo živeli, napokon je došao red da se i ova materija uredi na odgovarajući zakonski način. Republika Srbija i srpski narod imaju dugu i slavnu ratničku tradiciju i dobro je da se sve naše ratne epopeje i svi naši sunarodnici koji su dali živote za svoju otadžbinu obuhvate jednim zakonom.

Međutim, nije stvar samo u tome da se popišu naša stratišta i da se popišu istaknuti borci za slobodu našeg naroda, neophodno je neprestano voditi računa o ovim stvarima. Pogotovo je važno da se ove stvari pominju na adekvatan način u našim obrazovnim sistemima. Nažalost, naši današnji udžbenici iz istorije promovisu neke druge vrednosti i iskrivljavanjem činjenica dovode u zabludu naše mlade generacije. Zato me i ne čudi što smo nedavno ovde u centru Beograda imali promociju tzv. kosovske kulture, pod nazivom „Mirdita“, na šta smo mi radikali oštro reagovali. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ljiljana Mihajlović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Božidar Delić.

Da li neko želi reč?

Kolega Deliću, izvolite.

BOŽIDAR DELIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, govoriti o značaju ovog zakona posle toliko kolega mislim da nema potrebe, ali ja želim da skrenem pažnju na nešto što smo uočili radeći na ovom zakonu a to je – mesto stradanja.

Kada je u pitanju naša novija istorija, posebno od balkanskih ratova pa zaključno sa najnovijim ratovima devedesetih godina, znamo da postoje hiljade i hiljade mesta stradanja, i to je navedeno u ovom zakonu. Nas samo zanima zašto su izostavljeni koncentracioni logori. Nikako ne možemo da izvedemo zaključak da ljudi koji rade na ovom zakonu nisu toliko obavešteni pa da navedu zatvore, zarobljeništvo, a da ispuste koncentracione logore. U zatvorima su, to sam već rekao, stradali pojedinci i stradale su desetine ili hiljade ljudi, a u koncentracionim logorima od Prvog svetskog rata pa zaključno sa Drugim svetskim ratom stradali su milioni Srba. Da li se vi, gospodo, nekoga plašite? Da li je neko dao zadatak da ne sme da se napiše logor, a posebno – koncentracioni logor?

Mi znamo ko je izmislio logore u Drugom svetskom ratu. Znamo da je to važna država i da će ta država, kako neki kažu, odrediti i sudbinu Kosova i Metohije, ali mi nikad nismo bili narod koji se povlači, ćuti i neće i ne sme da

kaže istinu. Ja bih stvarno voleo da mi kažete, gospodo, da li ste to ispustili zbog toga što ne želite da neko iz nemačke ambasade pročitava da smo mi u svoj zakon stavili – koncentracioni logor. Na kraju krajeva, Nemačka je kao glavna okupaciona sila bila odgovorna i za ono što su radili njeni saveznici na teritoriji Jugoslavije, pa je odgovorna i za koncentracione logore u kojima su u najtežim mukama umirale desetine, stotine hiljada i, kad kažem milioni, to znači sigurno preko milion Srba u dva svetska rata.

Zbog toga dajemo jednu ozbiljnu, najozbiljniju primedbu. Nije to igra reči, to su samo dve reči koje je trebalo da upišete u ovaj zakon i onda bismo mi bili sigurni da ozbiljno mislite.

Znamo da ste vi kao Ministarstvo odgovorni za memorijale, i mi kao SRS u stvari mnogo više mislimo o memorijalima u inostranstvu nego o memorijalima koji se nalaze na teritoriji naše zemlje, i da ćete sa Ministarstvom inostranih poslova raditi na tome da se stanje memorijala kakvo je danas u narednom periodu popravi. Ali ukoliko se plašite da navedete samo dve reči i ukoliko ne uvedete Srpsku pravoslavnu crkvu u ovaj savet (možda zbog stanja odnosa Srpske pravoslavne crkve i tzv. makedonske pravoslavne crkve), mi sigurno nećemo učestvovati u glasanju i nećemo glasati pozitivno. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Martinoviću, izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, javio sam se po amandmanu gospodina Delića. Potpuno razumem intencije podnosioca amandmana i on je suštinski dobrim delom u pravu, samo želim da dam nekoliko napomena.

Mislim da se ovde niko ne plaši bilo koga. Ne plašimo se mi nikoga, iz bilo koje ambasade. Vama je, gospodine Deliću, vrlo poznato da upravo predstavnici najvišeg državnog rukovodstva Srbije, pre svega mislim na predsednika Republike Aleksandra Vučića i ministre u Vladi Srbije, svake godine odaju dužnu poštu postradalima u Donjoj Gradini u Republici Srpskoj, gde je bilo jedno od najvećih stratišta u okviru logora Jasenovac.

Kao što znate, upravo je Aleksandar Vučić inicirao obeležavanje progona Srba iz Republike Srpske Krajine. Četvrtog avgusta se to redovno radi već nekoliko godina unazad. To je jedan veliki dan tuge i jedan veliki dan sećanja na jedan tužni događaj koji se dogodio 1995. godine, koji je trajao nekoliko dana, ali za tih nekoliko dana, kao što znate, etnički je gotovo potpuno očišćena teritorija tadašnje Republike Srpske Krajine, izuzev istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema, koji su 1997. godine Erdutskim sporazumom mirno reintegrirani u sastav Republike Hrvatske.

Slažem se ja s vama, suštinski ste vi, kažem, u pravu, ali ... Možda je malo degutantno, ali prosto kao pravnik želim da vam dam jednu formalnopravnu napomenu, čisto da imate u vidu. Nemci, ustaše i svi oni koji su nemilosrdno ubijali Srbe, Jevreje, Rome, Ruse, Poljake u toku Drugog

svetskog rata u svojim logorima, u Aušvicu, Mauthausenu, Buchenwaldu, Treblinku, Jasenovcu, Staroj Gradišci, Jadovnu itd., namerno su izbegavali termin „koncentracioni logor“. Naravno, svima je bilo jasno da su u pitanju koncentracioni logori, da su u pitanju logori za masovna uništavanja i istrebljivanja ljudi, ali Nemci i ustaše su se dosetili da te logore formalno nazovu drugačije, a ne koncentracioni logori. Gledali ste, gledala je ogromna većina građana Srbije one užasavajuće snimke sa kapije Logora tri u Jasenovcu, gde onaj ustaša u crnoj uniformi stražari sa puškom o ramenu, a iza njega piše – sabirni i radni logor Jasenovac. Dakle, oni su se klonili tog termina „koncentracioni logor“. Znali su oni da će jednog dana neki od njih, kad-tad, da odgovaraju za počinjene zločine i onda su te logore, koji su u suštini bili koncentracioni logori, logori za masovna uništavanja svih onih koji su bili suprotne vere, nacije ili ideološkog opredeljenja, nazivali – sabirni i radni logori, kao što je bio slučaj sa Jasenovcem, ili su ih jednostavno nazivali – radni logori.

Kako god da su ih nazivali, mislim da termin „zarobljeništvo“ koji se spominje u članu 2. Predloga zakona o ratnim memorijalima svakako uključuje i koncentracione logore i sva druga mučilišta za naš narod i za sve druge narode koji su teško postradali u Drugom svetskom ratu.

Zbog toga se nadam da će u danu za glasanje ovaj predlog zakona dobiti i vašu podršku, zato što delimo ista uverenja kada je ova tema u pitanju, a to je da zaista treba obeležiti svako mesto na kome su Srbi, Jevreji, Romi ili, na kraju krajeva, pripadnici bilo koje druge nacije... Ali, naravno, naš narod pre svega, ubijan, zatvaran i mučen samo zato što pripada srpskoj naciji i pravoslavne je veroispovesti.

U tom smislu, mislim da je termin „zarobljeništvo“ dobro izabran zato što obuhvata sve ustanove u kojima su zatvarani ljudi, bez obzira na to da li su se te ustanove nazivale sabirni logori, radni logori ili nekako drugačije. Mislim da ne bi trebalo da se zbog terminoloških nedoumica i terminoloških razmimoilaženja delimo po ovom pitanju, jer vi i ja, vaša i moja poslanička grupa, mislim, delimo ista uverenja, a to je da treba obeležiti svako mesto na kome su Srbi stradali.

Na kraju krajeva, drago mi je zbog toga, već nekoliko godina od kada obeležavamo 4. avgust, na taj dan se pozivaju pripadnici svih političkih partija, svi narodni poslanici bez obzira na to kojoj poslaničkoj grupi pripadaju. Meni je uvek na neki način drago da vidim ljude koji su iz drugih poslaničkih grupa a dali su svoj doprinos da se obeleži dan stradanja Srba, ma gde da se ono desilo, da li u „Oluji“ ili na nekom drugom mestu.

Nažalost, tih stratišta je i u Prvom i u Drugom svetskom ratu a i u ovim ratovima tokom '90-ih godina bilo mnogo. Platili smo ogromnu cenu. Vrlo često smo tu cenu plaćali zbog naše naivnosti. Ponekad smo učestvovali i u nečijim

tuđim ratovima, ponekad smo ginuli zbog nečijih tuđih interesa. Zbog toga je važno da iz svega toga izvučemo pouku, da vodimo računa samo o Srbiji, da vodimo računa samo o srpskom narodu i o drugim građanima Srbije, da na svet gledamo srpskim očima, da mislimo srpskom glavom, ničijom tuđom, ni američkom, ni francuskom, ni engleskom, niti bilo čijom drugom.

Da smo tako radili u Prvom, a pogotovo, moram da naglasim, u Drugom svetskom ratu, danas bi nas bilo mnogo više, nekoliko miliona više; ne bismo imali problem bele kuge, bili bismo jedna mnogo razvijenija, srećnija država, mnogo razvijeniji i srećniji narod.

Zbog toga sam ubeđen da ćemo u danu za glasanje postići konsenzus i da ćemo glasajući za ovaj predlog zakona još jedanput odati pijetet svima koji su stradali za otadžbinu i koji su stradali samo zato što su bili pripadnici srpskog naroda.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta.

Izvolite.

(Božidar Delić: Replika.)

Nemate pravo na repliku.

Kolega Deliću, nijedna reč, nijedna rečenica niti je bila uvredljiva, niti je pogrešno protumačena.

(Božidar Delić: Da li mora biti nešto uvredljivo?)

Da, mora da biste imali pravo na repliku.

(Božidar Delić: To je apsolutno pogrešno tumačenje.)

Gospodine Deliću, vi imate pravo da diskutujete, ali nemate pravo na repliku. Znači, možete po amandmanu.

U članu 104. koji daje pravo na repliku piše lepo: „Ako se narodni poslanik u svom izlaganju na sednici Narodne skupštine uvredljivo izrazi“, nije bilo nikakve uvrede, „o narodnom poslaniku koji nije član iste poslaničke grupe, navodeći njegovo ime i prezime“, znamo da se na vas, na vaš amandman odnosi diskusija, „ili funkciju, odnosno pogrešno protumači njegovo izlaganje...“. Pa kolega Martinović je izrazio slaganje sa vašim izlaganjem.

(Božidar Delić: Po amandmanu.)

Da li prvo Vjerica Radeta pošto je Vjerica zamenik predsednika poslaničke grupe?

Reč ima podnosilac amandmana gospodin Delić.

BOŽIDAR DELIĆ: Mnoge stvari ovde apsolutno nisu sporne i mogu se složiti sa gospodinom Martinovićem. Tačno je da su logori cinično, može se reći, zvati radni logori. Podaci govore, ustaški podaci iz tog vremena hvaljenja govore da je tamo stradalo 1.400.000 Srba, Jevreja i Roma, nemački podaci govore od 900.000 do 1.000.000, a jedina komisija koja je ikada to istraživala govori o 730.000 Srba, 33.000 Jevreja i 80.000 Roma.

Ne mogu se složiti da se to može podvesti pod zarobljeništvo. Zarobljenički logori su isključivo za vojnike. Vi znate kako međunarodno pravo posmatra zarobljeničke logore i da su vojnici država koje su kapitulirale ili vojnici suprotne strane koji su zarobljeni držani u zarobljeničkim logorima i da su imali određena prava koja garantuje međunarodno ratno pravo. Tako da se ovo što su bili radni logori ili sabirni logori nikako ne može podvesti pod zarobljenički logor.

Našli smo samo tu jednu primedbu; u svemu se slažemo, ali smatramo da je potrebno da se navede „logori“ i „koncentracioni logori“ ili samo „koncentracioni logor“. Ništa drugo među nama tu nema sporno. Mi se u svemu slažemo, i po pitanju obeležavanja i podržavamo da se to radi svake godine, da to bude na još većem nivou, ali ovo nam bode oči. Zašto se to izbegava?

Odmah vam kažem, nikako ne prihvatamo da se to može podvesti pod zarobljenički logor, jer zarobljenički logori su namenjeni isključivo za vojnike suprotnih strana.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, po Poslovniku.

VJERICA RADETA: Htela sam, gospodine Arsiću, da vas upozorim na član 104, odnosno da vas lepo zamolim da budete malo fleksibilniji ako želite da stvarno porazgovaramo o ovom predlogu zakona. Ovde se niko u malopredašnjoj raspravi nije ni svađao ni vređao, to je tačno, ali mislim da treba da dozvolite da poslanici razmene argumente. S jedne strane, predsednik vaše poslaničke grupe apeluje da se dođe do nekog rešenja da bi što više poslanika glasalo za ovaj predlog; s druge strane, vi se onako striktno držite, ne dozvoljavate da se kaže neka reč, da se prosto razmene argumenti. Mislim da bi u nastavku rasprave bilo dobro da dozvolite narodnim poslanicima da se o ovoj temi raspravlja.

Ova tema je preširoka, o ovoj temi bismo mogli danima da pričamo. Nažalost, nema mesta, nema ulice, nema godine, maltene, gde ne bismo mogli da obeležavamo neke srpske žrtve. Ali nije dobro da se izbegava da se Jasenovac nazove koncentracionim logorom, pogotovo zato što neki političari u Hrvatskoj, pa i neki kvaziistoričari, pokušavaju da potpuno promene i sliku i stvarno značenje, čak i broj ubijenih Srba, Roma i Jevreja u Jasenovcu. To je jedino mesto gde je bio i dečji logor. Oni sada pokušavaju da to karikiraju, da to nazivaju radnim logorima, pa nekakvim humanitarnim mestima gde su okupljali ljude. Na svaki mogući način vređaju te žrtve, vređaju, pre svega, naša nacionalna osećanja. Bilo bi dobro da se ovaj predlog prihvati. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Koleginice Radeta, možda bih se potpuno složio s vama da su svi dani kada raspravljamo o nekim zakonima barem približno kao ovaj. Pa sećam se načelne rasprave. Nemojte, molim vas, ne krivim ... Ali ovde

se čak postavljalo pitanje da li smo mi vodili oslobodilačke ili osvajačke ratove itd. Tako da tema jeste osetljiva, ali nije za svakoga, izgleda mi, podjednako.

Da li želite da se u danu za glasanje Skupština izjasni? (Ne.)

Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, ja i dalje ostajem pri uverenju da je Ministarstvo upotrebilo tačniji i opšti izraz „zarobljeništvo“, zato što pojam zarobljeništva obuhvata sve tipove i sve vrste logora, ma kako se oni zvali.

Ono u čemu ne mogu baš do kraja da se složim sa gospodinom Delićem, to je da je postojala striktna razlika između zarobljeničkih logora, gde su isključivo smeštani oficiri i vojnici, i koncentracionih logora, gde su ubijani civili. Bilo je mnogo oficira i vojnika koji su stradali i u koncentracionim logorima, mnogo ih je stradalo i u Jasenovcu, kako pripadnika zvanične jugoslovenske vojske, tako i pripadnika narodnooslobodilačkog pokreta, odnosno partizanskog pokreta. Nisu oni smeštani ni u kakve zarobljeničke logore i apsolutno nijedno pravo koje im garantuju Haška i Ženevska konvencija nije bilo poštovano.

Mislim da je Ministarstvo dobro postupilo što je upotrebilo ovaj širi izraz – zarobljeništvo. Mislim da pod taj pojam zarobljeništva mogu da se podvedu i logori, ma kako da su ih formalno nazivali oni koji su u tim logorima ubijali druge ljude, da li sabirni i radni logori, da li samo radni logori ili već nekako drugačije.

Ono što želim da kažem, mislim da je važno da mi Srbi izvučemo neke pouke. Dame i gospodo narodni poslanici, nije Franjo Tuđman prvi koji je svesno umanjio broj žrtava u Jasenovcu. On je u svojoj knjizi „Bespuća povijesne zbiljnosti“ naveo da je u Jasenovcu ubijeno najviše trideset do, kako on kaže, četrdeset tisuća ljudi. Ali čovek koji je prvi značajno umanjio broj stradalih Srba u Drugom svetskom ratu bio je Srbin, to bi trebalo da znate, Bogoljub Kočović. Bogoljub Kočović je 1985. godine, dakle četiri godine pre Franje Tuđmana, napisao knjigu „Žrtve Drugog svetskog rata u Jugoslaviji“. Predgovor za tu knjigu je napisao Desimir Tošić, inače, kasnije jedan od osnivača Demokratske stranke.

Bogoljub Kočović u toj knjizi kaže na jednom mestu, u stvari na više mesta, da je ukupan broj stradalih Srba u Drugom svetskom ratu, po svim osnovama, i od Nemaca, i od ustaša, i od Italijana, i u međusobnim ideološkim obračunavanjima partizana, četnika, ljoticjevaca i ostalih, 487.000. Dakle, on je prvi spustio onu brojku sa 1.706.000, što je bila zvanična brojka ubijenih odnosno stradalih u Drugom svetskom ratu u Jugoslaviji, on ju je spustio, što se tiče Srba, na 487.000. Znači, po njemu, po Srbinu, ne po Franji Tuđmanu, po

jednom Srbinu, u Jasenovcu, Staroj Gradišci, Jadovnu, u nemačkim logorima, u odmazdama koje su Nemci sprovodili nad srpskim narodom, koje su sprovodili Italijani nad srpskim narodom, u međusobnim obračunima partizana i četnika, ukupno je stradalo, od 1941. do 1945. godine, 487.000 Srba.

Zašto ovo napominjem? Nažalost, među nama, među pripadnicima našeg naroda ima i takvih da nama suštinski pravi neprijatelji sa strane i ne trebaju, mi smo dovoljni sami sebi. Hajde da konačno budemo pametni, evo sad, u 2018. godini, pa da se makar oko ovog pitanja složimo, ujedinito, saberemo i podržimo jedan predlog zakona zato što je on suštinski dobar i zato što se on suštinski, kada čitate član po član ovog zakona, odnosi na svako mesto na kome su stradali Srbi, ma kako se to mesto zvalo. Ovaj predlog zakona odnosi se i na Jasenovac, i na Staru Gradišku, i na Jadovno, i na Mauthausen, i na Aušvic, i na stradanje Srba u Mačvi u Prvom svetskom ratu, i na stradanje Srba u Bosni i Hercegovini u Prvom i Drugom svetskom ratu, i na koncentracione odnosno zarobljeničke logore i u Prvom i u Drugom svetskom ratu. Dakle, Predlog zakona je suštinski dobar, on vodi računa o svima onima, odnosno čuva sećanje na sve one koji su postradali od tuđinske ruke, nekad, doduše, i od naše, srpske ruke, nažalost.

Zbog toga mislim da Predlog zakona zaslužuje podršku. Mislim da je intencija Ministarstva bila da se upravo ovakvom (i više se po ovom pitanju neću javljati za reč) malo širom formulacijom postigne takav obuhvat da se pod stradalima podrazumevaju svi oni koji su izgubili život kao ratne žrtve, bez obzira na formalni naziv ustanove, ako to uopšte može da se nazove ustanovom, kao što je logor, u kojoj su ti ljudi izgubili život.

I za kraj da kažem još jednu rečenicu apropo onoga što ste vi na početku vašeg izlaganja rekli, koliko je istorija čudna, naša srpska, i koliko mi o njoj, čini mi se, još uvek malo znamo. Jedna od poslednjih žrtava logora Jasenovac bio je potpukovnik Pavle Đurišić, dakle oficir, koji nije bio smešten ni u kakav zarobljenički logor, kome nikakve Haške i Ženevske konvencije nisu pomogle i koga su ustaše zajedno sa Zaharijem Ostojićem, Dragišom Vasićem, Petrom Baćovićem i ostalom grupom oficira Jugoslovenske vojske u otadžbini zarobili, prebacili iz Stare Gradiške u Jasenovac, i Pavla Đurišića u aprilu 1945. godine, pred samo zatvaranje logora, živog zapalili. Mislim da to dovoljno govori o tome da je formulacija iz Predloga zakona dovoljno sveobuhvatna da može da pod nju svaka srpska glava koja je pala, bez obzira gde, bez obzira od koga i bez obzira na kom mestu.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Neđo Jovanović.

Izvolite.

NEĐO JOVANOVIĆ: Zahvaljujem se, predsedavajući. Koristiću vreme ovlašćenog predstavnika poslaničke grupe.

Saglasioću se, uglavnom, s onim što je izrekao kolega Aleksandar Martinović. Zašto? Zbog toga što mi ne smemo da delimo žrtve. Žrtve su nama iste, sa posebnim pijetetom prema svakoj od njih, bez obzira na to u kom istorijskom periodu su te žrtve položile svoje živote za slobodu srpskog naroda.

Zašto ovo govorim? Tokom Prvog svetskog rata, mislim da se to nadovezuje na ono što je Aca Martinović rekao, Srbija je imala 1.247.435 žrtava. Dakle, preko 1.200.000 stradalih Srba u Prvom svetskom ratu. Podsećanja radi, to je 28% od ukupnog broja stanovnika, a to znači 62% reproduktivnog stanovništva, odnosno 62% muškaraca starosti od 18 do 55 godina života. Dakle, radi se o ogromnom broju žrtava, koje nisu bile u koncentracionim logorima, ni sabirnim, ni radnim logorima, nego su dale svoje živote za slobodu Srbije i slobodu srpskog naroda.

Podsećanja radi, pre sedamdeset godina vođen je Nirnberški proces. U tom Nirnberškom procesu za zločine koji su počinjeni i u tim logorima o kojima govorimo bilo je optuženo 22 nacista, fašista, hitlerovca. Od njih 22, na smrt vešanjem je osuđeno 12, sedam upućeno na zatvor, troje oslobođeno. Na taj način je otvoren proces za dalje gonjenje. Staljin je tražio da se 50.000 istaknutih nacista pobije, još na Teheranskoj konferenciji.

U tom Nirnberškom procesu je saslušano preko 270 svedoka; u tom Nirnberškom procesu je preko 2.600 dokumenata pročitano. U svim dokumentima su sadržane žrtve, i one žrtve koje su bile na teritoriji bivše Jugoslavije, i žrtve Srbi, i žrtve u logorima, svi su obuhvaćeni, bukvalno, tim procesom. Taj proces nam daje za pravo da kažemo da je u terminologiji koja se vezuje za jedan pravni sistem koji je tada bio ustrojen od strane SAD, jer je na osnovu Londonske povelje došlo do toga da se formira pravni osnov za vođenje Nirnberškog procesa, koncentrisano sve ono što se sada nalazi u ovom zakonu. Zbog toga smatram da je kvalitet ovog zakona upravo dobra terminologija i dobro osmišljen način šta je ono što treba obeležiti.

Zašto sam ukazao na ove istorijske činjenice? Ove istorijske činjenice su nepobitne, apsolutno nepobitne. Kolega Martinović je ukazao na ono što se vezuje za Drugi svetski rat. U Prvom svetskom ratu su postojale druge specifičnosti – nemamo logore na način na koji smo ih imali u Drugom svetskom ratu, ali imamo preko 1.200.000 žrtava. Zar te žrtve treba sada odvojiti od onih iz Drugog svetskog rata? Apsolutno ne. Radi se o stradalima, o zarobljenicima, radi se o onima koji su davali živote za svoju državu, za svoj narod. Zbog toga, podrška stoji i mislim da sve ono što smo danas rekli ukazuje na kvalitet zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima ministar Đorđević.

ZORAN ĐORĐEVIĆ: Da budemo precizni i da nemamo dilemu da li su u ratne memorijale ubrojani i logori i koncentracioni logori. U članu 2.

objašnjenje izraza ratni memorijal, šta predstavlja, kaže i – mesto stradanja. A već u sledećoj tački 2) kaže: „mesto stradanja jeste mesto i šira prostorna celina na kojoj su vršene egzekucije, zlostavljanja zatočenih u zatvorima i zarobljeništvu, sa ili bez pohranjenih humanih ostataka, grobnica ili grobova“. Tako da je sve obuhvaćeno ovom definicijom, da nemate dilemu uopšte da smo obuhvatili sva mesta stradanja gde su stradali naši ljudi. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Belačić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Momčilo Mandić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Marina Ristić.

Izvolite.

MARINA RISTIĆ: Hvala.

Poštovane dame i gospodo narodni poslanici, širom bivše Jugoslavije leže nebrojane žrtve pobijene bez spiska i bez suda. Sudbina ove bezgrobne vojske i danas je nepoznata široj javnosti i malo ko se usudio da se njome bavi. Jedan od njih je Đuro Zatezalo, koji je samo u Lici pronašao 97 jama, masovnih grobnica srpskog naroda, koje su nastale tokom Drugog svetskog rata.

Malo je poznato da je prvi koncentracioni logor, u stvari, logor Gospić, koji je obuhvatao logore Jadovno na Velebitu, Slana i Metajna na ostrvu Pag. To je bio najveći logor u jugoistočnoj Evropi. Niko ne spominje više ličko krvavo leto 1941. godine, tačnije period od aprila do avgusta, kada su ovaj logor zatvorili Italijani. Tadašnji okupator je bio zgrožen svirepošću zločina kojem je bio podvrgnut neprijatelj – srpski narod. Hiljade i hiljade Srba su zaklane i pobacane u jame, decu su ubijali maljem u glavu, a zatim zabetonirali. Ovo nisu naklapanja, ovo je izjavio jedan od zločinaca na saslušanju 15. jula 1952. godine. Podaci su tačni.

Prikrivanje ovih zločina traje do danas. Italijani su ispitivali ove zločine; oni su odmah krenuli nakon zatvaranja logora Gospić 1. septembra 1941. godine u ove krajeve i već tada naišli na zid ćutanja. Brojne bezdane jame su prikrivane, a tragovi zločina pomno zatrveni. Ipak, izvori postoje, ostali su kod Italijana ali i kod naših istoričara: Đura Zatezala, Daneta Lastavice, Dragana Šućura, Gojka Vezmara, a o Jadovnu je pisao i episkop Atanasije Jevtić.

Da li će ova mesta stradanja konačno dobiti zaslužena obeležja, ostaje da vidimo, ali teško da će biti tako, jer u Savetu će sedeti samo jedan istoričar i nijedan predstavnik crkve. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Novica Tončev.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Zvonimir Stević.

Da li neko želi reč?

Kolega Steviću, izvolite.

ZVONIMIR STEVIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, odnosno saradnikom, dame i gospodo narodni poslanici, na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima podneo sam amandman. U članu 1. Predloga zakona reči „redovno održavanje i investiciono održavanje“ zamenjuju se rečima „redovno i investiciono održavanje“. U obrazloženju sam naveo da se amandmanom vrši pravnotehnička redakcija odredbe člana 1. Predloga zakona, koja doprinosi preciznosti navedene odredbe.

Predloženim zakonom o ratnim memorijalima Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja na celovit, sveobuhvatan i jedinstven sistemski način reguliše ovu veoma važnu i značajnu materiju koja, nažalost, nije definisana punih četrdeset godina i više.

U formulisanju i definisanju odredaba Predloga zakona polaznu osnovu predstavljali su mnogobrojni važeći propisi, koji su sada precizirani i definisani u jedan zakonski predlog. Propisi koji su regulisali ovu materiju doneti su u periodu postojanja SFRJ. Tada je nadležnost u ovoj oblasti bila podeljena između nekadašnje savezne države (ratni memorijali, odnosno grobovi boraca u inostranstvu i grobovi pripadnika savezničkih i drugih stranih armija na teritoriji Jugoslavije) i Republike Srbije (groblja boraca u zemlji).

Dosadašnja praksa ukazala je na potrebu da se donese novi zakon kojim bi se nedvosmisleno definisale nadležnosti, prevaziđena zastarela rešenja zamenila novim, uskladila terminologija i ova oblast uredila u skladu sa nastalim velikim promenama, jer su postojale tri države a nastala je današnja Srbija.

Poseban razlog za donošenje ovog zakona jeste pijetet i dužno poštovanje svih stradalih i nestalih žrtava, kao i njihovih porodica, a posebno onih koji su dali svoje živote braneći svoju državu 1999. godine bombardovanu od strane NATO agresora, koji je na nemilosrdan i nasilan način, bez odluke Saveta bezbednosti, naneo veliku ljudsku i materijalnu štetu našoj zemlji. Zato mislim da je donošenje ovog zakona preteča za izgradnju novog memorijalnog kompleksa svih žrtava, kao i onih koji su stradali i nestali 1999. godine u NATO bombardovanju. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Nikola Savić.

Da li neko želi reč?

Kolega Saviću, izvolite.

NIKOLA SAVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine ministre, već ste čuli od većeg broja naših poslanika da SRS nema ništa protiv donošenja jednog ovakvog zakona. Međutim, nije dovoljno samo doneti zakon, nije dovoljno samo pobrojati sve žrtve i sva stratišta na kojima su stradali naši

sunarodnici i naši preci. Nažalost, takvih stratišta ima mnogo i na teritoriji naše današnje države, u našem bližem, u našem širem okruženju, ima takvih stratišta i na teritoriji drugih kontinenata, kao recimo u Africi, ali da sad ne govorimo o tome.

Najvažnije od svega jeste odnos države Srbije prema ovim stratištima, odnosno ovim memorijalima, kako se to kaže u zakonu. Svi znamo da taj odnos nije adekvatan, nije zadovoljavajući. Da nije pojedinih ljudi, entuzijasta, koji vode računa o pojedinim kompleksima, o pojedinim memorijalima, pitanje je kakvo bi stanje bilo na tim mestima.

Svi mi ovde znamo i svi smo čuli za čuvenog deda Đorđa koji brine o vojničkom groblju u Solunu, ali takvih primera ima još. Evo, recimo, memorijalni kompleks Čegar kod Niša – imamo jednog čoveka, Selomira Seleta Markovića, koji već trideset i više godina sa svojom porodicom brine o takvom jednom memorijalnom kompleksu. Ovaj čovek na jedan epski i zaista emotivan način posetiocima dočarava kako se vodila čuvena Čegarska bitka, gde su bili pripadnici srpske, gde su bili pripadnici turske vojske itd.

Ali država ne vodi računa ne samo o tome, nego ne vodi računa ni o ovakvim ljudima poput pomenutog Đorđa, koji vodi računa o Zejtinliku i pomenutog Markovića, koji vodi računa o Čegru. Država treba o njima i te kako da vodi računa, da im odaje priznanje, jer kamo sreće da ima više takvih ljudi.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Nemanja Šarović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Sreto Perić.

Da li neko želi reč?

Kolega Periću, izvolite.

SRETO PERIĆ: Od nas Srba mnogi narodi su učili pismenost i kulturu. Gde su oni sad, a gde smo mi? Nije ni čudo, zato što smo mi skloni brzom zaboravu.

Ovaj zakon, odnosno rasprava o amandmanima na ovaj zakon trebalo bi da bude takva da i kod onih koji nas gledaju i slušaju izazove određena osećanja, da i sami znaju o čemu mi to pričamo.

Ovde je dvostruka uloga i značaj ovog zakona: jedan je da nikad ne zaboravimo one koji ne smeju da se zaborave, a drugi je da pokušamo preventivno da utičemo na one koji će možda, ne daj Bože, zatrebati ponovo da stanu na branik otadžbine.

Meni je zadovoljstvo što ću moći da govorim o simbiozi, u to vreme, nekih državnih rukovodilaca i srpskog seljačkog naroda, koji su na Mačkovom kamenu podizali spomen-kosturnicu, koja je od posebnog značaja kao spomenik kulture. Nalazi se na području opštine Ljubovija, na koti 924 metra. U to vreme, 1925. godine, ministar građevine pokrenuo je inicijativu i osnovao odbor za

podizanje te spomen-kosturnice. U tom odboru su bili: predsednik Narodne skupštine, bio je Đorđe Vajfert kao guverner Narodne banke u to vreme i tridesetak članova iz Azbukovice i Rađevine, koji su odlučili da prave spomen-kosturnicu na Mačkovom kamenu. Materijal koji je korišćen za izgradnju te spomen-kosturnice je iz sela Kržava i planina iz opštine Krupanj. Oni su ga donosili, dovozili i gradili.

To je bila jedna od velikih bitaka na Drini; posledice su bile ogromne, naravno, i po neprijateljsku vojsku a i po Srbe, jer je oko 780 poginulih i blizu 5.700 ranjenih boraca koji su morali da ostanu izvan stroja.

Da ne zaboravim da pomenem da je prilikom izgradnje tog spomenika veliki doprinos dao i veliki srpski prijatelj, doktor Arčibald Rajs. Da li mi danas imamo takvih prijatelja u svetu? Reći ćete da imamo, da predsednik države radi na tome. Lično mislim da situacija nije ni blizu takva kao što je nekad bila. Ali mi nemamo dovoljno poštovanja sami prema sebi. Ovde su pomenuti neki ljudi koji su minimizirali srpske žrtve. Pa to ne smemo, bez obzira na to ko bi da pomene i bez obzira na to o kome se radi, ne smemo to da činimo; dovoljno nas drugi osporavaju, pokušavaju da ugroze, ne smemo to sami činiti.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Zoran Despotović.

Da li neko želi reč?

Kolega Despotoviću, izvolite.

ZORAN DESPOTOVIĆ: Uvažene dame i gospodo narodni poslanici, gospodine ministre, dolazim iz sredine burne prošlosti i slavne istorije, iz sredine krcate događajima ovenčanih bogatim spomeničkim nasleđem. Dolazim iz mileševskog kraja u kome je na pijedestalu tog kulturnoistorijskog nasleđa Manastir Mileševa, carska srpska lavra s početka 13. veka, monumentalni mauzolej Svetog Save i veličanstvena galerija srednjevekovnog fresko-slikarstva. Dolazim iz zavičaja Belog anđela, freske s kojom se putem prve satelitske slike koja je preletela Atlantik 23. jula 1962. godine i pred Novim svetom podičila „stara gospođa“ Evropa.

Mileševa naredne godine slavi osam vekova postojanja. Obaveza države je da taj jubilej dostojanstveno obeleži. Mileševa je kroz ratne vihere više puta rušena, paljena i pljačkana i uvek obnavljana kao duhovni svetionik srpskog naroda i svetski priznat kulturnoistorijski spomenik. Obnavljao ju je narod prijepoljski predvođen uglednim građanima tog vremena, trgovcima i kulturnim poslenicima. Bogati su samo oni narodi koji imaju ovakve proizvode svog nacionalnog duha, kako je u mileševsku knjigu utisaka osamdesetih godina prošlog veka doslovce napisao jedan Amerikanac.

Mileševski kraj memorijalnim mestima čuva uspomene i sećanja na ratove i bune, od Babinske bune koja je odjeknula 1875. godine, uz Nevesinjsku pušku, preko spomen-kompleksa žrtvama ratova u okruženju i NATO agresije

na Srbiju 1999. godine. Neki memorijali su u dobrom stanju, neki su devastirani. O tome ću nešto kasnije reći kroz amandmane. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Miljan Damjanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Marjana Maraš.

Da li neko želi reč?

Koleginice Maraš, izvolite.

MARJANA MARAŠ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Podnela sam amandman na član 1. da se posle reči „uklanjanje“ dodaju reči „nezakonito postavljenih obeležja“. Smatramo da spomenička obeležja, odnosno memorijale ne treba uklanjati, osim ako su ta obeležja, odnosno memorijali postavljeni protivno zakonu i slobodarskoj tradiciji Srbije, ukoliko vređaju nacionalno dostojanstvo srpskog naroda i drugih naroda koji su se borili za slobodu. U tom smislu, amandmanom je precizirano da se uklanjanje obeležja može vršiti samo u takvim slučajevima, u skladu sa članom 20. predloženog zakona, a ne iz drugih razloga i bez razloga koje predlagači mogu navoditi kao opravdane. Imamo u vidu da odluku donosi nadležno ministarstvo.

Poštovani ministre, želim da pohvalim vaš predlog zakona. Posle četrdeset godina donosi se ovakav zakon. Vi u zakonu predviđate obavezu lokalnih samouprava da opredeljuju sredstva u budžetu i da se staraju o redovnom održavanju ratnih memorijala i okoline oko ratnih memorijala.

Dolazim iz opštine Vrbas gde imamo značajan broj spomenika, pretežno iz Narodnooslobodilačke borbe. U međuvremenu, sagrađen je i Spomenik stradalima u ratovima devedesetih. Pored toga, sagrađen je i Spomenik poginulim borcima Crvene armije. Datumi koje mi obeležavamo, između ostalog, jesu i 9. maj, 4. jul, 7. jul, Dan ustanka naroda Srbije, obeležavamo i Dan ustanka naroda Crne Gore 13. jul, 27. jul, pored toga, obeležava se i 20. oktobar. Verujte, kada se obeležavaju ti datumi predstavnici svih političkih partija dolaze i polažu vence. Opština je i ranije obezbeđivala sredstva, negovala tradiciju i ove spomenike održavala, pre svega na intervenciju i zalaganje SUBNOR-a, ali su uvek bila obezbeđena sredstva, predsednik je u svojoj budžetskoj rezervi predviđao sredstva kojima je vodio računa i brinuo o spomen-obeležjima.

Ono što želim da istaknem jeste da kod nas u opštini postoji i Baza „Centar“. Trenutno je krov pretrpeo štetu jer je zapaljen, ali u toj Bazi „Centar“ štampan je dvobroj lista „Slobodna Vojvodina“ (to su drugi i treći broj), a to je preteča današnjeg „Dnevnika“. Moje kolege iz poslaničkog kluba se ponekad šale da ja kao autonomašica čitam „Dnevnik“, a ja pre svega čitam zbog ove tradicije jer to je list koji je nekad štampan (dvobroj) u opštini iz koje dolazim, opštini Vrbas. Mi ćemo svakako i tu Bazu „Centar“...

Vama, ministre, svakako hvala što ste ovim zakonom predvideli obavezu, jer narod koji ne neguje svoju prošlost, ne ceni žrtve svojih poginulih, zaista nema pravo da se nada boljoj budućnosti. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Danijela Stojadinović.

Da li neko želi reč?

Koleginice Stojadinović, izvolite.

DANIJELA STOJADINOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Podnela sam ovaj amandman gde se dopunjuje odredba člana 1. Predloga zakona tako što se predlaže da se zakon odnosi i na finansiranje izgradnje novih memorijala, a ne samo na finansiranje održavanja i uređivanja. Amandman je u skladu sa sadržajem drugih članova ovog zakona u kojima se govori o postavljanju i izgradnji ratnih memorijala i nadovezujem se na izlaganje kolege Stevića.

Ovo je dobar zakon, dugo smo čekali i mogu da vam kažem da je naišao na oduševljenje svih udruženja koja posedujemo kao lokalne sredine. Evo, i Opština Svilajnac, koja uveliko radi na obeležavanju svih godišnjica, ali je veliki teret lokalnim samoupravama, ili u situacijama u kojima je dolazilo do nekog skupljanja priloga itd. Ovim zakonom će biti rešeno šta je lokalna samouprava, koja su njena ovlašćenja, koja su republička ovlašćenja. Sva naša udruženja, iz Prvog svetskog rata, Udruženje boraca 1912–1918, kao i udruženja koja obuhvataju Drugi svetski rat, zahvalna su na ovim rešenjima.

Ovaj zakon jeste važan i mislim da treba da ostavi snažnu poruku da se ne zaboravlja, jer kao narod, ako ne vodimo računa o prošlosti, nećemo imati ni budućnost. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Miletić Mihajlović.

Da li neko želi reč?

Reč ima kolega Miletić Mihajlović.

Izvolite.

MILETIĆ MIHAJLOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, u članu 1. imamo mnoga pitanja koja uređuje ovaj zakon. Pored navedenih pitanja od značaja koja se uređuju ovim zakonom, smatram da bi trebalo dodati obavezu proglašavanja, postavljanja i izgradnje novih memorijala, jer još uvek postoje ličnosti iz naše prošlosti, iz naše istorije, starije i novije, koje su dale veliki doprinos za slobodu i odbranu naše zemlje; takođe, i novo vreme donosi sigurno nove događaje, koji će možda biti od značaja i usloviti potrebu izgradnje novih memorijala, koje danas ne možemo unapred da anticipiramo.

Kao što su i rekli poslanici iz naše poslaničke grupe, slažem se da je ovaj zakon veoma značajan, veoma je dobro da se bavimo ovim pitanjima i da

uređujemo sva pitanja koja su u vezi s tim. Naravno, kao i uvek, ne treba biti ambiciozan i misliti da ovim zakonom na idealan način rešavamo sva ova pitanja. Ove naše diskusije govore o tome da činimo pokušaje ili razmišljamo, promišljamo u određenom pravcu i smatramo da treba to nadograditi; ako ne ovoga puta, onda u nekom sledećem koraku.

Sam odnos prema našoj prošlosti, prema istoriji, prema spomenicima koje smo imali, prema ličnostima koje su obeležile jedno vreme govori o nama, o našoj kulturi i našoj svesti, konačno, i o našoj ljudskosti. Naravno da nije bilo dobro što smo u određenom vremenu ignorisali značaj pojedinih ličnosti i njihov doprinos u odbrani otadžbine kada govorimo o istoriji npr. Prvog svetskog rata itd. Takođe, nije dobro da nakon novog vremena i po proteku nekoliko decenija od NOR-a olako rušimo i sklanjamo neke spomenike ličnostima iz tog vremena koje su se borile protiv fašizma.

Prema tome, potrebno je biti dovoljno širok, dovoljno mudar, to naravno važi za nas, za kolektiv kao naciju i kao državu, da poštujemo sve ono što je bilo od značaja u borbi za slobodu i odbranu otadžbine jer nikada ništa ne počinje od nas. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Snežana Bogosavljević Bošković.

Da li neko želi reč?

Koleginice Bošković, izvolite.

SNEŽANA BOGOSAVLJEVIĆ BOŠKOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, predložila sam amandman na član 1. Predloga zakona sa ciljem da se ovaj član dopuni i dodatno precizira. Suština predloženog amandmana je da se pored uklanjanja memorijala koji su nezakonito podignuti uvrsti i mogućnost uklanjanja memorijala radi promene lokacije, iz opravdanih razloga.

Naime, smatram da članom 1. treba precizirati mogućnost promene lokacije spomenika i drugih memorijala u slučajevima kada je to neophodno, na primer, kada je potrebno sprečiti propadanje, rušenje, rušenje obeležja kao posledice prirodnih nepogoda poput poplava, požara, klizišta itd. Iz tih razloga smatram da je svrsishodna dopuna člana 1. kojom se precizira mogućnost uklanjanja memorijala radi promene lokacije.

Kao društvo, moramo sa posebnom pažnjom čuvati i negovati ratne memorijale. Oni su svedoci, istorijski, slavne i junačke srpske vojske. Oni su istorijski svedoci ponosnog i neraslomivog srpskog naroda, naroda koji kroz istoriju, boreći se za slobodu i otadžbinu, nije mario da u toj borbi da svoj život. Pretrpeo je ogromne ljudske žrtve. Naše žrtve su i vojnici, i civili, i žene i deca.

Srbija je kroz istoriju vodila odbrambene ratove, branila se od raznih moćnih, do zuba naoružanih i silnih agresora i neprijatelja. Samo u 20. veku gotovo da nema generacije koja nije osetila strahote rata, počev od

oslobodilačkih balkanskih ratova, zatim Prvog i Drugog svetskog rata, pa sve do ratnih dejstava '90-ih godina kada je komadana naša dotadašnja država Jugoslavija i do NATO agresije na Srbiju 1999. godine.

Smatram da u ovoj, 2018. godini, kada se navršava sto godina od završetka Prvog svetskog rata, imamo posebnu moralnu obavezu da se ne samo ratnim memorijalima već i drugim vidovima društvenog aktivizma podsetimo svih junaka koji su svoje živote dali za slobodu našeg naroda. Sa posebnim pijetetom sećamo se vojvode Stepe Stepanovića, Živojina Mišića, Radomira Putnika, sećamo se naših junaka koji su prošli Albansku golgotu, naših solunaca, sećamo se nesalomivog Gvozdenog puka i njegovih ratničkih podviga od 1912. do 1918. godine.

Sećamo se i zapisa o borbenom moralu srpskog vojnika, a podsetiću vas danas na samo jedan, koji je po meni posebno uverljiv jer ostavio ga je okupatorski vojnik, kaplar Jedanaestog puka Devete austrougarske divizije, učesnik Cerske i Kolubarske bitke i poznati književnik, Egon Ervin Kiš. O srpskim vojnicima on kaže: „Tek u Srbiji 1914. godine shvatio sam da je ljubav prema slobodi malih naroda jača sila od nasilja velikih i moćnih. Tek ovde sam shvatio da neumitna sila volje savlađuje sve, a da je slabost sile u tome što veruje samo u silu“.

Ne smemo zaboraviti ni slavnu antifašističku borbu, koju je vodio sav slobodarski svet. Ne smemo zaboraviti žrtve koje je naš narod u toj borbi podneo.

Ogromne materijalne i nenadoknadive ljudske gubitke pretrpela je Srbija i '90-ih godina. Stradali su naši vojnici, ali, na pragu 21. veka, i nedužni civili, žene i deca.

Zbog toga se danas sa ponosom sećamo svih naših heroja, junaka, vojnika i civila koji su svoje živote ostavili na braniku naše otadžbine. Ne smemo zaboraviti istorijske činjenice. Ne smemo umanjiti srpske žrtve date u prošlosti. Ne smemo dozvoliti reviziju sopstvene istorije kojom bi se sakrila istina prekrajanjem istorijskih događaja. Najmanje što možemo, to je da znamo koje smo žrtve kao narod podneli, ko su junaci koji su dali svoje živote za našu slobodu i da im se odužimo istorijskim pamćenjem, a deo tog pamćenja svakako su i spomenici, tj. ratni memorijali o kojima danas govorimo. Hvala na pažnji.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Dejan Šulkić i Gorica Gajić.

Da li neko želi reč?

Kolega Šulkiću, izvolite.

DEJAN ŠULKIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Sledstveno amandmanu koji smo podneli na naslov zakona, podneli smo i amandman na član 1. koji u osnovi uvodi obavezu planskog rada na

pronalaženju posebno skrivenih stratišta, odnosno mesta stradanja u ratnom i posleratnom periodu.

Sam zakon, po našem mišljenju, treba da ima daleko širi smisao i ne treba da se svodi, kada je u pitanju održavanje, samo na komunalno održavanje, košenje trave, da ne kažem korova, pošto je to odomaćena praksa. Ništa, naravno, nije upućeno specijalno vama, već je to jedan društveni odnos uopšte prema spomenicima, prema memorijalima. U tom smislu, mislimo da nedostaje jedan programski odnos, odnosno programsko obeležavanje jubileja koji su vezani za određene memorijale, da nam se ne desi slučaj poput veoma oskudnog, neopaženog obeležavanja bitaka koje su se desile u toku Velikog rata, Prvog svetskog rata, jer je to sada praktično stogodišnjica. A svedoci smo, u isto vreme, da na to naše zanemarivanje s druge strane imamo pozive ili javne debate koje već prelaze granicu revizionizma kada je u pitanju Prvi svetski rat.

Mislim da se i vama potkrala jedna greška ili propust u obrazloženju gde ste rekli da su posle promena prestale da postoje tri države, a nastala je današnja Srbija. Srbija je posle raspada državne zajednice obnovila svoju državnost i u tom smislu je to možda moglo drugačije da bude formulisano.

Još jedanput ističem značaj istraživanja, i to ne bilo kakvog, nego institucionalnog. Navešću jedan primer: grobno mesto na groblju u Starom Selu kod Velike Plane, gde je bilo sahranjeno nekoliko desetina regruta Vojske Kraljevine Jugoslavije, neobeleženo je. Dakle, nema tu nikakvog pretendovanja, jer među poginulima na tom mestu ima i Slovenaca, regruta kraljevske vojske, ima i muslimana. Tako da još jedanput ističem značaj istraživanja, odnosno institucionalnog istraživanja i evidentiranja onih mesta...

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman, sa ispravkom, podneo je narodni poslanik Đorđe Komlenski.

Kolega Komlenski, izvolite.

DORĐE KOMLENSKI: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo, drugarice i drugovi, uvaženi ministre, moj stav je da postoji potreba da se amandmanski reaguje na član 1. ovog zakona, jer članom 1. se praktično utvrđuje predmet ovog zakona tako što se u njemu označavaju grupe odnosa koje ovaj zakon reguliše.

Naime, predložio sam da se iza reči „pitanja od značaja za zaštitu“ doda reč „postavljanje“. Zašto? Čitajući ovaj zakon, iz svega toga provejava da se ne radi samo o održavanju memorijala koji već postoje, njihovom čuvanju i tome ko će kakve nadležnosti imati, već da će se i u budućnosti, tamo gde se proceni da postoji potreba, graditi novi memorijali u vidu postavljanja spomenika, spomen-ploča i svega toga.

U ovom zakonu se jasnije, tako da kažem, o tome govori tek u čl. 18. i 19. gde kaže: „Predlog za izgradnju ili postavljanje ratnog memorijala mora da sadrži...” itd. To je u članu 19.

Mislim da bi jako bilo značajno da se u ovom zakonu, usvajanjem ovog amandmana, na ovaj način jasno stavi do znanja da će tamo gde dosad nismo ratnim memorijalom obeležili nešto što treba da se obeleži to biti učinjeno, jer kasnije procedure koje ovaj zakon propisuje jasno otvaraju te mogućnosti. Molim vas da razmotrite ovo. Neće on suštinski uticati na sam kvalitet zakona, ali mislim da će dosta doprineti da bude razumljivije i jasnije ono što se želi postići, između ostalog, ovim zakonom. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Poštovani narodni poslanici, saglasno članu 27. i članu 87. st. 2. i 3. Poslovnika Narodne skupštine, obaveštavam vas da će Narodna skupština danas raditi i posle 18 časova zbog potrebe da Narodna skupština što pre donese akta iz dnevnog reda ove sednice.

Na član 1. amandman su zajedno podneli narodni poslanici Gorica Gajić i Dejan Šulkić.

Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo, saglasno članu 161. stav 4. i članu 163. stav 2. Poslovnika Narodne skupštine, odbacio je amandman narodnih poslanika Gorice Gajić i Dejana Šulkića na član 1. stav 1.

Odbačeni amandman ne može biti predmet rasprave i o njemu se ne glasa, tako da nemate pravo.

Pa, koleginice, niste od juče, znate da na jedan isti član ne možete da podnesete dva amandmana.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Srbislav Filipović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Filipoviću, izvolite.

SRBISLAV FILIPOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Uvaženi ministre, dame i gospodo narodni poslanici, građani Srbije, evo, danas smo počeli raspravu o amandmanima na ovaj značajan zakon, značajan ne samo za očuvanje našeg sećanja na naše pretke koji su svoje kosti ostavili u Srbiji i na prostorima bivše Jugoslavije i širom Evrope već značajan i radi budućnosti.

Svi smo svesni toga da nema budućnosti onaj narod koji se ne seća svoje prošlosti, koji se ne seća pre svega svoje slavne prošlosti, koji se ne ponosi svojim precima koji su ostavljali kosti širom svoje otadžbine braneći nešto što je najskuplje, a to je sloboda, to je ono što mi imamo danas, i braneći živote onih koji su nastavili da žive i da traju posle njih.

Naša obaveza danas jeste da usvojimo jedan ovakav zakon, da ne zaboravimo one koji su stradali, da ne zaboravimo nijedno ime i prezime nijednog vojnika, nijednog civila koji su žrtve okupatora koji su harali ovim

prostorima, da ne zaboravimo ime i prezime nijednog vojnika koji je ostavio svoj život za nas, našu decu i one koji će živeti sutra u ovoj zemlji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Po amandmanu, narodni poslanik Aleksandra Jerkov.

Izvolite.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem.

Potpredsedniče, poštovane koleginice i kolege, amandman poslanika Srblava Filipovića glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije s posebnim osvrtom na borbu protiv korupcije“.

Molim poslanika Srblava Filipovića da objasni na koji način taj patetični govor koji je održao, koji isključivo vređa ljude o kojima je govorio, može da doprinese nama kada treba da odlučimo o ovom amandmanu. I pitanje – da li ga je sramota što je podneo ovaj amandman?

PREDSEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Član 107, gospodine Arsiću.

Ovo je očekivano. Dakle, Demokratska stranka je čekala amandmane poslanika SNS-a da bi pričala ono što pričaju iz sednice u sednicu i, sad, prvi je na udaru moj kolega Filipović – njegov amandman je besmislen, glup i gospođica Jerkov ga poziva da on dodatno objasni šta je tim amandmanom hteo da kaže.

Evo, ja ću malo da mu pomognem. Jedini oslobodilački rat u kome je Demokratska stranka učestvovala, a vezano je za amandman Srblava Filipovića, jeste „oslobađanje“ Narodne skupštine od izbornog materijala 2000. godine, „oslobađanje“ Savezne uprave carina i Narodne banke Srbije od novca. Onda su malo „oslobađali“ Razvojnu banku Vojvodine, pa su malo „oslobađali“ Agrobanku, pa su naveliko „oslobađali“ republička ministarstva, pokrajinske sekretarijate, sve lokalne samouprave u kojima su bili na vlasti, devastirali celu Srbiju. Sada mi hoćemo ovim amandmanom gospodina Srblava Filipovića da jednom zauvek prekinemo sa praksom pljačkanja sopstvene države, zato što je ova država nastala na krvi onih koji su je oslobađali od tuđinaca i okupatora.

Ako nekog treba da bude sramota, treba da bude sramota poslanike Demokratske stranke, koji su pljunuli i dan-danas pljuju na sve oslobodilačke i junačke žrtve srpskog naroda. A sada to čine tako što napadaju poslanike Srpske napredne stranke koji su podneli amandmane.

Kaže, treba da je sramota Srblava Filipovića. Treba da je sramota vas. Ostavili ste nam državu u rasulu. Veliki spomenik treba da se podigne na jednom mestu u Srbiji i da se kaže – ovaj spomenik je posvećen svim žrtvama tranzicije koju je sprovela Demokratska stranka...

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega Martinoviću.)

... Svima onima koji su izgubili posao, svima onima koji su digli ruku na sebe jer nisu mogli da prehrane sebe i članove svojih porodica, da kupe elementarne namirnice za sebe i članove svoje porodice.

Ako nekog treba da je sramota, treba da je sramota vas, ljude iz režima Demokratske stranke.

PRESEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Aleksandra Jerkov.

Izvolite.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem, potpredsedniče.

Moram da vas pitam, u skladu sa članom 103 – da li ste vi pod utiskom da je narodni poslanik Aleksandar Martinović vama ukazivao na neki propust u vođenju sednice i ako biste mogli nama da objasnite u čemu se tačno taj propust sastoji? Inače, propustili ste da mu date obrazloženje, što vam je poslovnička obaveza.

Naravno da obrazloženja nije moglo ni biti budući da on nije želeo da vam ukaže na neki propust. Želeo je da iskoristi, bogami, dva minuta i četrdeset sekundi, što je još jedna povreda Poslovnika koju ste učinili, da najbrutalnije izvrda poslanike Demokratske stranke. Sve to neće promeniti činjenicu da amandman narodnog poslanika Srbišlava Filipovića glasi – s posebnim osvrtom na borbu protiv korupcije.

PRESEDAVAJUĆI: Koleginice Jerkov, nisam obrazlagao kolegi Martinoviću, u stvari odgovorio na njegovu povredu Poslovnika, zato što nije tražio da se Skupština izjasni. Unapred mi je signalizirao da ne želi da se Narodna skupština u danu za glasanje izjašnjava o povredi Poslovnika.

(Aleksandra Jerkov: Dajte da vam i mi signaliziramo, samo kažite kako.)

Ne znam kako će to koleginice da protumače. Mislim, nije meni problem, ali ne znam kako će ko sve to da tumači, tako da ne bih, ipak.

Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni o povredi Poslovnika?

(Aleksandra Jerkov: Da.)

Zahvaljujem.

Pravo na repliku, narodni poslanik Srbišlav Filipović.

Izvolite.

SRBIŠLAV FILIPOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

(Radoslav Milojević: Nešto pametno, Srbo.)

Meni je pravo zadovoljstvo da repliciram onima koji su ovu zemlju opljačkali, onima koji su prizivali NATO bombardovanje, da što duže traje, i zbog kojih su brojni naši civili izginuli, jer su želeli... Samo da bi došli do fotelje i vlasti, samo da bi pljačkali banke, samo da bi pljačkali državnu i društvenu imovinu kroz privatizacije, samo da bi otpustili 400.000 ljudi sa njihovih radnih

mesta. Sve bi učinili samo da dođu do vlasti, pa makar izginulo što više Srba, to bolje Demokratskoj stranci i njihovim mentorima.

Zato sam veoma ponosan i ponosan sam što se oni jave... Kada se u našim amandmanima pomene reč korupcija, odmah skaču pripadnici Demokratske stranke. Zato mi je drago, oni će i dalje da nastave da skaču, mi ćemo i dalje da nastavimo da radimo za građane Srbije a ovo je pravo lice koji su pokazali. Kada se govori o onome čime treba da se ponosimo kao građani Srbije, o očuvanju tradicije, sećanju na pretke, oni se jave da govore o korupciji. Prepoznali su se, dobro je. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Po amandmanu, narodni poslanik Radoslav Milojević.

RADOSLAV MILOJEVIĆ: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, uvaženi građani Srbije, ne znam šta o ovom amandmanu uvaženog Srblava Filipovića misli Zvonko Veselinović. Ne znam šta o ovom amandmanu misle „kompletni idioti“ koji su rušili po Beogradu. Ne znam šta o ovom amandmanu misli čuveni batinaš Srpske napredne stranke, Zelja. Ne znam šta o ovom amandmanu... (Isključen mikrofoni.)

PREDSEDAVAJUĆI: Evo, sada ću da vam kažem, kolega Milojeviću.

(Radoslav Milojević: Zašto ste me prekinuli? Zašto ste mi oduzeli reč?)

Prekinuo sam vaše izlaganje zato što neću da dozvolim da apsolutnu nepovredivost imuniteta zloupotrebljavate u sali Narodne skupštine.

(Radoslav Milojević: Stvarno?)

Znači, za svako izraženo mišljenje ili davanje glasa u Narodnoj skupštini kao narodni poslanik uživate imunitet, koji ne može nikada biti povređen, odnosno vama nikada ne može biti suđeno.

(Radoslav Milojević: Zaista?)

Ako ćete nekoga da zovete bez osnova lopovom, batinašem...

(Radoslav Milojević: Ko je koga nazivao lopovom, o čemu pričate?)

Vi ste jednog kolegu iz SNS-a nazvali batinašem. Izađite...

(Radoslav Milojević: Mogu li da dobijem vreme?)

Kolega Milojeviću, izađite u hol, održite konferenciju za štampu, da bi taj koga optužujete za tako nešto mogao da vas tuži.

(Radoslav Milojević: Mogu li da dobijem vreme?)

Možete li da dobijete šta?

(Radoslav Milojević: Da mi vratite vreme?)

Vraćam vam vreme. Prvo, nemam šta da vraćam vreme, ja sam prekinuo vaše izlaganje. Znači, govorite o amandmanu.

(Radoslav Milojević: Po amandmanu, tako je.)

E dobro, zatražite reč.

RADOSLAV MILOJIČIĆ: Za to što vi govorite bi vam aplaudirali, ali na Glavnom odboru Srpske napredne stranke. Ovo nije Glavni odbor SNS-a i ja vas molim da se ponašate u skladu sa pozicijom na kojoj trenutno sedite i koju obavljate a to je – zamenjujete predsedavajućeg u Narodnoj skupštini.

To što vi branite vaše partijske kolege, to je super. Ja se nadam da ćete dobiti aplauz na Glavnom odboru SNS-a, pošto na Opštinskom odboru SNS-a u Požarevcu niste dobili, već ste dobili šut kartu i odatle su vas smenili.

Ali to je vaš problem i problem vaše partije. Naš problem, problem građana Srbije jeste to što ste nas zadužili deset milijardi evra.

A o tom čoveku čije ste ime izgovorili... I vi ste rekli za njega i za ove koje sam pomenuo da su kriminalci. Ja to nisam izgovorio, ni da su lopovi, ja to nisam izgovorio i možete da izvadite izvod iz stenograma...

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Milojičiću, govorite o amandmanu.

RADOSLAV MILOJIČIĆ: Ja vam molim da me ne prekidate.

A da li je neko batinaš, pitajte Danila Bobića iz Vrbasa kojeg je taj Zelja... (Isključen mikrofon)

PRESEDAVAJUĆI: Izričem vam opomenu.

(Radoslav Milojičić: Zbog čega opomenu?)

Vi ste i pored mog upozorenja nastavili po starom. Izričem vam opomenu.

(Radoslav Milojičić: Zbog čega sada opomenu? Arsiću, svaki put kad predsedavaš daš mi jednu opomenu, svaki put. Šta ti misliš?)

Kolega Milojičiću, pa nemojte da mi pretite.

(Radoslav Milojičić: Šta ti misliš?)

Zašto mi pretite? Zašto mi pretite?

(Radoslav Milojičić: Pitam te šta ti misliš.)

Zašto mi pretite, kolega?

(Radoslav Milojičić: Čime ti pretim?)

Vi meni pretite.

(Radoslav Milojičić: Čime?)

Pitanjem šta ja mislim ko sam vi već počinjete pretnju.

(Radoslav Milojičić: Ne čuješ dobro?)

Ja čujem odlično.

(Radoslav Milojičić: Ne čuješ dobro?)

Ja čujem odlično.

(Radoslav Milojičić: Ne čuješ dobro.)

Po Poslovniku, narodni poslanik Marijan Ristićević.

MARIJAN RISTIĆEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine predsedavajući, prekršili ste član 107, mere iz članova 108. i 109. Kako? Tako

što ste dopustili da o batinašima priča čovek koji je kao predsednik opštine prebio starca od 63 godine uz pomoć tzv. Keninih tigrića.

(Radoslav Milojević: Gde je sada opomena, Arsiću?)

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Ristićeviću, da ne bismo pravili isti problem, da ne biste sada vi pravili isti problem kao kolega Milojević, ja vas molim da zaista obrazložite povredu Poslovnika.

MARIJAN RISTIĆEVIĆ: Ja vam govorim gde ste prekršili Poslovnik.

Da li mogu da kažem da ste prekršili Poslovnik kad ste dopustili da o pljački i o dugovima priča čovek koji je Smederevsku Palanku zadužio za četiri milijarde za četiri godine svoje vlasti? Da li o pljački može da priča osoba koja je prodala bazen na pedeset godina za dve hiljade evra? Dakle, sve to ste vi dopustili i smatram da ste prekršili odredbe člana 107.

Poštujući vašu tolerantnost, poštujući sve što ste učinili za opoziciju, mislim da ne možete dopustiti da neko ko je prebijao ljude priča o batinašima, da neko ko je zadužio svoju opštinu za četiri milijarde priča o dugovima. Dakle, smatram da je prekršen član 107, ali ne tražim da se o tome glasa. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Ristićeviću.

Pravo na repliku, narodni poslanik Vladimir Orlić.

Izvolite.

(Aleksandra Jerkov: Po kom osnovu on sad priča?)

VLADIMIR ORLIĆ: Gospodine Arsiću, u vezi s članom 110.

PREDSEDAVAJUĆI: Po Poslovniku je reč?

VLADIMIR ORLIĆ: Tako je, tako je, po Poslovniku.

Svi smo mi ovde svedoci šta se dešava u ovoj sali, sve to ne mogu da vide građani koji prate prenos zato što se ne čuje baš sve kroz skupštinsko ozvučenje, ali činjenica je da ovaj poslanik „Kenojčić“, opet je izašao, zapravo želi da vi primenjujete Poslovnik još rigoroznije. Dakle, on je to sada ovde jasno svima stavio do znanja. Ja se slažem, vi ste potpuno u pravu što ste opomenu izrekli, ali videli ste, takvim ponašanjem čovek prosto traži, insistira da dobije još jednu opomenu i da u vezi sa članom 110. bude izrečena mera oduzimanja reči.

Nama je ovde potpuno jasno zašto on to radi. On bi sada još malo da izigrava nekakvog mučenika, pretpostavljam da se pridruži Paunoviću kada za neki dan, na Vidovdan, bude najbrutalnije lagao o svojoj zemlji pred Savetom Evrope, da tamo pričaju koliko su progonjeni.

Ali, bez obzira na razloge, bez obzira na motive – a jasno je da su duboko nečasni, ja ne očekujem od njega i ljudi iz njegovog okruženja ništa bolje od toga – treba razmisliti da se ponekad čoveku izađe u susret. Na primer, ako želi da rastereti Narodnu skupštinu svog toksičnog prisustva, kako smo imali prilike da vidimo i danas, da mu se pomogne. Ako on želi da ostane bez prava da ono što je ovde pokazao, što pokazuje svaki put, radi do kraja današnjeg dana ili

narednih nekoliko dana, pa, treba čoveku izaći u susret. Ne treba mi da budemo širokogrudni i puni razumevanja više od onoga što ti ljudi sami pokazuju i očekuju.

Kada se govori o nasilju, kada se govori o imunitetu koji ste vi pomenuli, vi ste tu potpuno u pravu, ali treba ponekad pustiti čoveka da misao dovrši. Ja sam uveren, da je „Kenojčiću“ dozvoljeno da završi onu rečenicu, on bi o batinašima u sopstvenim redovima počeo da govori, pa bi govorio o onim „dverašima“ i kriminalcima koje je Paunović angažovao pre, koliko beše, petnaest ili dvadeset dana, a za koje je sam kazao, sad citiram njegove reči – to su naši aktivisti koje smo mi doveli da tuku ljude koji su došli na sednicu Skupštine opštine.

Kada se sve to uzme u obzir, nema razloga da mi o ovome glasamo. A da razmislimo da „Kenojčiću“ pomognemo da njemu bude lakše, da njemu bude bolje. Ko zna, možda time i on postane bolji. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Igor Bečić, po Poslovniku.

IGOR BEČIĆ: Gospodine predsedavajući, pozivam se na član 108, mislim da je trebalo da date još jednu opomenu.

Koristio je priliku govornik zato što na sednici glavnog odbora ili Izvršnog odbora Demokratske stranke ne može da se skupi kvorum i da on bude zamenjen kao predsednik Izvršnog odbora i onda ovde sada pokušava da članovima SNS-a deli lekcije. Onima koji su nekada pljačkali i uništavali privredu i ekonomiju Srbije, koji su uništavali svoje opštine, danas smeta što predsednik Republike i Republička vlada brinu o građanima Srbije i bore se za svako novo radno mesto i za sećanje na srpske žrtve. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Bojan Torbica, po Poslovniku.

BOJAN TORBICA: Poštovani predsedavajući, pozivam se na član 27. pošto se po ko zna koji put u ovoj sali Skupštine spominje i zloupotrebljava ime Danila Bobića, čoveka koji je iz opštine Temerin i tamo živi, čoveka za kog se tvrdi da je prebijen od strane aktivista SNS-a 2013. godine. A koliko je to istina, možemo reći činjenicom da je 2014. godine Danilo Bobić kao odbornik DS-a istupio iz DS-a i ušao u koaliciju sa SNS-om i ostalim partijama koje su činile većinu u Opštini Temerin.

Kako se Demokratska stranka odnosila prema Danilu Bobiću može nam reći činjenica da su ljudi iz DS-a u Temerinu marta 2015. godine falsifikovali potpis Danila Bobića i na konkursu Sekretarijata za rad Pokrajinske vlade Vojvodine podneli konkursnu dokumentaciju ispred Ekološke omladinske alternative, za koju je pokrajinski sekretar Miroslav Vasin dodelio 600.000 dinara. Posle dodele sredstava oni su, bez održane skupštine, Danila Bobića

sklonili sa mesta zastupnika te nevladine organizacije, postavili drugog člana, a ta sredstva iskoristili za potrebe svoje partije.

To je prava istina o Demokratskoj stranci, o Danilu Bobiću i o tome ko je maltretirao, ko je zlostavljao, ko je zloupotrebljavao i ko danas zloupotrebljava Danila Bobića. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta, po Poslovniku.

VJERICA RADETA: Ovo je prepodnevni EPP. Biće ovako i posle podne u jednom periodu. Naravno, to jeste pravo poslanika opozicije da napadaju i vlasti da se brane.

Ali pošto je prekinuta ova rasprava o amandmanima koja je jutros započeta, želim da iskoristim priliku da, po ovom poslovniku, pitam narodne poslanike i vas kao predsedavajućeg... Mi i dalje nemamo saznanja o tome gde se nalazi narodni poslanik, još uvek narodni poslanik, Meho Omerović. Mi moramo da dođemo do istine. Zna, on je i dalje na evidenciji narodnih poslanika. Da podsetim da je izvršio krađu na aerodromu u Frankfurtu, da se tamo pozvao na diplomatski status i da je to izazvalo veliki skandal.

Ako misle ovi iz njegove partije, a i vi na čijoj je listi bio, da ćemo mi ćutati i da će posle nekoliko dana da bude – tresla se gora rodio se miš, ne, nećemo. Ali smo zabrinuti pošto niko neće da nam kaže šta je sa Mehom Omerovićem. Ako se već danima, skoro mesec dana, ne pojavljuje, bilo bi možda pametno da se raspiše poternica, da se čovek nađe. Ko zna, možda je shvatio šta je uradio pa je možda digao ruku na sebe, ko zna. Nema ga, nigde se ne pojavljuje. Dajte nam tu informaciju. Zaista, neophodna je.

PREDSEDAVAJUĆI: Zaista, koleginice Radeta, nije u mojoj nadležnosti da o tome vodim računa.

Da li želite da se izjasnimo? (Ne.)

U redu.

Koleginice Jerkov, da li želite po amandmanu?

Izvolite.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem.

Samo sam htela da zamolim kolege iz Srpske radikalne stranke i bivše Srpske radikalne stranke da prestanu, kao velike patriote, da se rugaju ljudima koji su živote dali za ovu zemlju, da se rugaju njihovoj žrtvi, da se rugaju njihovoj hrabrosti, da se rugaju njihovim porodicama, da se rugaju njihovim potomcima tako što će čak i ovaj zakon, kada su im usta puna patriotizma i žala za tim ljudima i poštovanja prema tim porodicama, koristiti za svoje niske obračune sa političkim neistomišljenicima. Očigledno je da drugačije niti znaju da funkcionišu, niti su znali u prethodnih trideset godina.

Ponoviću, amandman narodnog poslanika Srbislava Filipovića glasi da postavljanje ratnih memorijala treba da obezbedi borbu protiv korupcije, tačka. To je amandman o kom mi razgovaramo.

Kolege, molim vas, povucite ove amandmane. Nemojte sramotiti i sebe i Skupštinu i građane, makar na ovom zakonu.

PRESEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Aleksandar Martinović, replika na spominjanje poslaničke grupe.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, vladika Nikolaj je rekao – ne kradi svoju zemlju zato što ona počiva na kostima onih koji su se borili za njenu slobodu.

Amandman Srbislava Filipovića i te kako ima smisla, jer dok su se neki borili za slobodu, neki su se bogatili. Bogatili su se ljudi iz bivšeg režima. Bogatili su se i u periodu od 2000. do 2012. godine. Neki su se bogatili i ranije. Nemojte da zaboravite. Oni su napravili tu famu o devedesetim godinama, kako su neki drugi bili na vlasti, a oni su, jadni, eto, bili u opoziciji, borili se za demokratsku Srbiju. Čekajte, čiji su ministri u raznim Miloševićevim vladama bili Miodrag Perišić, Slobodan Radulović itd.? Pa bili su njihovi ministri.

Amandman gospodina Filipovića usmeren je ka tome da ako hoćemo da čuvamo uspomenu na naše pretke koji su se borili za slobodu Srbije i slobodu srpskog naroda, onda u Srbiji nema mesta za korupciju, jer onaj ko krade sopstvenu državu baca ljagu na sve one koji su pali za njenu slobodu.

Vas treba da je sramota za sve ono što ste uradili Srbiji za vreme svoje vladavine, za sva ona cinična, licemerna i farisejska izvinjenja koja ste davali raznim srpskim neprijateljima zato što su oni ubijali Srbe. Vi ste se izvinjavali srpskim neprijateljima zato što su ubijali Srbe u „Bljesku“ i „Oluji“. Vi ste se izvinjavali srpskim neprijateljima zato što su ubijali Srbe u Goraždu, Kravici, Skelanima itd. Vas treba da bude sramota.

Dok su se drugi ljudi borili za slobodu ovog naroda, vi ste pljačkali banke, vi ste pljačkali Saveznu upravu carina, vi ste palili Saveznu skupštinu, vi ste mitraljezima upadali u NBS. To su jedini „oslobodilački ratovi“ u kojima ste vi učestvovali.

PRESEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Vjerica Radeta, spominjanje poslaničke grupe.

VJERICA RADETA: Prirodno je da rasprava narodnih poslanika, koja je do dolaska Aleksandre Jerkov u salu zaista bila usmerena na temu, na Predlog zakona o ratnim memorijalima... I da, tačno je, poslanici Srpske radikalne stranke su podsećali, i dalje ćemo podsećati, na sve srpske žrtve. Podsećaćemo na potrebu da se svakoj žrtvi ukaže poštovanje, da svako mesto zločina mora da ima memorijal, gde god da je, ne samo na teritoriji Srbije, nego na teritoriji svih srpskih zemalja, a i u celom svetu gde postoje. Ako to gospođica Jerkov zna, gde sve postoji ukupno 6.000 srpskih grobalja, grobalja srpskih ratnika, ali

verovatno je tamo u Ciji, kada su je obučavali, nisu o tome učili, učili su je nešto suprotno od toga.

Znate, da neko ko je narodni poslanik, kao Aleksandra Jerkov, može da kaže da je Vojislav Šešelj ratni zločinac, a u presudi to ne piše... Ona to ne govori zbog Vojislava Šešelja, već govori da bi pomogla svojim prijateljima iz ustaške Hrvatske da mogu jednog dana da kažu – evo, vi Srbi ste proterivali Hrvate iz Srbije, iz Hrtkovaca, što naravno apsolutno nije tačno. O tome je ona govorila na jednoj hrvatskoj televiziji i zaista je bilo strašno slušati nekoga ko je narodni poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije da govori sve ono što je ona govorila protiv države, protiv vlasti, protiv dela opozicije, protiv predsednika države. Dakle, onako nešto... Ja mislim da je bio iznenađen i onaj voditelj koji je vodio emisiju, ni on ne bi mogao da kaže za Srbe sve ono što je Aleksandra Jerkov u toj emisiji govorila

(Predsedavajući: Privodite kraju, koleginice Radeta.)

Završavam.

Dakle, nije iznenađenje, verovatno će u toku dana ona i njene kolege pokušavati na ovaj način da omalovaže ne ovaj vaš predlog zakona, ministre, nego da omalovaže srpske žrtve.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, koleginice Radeta.

Reč ima Gordana Čomić, po amandmanu.

Izvolite.

ORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Amandman koji je u pretresu, koji traži da se definiše sve to što zakon treba da kaže o ratnim memorijalima, ali s posebnim osvrtom na borbu protiv korupcije... Kakvu god propagandu da koristite, koga god da klevećete, šta god da slažete, neće pomoći da se ne vidi da je sramota.

(Aleksandar Martinović: Da, sve smo slagali. Jako ste poštteni.)

Narodni poslanik Martinović dobacuje, uz neuspešan cinizam – jaoj, sve vas lažemo, jadni vi.

Vi lažete takođe. Propaganda kojom pokušavate da sakrijete kolika je sramota staviti u bilo koji član zakona o ratnim memorijalima tehniku, za koju je inače legalno da je koristite kod drugih zakona, ja ne mislim da je legitimno ali legalno jeste... Odsustvo elementarnog morala, elementarne časti, elementarne dostojnosti da se bavimo nekim zakonom u Skupštini pokazujete amandmanima kao što je ovaj trenutno u pretresu, da se ratnim memorijalima, definicijom i brigom o njima bavimo s posebnim osvrtom na borbu protiv korupcije.

Ne postoji način da se do ikoga od vas dopre, niti mislimo da je to cilj, da se urazumimo zajedno i da, ako vas već nisu babe naučile šta se ne radi, onda bar ovde u dijalogu jednih s drugima razumemo šta se ne radi.

Dakle, samo vi radite svoj naopaki posao, stavljajte amandmane da su ratni memorijali mesta za poseban osvrt na borbu protiv korupcije, za poseban osvrt na funkcionisanje pravosuđa, za poseban osvrt na brigu o deci, za poseban osvrt na poljoprivredu itd., itd. Svi oni trik amandmani za koje je, ponavljam, legalno da ih koristimo u bilo kom drugom zakonu, ali stav koliko se nema mere i stav koliko se rugamo mrtvim ljudima Srbije očit je u ovim amandmanima, kojom god propagandom ga pokrivali, šta god pokušali da umesto onog što je crno na belo napisano u amandmanu podelimo u ovoj sali.

Da ne spominjem da je Vlada odbila, naravno, te amandmane ne smatrajući ih, i ovaj i svaki drugi sličan, primerenim za zakon koji je u pojedinostima u pretresu.

Igrokaz. Propagandni, ružan, tužan, nedopustiv i Skupštine nedostojan igrokaz – nema veze što se radi o mrtvim ljudima, da mi nastavimo ono čega se igramo u Skupštini.

Svakom ostaje zapisano u stenogramu šta je radio, svakom svoj obraz i svakom svoj amandman. Moja molba je – nemojte to da radite ceo dan. Nemam ja nade da ima ušiju u koje mogu zabosti ove elementarno pristojne i razumne reči, ali to me ne sprečava da svojim stavom, amandmanima koje smo podneli branim da se sa nekim stvarima ne igra ruženja i klevetanja zato što vas verbalno nasilje i nasilje nad procedurom u Skupštini zabavlja. Ponešto ipak nije za ruganje. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, ja sam neki dan o tome pričao u Narodnoj skupštini. Nisam imao ove citate ispred sebe, ali, evo, sad ću da ih iskoristim.

Čedomir Antić je o vama još 1997. godine, u vreme razgovora sa specijalnim predstavnikom SAD za Balkan Robertom Gelbardom, napisao sledeću rečenicu. Inače, Čedomir Antić je, da malo obnovimo sećanje na tog čoveka, član Političkog saveta stranke Vuka Jeremića i predsednik tzv. Naprednog kluba, a 1996. odnosno 1997. godine bio je jedan od vođa studentskog protesta i član Demokratske stranke. On kaže, dakle, to su njegove reči za „Nedeljnik“ od 28. maja 2017. godine: „Na kraju jednog od razgovora Gelbard je rekao i sledeće: 'Znate, rekao sam vašem predsedniku Miloševiću, a sada ponavljam i vama, ja delujem fino i uglađeno, Harvard, Stejt department, ambasador *et cetera*, ali, iskreno, ja sam ološ, skam (*scum*) i uvek su me slali da radim s ološem jer sam u tome uspešan'.“ Mislim da bolje slike o vama od ovih reči nema. Bili ste i ostali ono što je Robert Gelbard 1997. godine rekao za jedan deo srpske opozicije.

A vas treba da je sramota, jer je vaš predsednik, Boris Tadić, dodvoravajući se novinaru sa hrvatske televizije, na pitanje da li je ponosan što

je predsednik Republike Srbije, onako nonšalantno odgovorio – pa i nisam baš ponosan. A onda je to obrazlagao – znate, Vukovar, znate, Dubrovnik, znate, Srebrenica, znate ovo, znate ono, ne pominjući Jasenovac, ne pominjući...

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega Martinoviću.)

... „Bljesak“, ne pominjući „Oluju“ itd.

Treba da vas je sramota samo zbog još jedne stvari. U vašim redovima sedi žena koja se otvoreno zalaže za republiku Vojvodinu. Evo, upravo ulazi u salu Narodne skupštine. I nemojte nam vi držati lekcije o poštovanju Srbije i žrtava srpskog naroda.

PREDSEDAVAJUĆI: Pošto vidim kuda ovo ide, u skladu sa članom 112. određujem pauzu u trajanju od pet minuta.

(Posle pauze – 13.25)

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Zbog pijeteta prema svim nastradalima u ratovima i sukobima i onima koji su se borili za slobodu Srbije neću da dozvolim nikakav nastavak ovakve diskusije kakva je bila, tako da nastavljamo raspravu u pojedinostima po amandmanima.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Marijan Rističević.

Izvolite, kolega Rističeviću.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, ja ne robujem ideološkoj istoriji, mislim da je vreme da seme razdora, koje je u Srbiji dalo rekordan prinos, izbacimo iz njive koja se zove Srbija, plodne, dobre, lepe i naše njive.

Seljačka vojska je bila srpska vojska. Ona nije ratovala za tuđe teritorije, ona je ratovala za slobodu svoje zemlje; ona je ratovala za svoju njivu, ma koliko to njima bilo smešno, za svoju njivu, za svoje ukućane, za svoju kuću, za svoju šljivu, ako hoćete; ona nije ratovala za slavu, ni da osvaja teritorije.

Ovde se govori o logorima. Mnogi su zaboravili da su u Prvom svetskom ratu postojali logori za Srbe. U Austrougarskoj oko 150.000, u Nemačkoj oko 50.000, bilo je i u Češkoj, ali se to broji kao Austrougarska, za Bugarsku se ne zna broj. Pritom, preko 90.000, od čega su 70.000 bili zarobljeni vojnici a 20.000 civili, umrlo je u tim logorima. U Doboju je u logoru umrlo pola rodnoг sela moga oca i mog dede. Te logore ne smemo zaboraviti.

Takođe, ne smemo zaboraviti ni ljude koji nisu osvajali teritorije, koji su osvajali Kajmakčalan, koji su bili prinuđeni da slobodu osvajaju sa teritorije koja tada nije bila Srbija.

Pročitaću naredbu vojvode Mišića, čuvenog komandanta Prve armije, pročitaću jedan deo. Kaže: Naredba broj 10001, 5. juna 1917. godine – pohvaljuje se pešadijski potporučnik, zastupnik komandira Mitraljeskog odeljenja Drugog bataljona 23. pešadijskog puka... Od 9. do 29. avgusta 1916.

godine, kojom je prilikom pokazao veliku umešnost u rukovanju mitraljeskom vatrom a neprijatelju naneo velike gubitke; 11. septembra 1916. godine, pri osvajanju Kornjačaste čuke, kojom je prilikom izbio na položaj jednovremeno sa streljačkim strojem i pripomogao da se osvojeni položaj zadrži, a neprijateljski kontranapad odbije. Tom prilikom bio je teško ranjen.

Naredba se odnosi na potporučnika Dragoljuba Mihailovića, kome ni grob ne znamo. E pa, braćo Srbi, sestre Srkinje, građani Srbije, vreme je da Srbi, koji su navikli da mnogo o junacima pričaju a da malo za njih mare, jednog dana saznaju gde je grob ovog heroja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite, koleginice.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Javila sam se i malopre da govorim o amandmanu koji je bio prethodno u raspravi i vašom omaškom nije mi omogućeno. No, komentar je isti: dakle, i ovaj amandman, kojim se dodaje da se zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na poljoprivredu, nedostojan je rasprave u Skupštini, nedostojan žrtava i nedostojan teme kojom se zakon bavi.

U pokušaju da rutinski koristimo istu tehniku – na prva dva člana zakona amandmani, trista, četiristo, petsto – prevideli smo da ovaj zakon nije za takav igrokaz. Odnosno, jeste ako nemate ni pijeteta, ni dostojanstva, ni časti, ni poštovanja prema onima koji su, kad-tad, ginuli za Srbiju. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, povređen je član 107. Molim vas, gospodine Arsiću, da ubuduće o tome vodite računa.

Pre svega, nijedan amandman poslanika SNS-a nije besmislen. Ovo nije nikakav igrokaz. Možda poslanici Demokratske stranke učestvuju u igrokazu Dragana Đilasa, koji je prijavio imovinu od 25.000.000 evra, istog onog Dragana Đilasa koji je promenio nazive svih ulica u Beogradu nazvanih po sovjetskim oficirima koji su učestvovali u oslobađanju Beograda. A tvrde da su partija nekakve demokratske levice.

Svi amandmani poslanika Srpske napredne stranke su od strane Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo ocenjeni da su u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom i već samom tom činjenicom ti amandmani ne mogu da budu besmisleni. Da li ih je Vlada prihvatila ili nije, to je neka druga tema. Neke amandmane će Vlada da prihvati, neke neće, ali mi ćemo sve amandmane da branimo jer svi amandmani i te kako imaju smisla.

Upravo je ono što je rekao gospodin Marijan Rističević najbolja potvrda koliko je njegov amandman smislen. Pa, koliko je poljoprivrednika, koliko je zemljoradnika, koliko je težačkih ruku dalo život za slobodu Srbije, za slobodu srpskog naroda, a mi im ne znamo čak ni grobna mesta.

Zar mislite da bismo mi kao država, na kraju krajeva, bili u stanju da podižemo ratne memorijale, da obeležavamo mesta stradanja našeg naroda i u Srbiji i van Srbije da nema politike koju vodi SNS, koja podrazumeva i razvoj poljoprivrede, i razvoj privrede, i borbu protiv korupcije, i budžetski suficit i smanjenu nezaposlenost? Sve je to jasno i sve je to povezano. To nije jasno samo vama koji ste upropastili i devastirali rođenu državu. Nema primera u Evropi da je jedna vlast do te mere upropastila sopstvenu državu kao što je bila vlast do 2012. godine. Mi ćemo to da ponavljamo za sve vreme rasprave o amandmanima.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Pravo na repliku, narodni poslanik Marijan Rističević.

MARIJAN RISTIČEVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani Srbije, duboko žalim nad onim što su kolege iz dela opozicije protumačile prilikom mog izlaganja.

Srpska vojska je bila seljačka vojska, ona je smatrala da što plug zaradi, mač mora da odbrani. Srpski seljak je jednu ruku držao na plugu, danas radnici na strugu, a drugu ruku je držao na maču, spreman da brani svoju zemlju.

Spreman je danas da zaradi i za memorijale. Pozivam sve da 28. dođu u Indiju na otkrivanje spomenika Milunki Savić. Nije ona tamo odrasla, ali će tamo imati spomenik. I ona je sa sela, bila je žena, majka, heroj, i mi smo se njoj odužili. Poljoprivrednici, ali i drugi građani u Indiji su smatrali da treba zaraditi nešto i za memorijale, za spomenike, za sećanja na naše prethodne seljačke vođe. Evo vam Karađorđa, na ulazu, stoji ovako i kaže – čuvajte državu, jer su i seljaci stecioci i nosioci državne misli. Oni su je stekli, oni su je stvorili, moderna Srbija počiva na seljačkoj krvi; ja sam ponosan što su je oni dali da bismo mi danas bili slobodni.

To što drugi ne razumeju da sad treba da zaradimo i za oružje i za spomenike na sećanje na naše prethodne generacije seljaka, to je njihov problem. Oni nikoga nisu oslobađali kao što su oslobađali seljaci. Đilas i njegova levičarska milionerska ekipa postali su milioneri tako što su milione građana oslobodili prava na dostojan život i novac u svom džepu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Igor Bečić.

Izvolite.

IGOR BEČIĆ: Poštovani predsedavajući, hteo sam da ukažem na član 103. Trebalo je da ukažete na ovo – da bivši režim nije devastirao Srbiju, opljačkao, od lokalnog, pokrajinskog do republičkog budžeta, da Đilas i Jeremić nisu obezbedili toliku imovnu koju imaju danas, da država nije bila u sprezi sa

mafijom i tajkunima, mi bismo imali mnogo više novca za brigu o deci, za ratne memorijale i za naša spomen-obeležja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Goran Nikolić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Radoslav Jović.

Izvolite.

RADOSLAV JOVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, koleginice i kolege, danas raspravljamo u pojedinostima o setu veoma važnih zakona. Prvi zakon o kome razgovaramo jeste zakon o ratnim memorijalima. Moje koleginice i kolege su upravo istakle, sa više aspekata, koliki je značaj toga što smo se odlučili da donesemo jedan ovakav zakon. Naravno, tu mislim na istorijsko pamćenje, na očuvanje tradicije, a pre svega na samosvest o sopstvenom trajanju kroz vekove, jer postoji ona jasna, nesporna činjenica – da je narod koji zaboravi svoju istoriju, svoju kulturu, tradiciju, jezik osuđen na nestajanje.

Ovim amandmanom i nizom amandmana koje sam podneo upravo sam želeo da istaknem značaj ovog zakona i da ga podržim, da podržim činjenicu da se on nalazi pred nama, ali bih u setu ovih zakona o kojima raspravljamo posebno istakao Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom. Zašto?

Znate, kada govorimo o memorijalima, kada bismo pitali sve te stradalnike, te ljude koji su se žrtvovali kroz istoriju za ovu državu, šta bi najviše želeli, duboko sam ubeđen da bi kao cenu toga da im se kao narod odužimo želeli da se ovde rađaju deca i da se ovaj narod obnavlja. Zato smatram da je upravo činjenica da se u setu zakona o kojima raspravljamo nalazi i takav zakon možda najbolji način da se odužimo svim žrtvama koje je naš narod dao kroz vekove boreći se za slobodu a ponekad i za goli opstanak.

Zato sam, gospodine ministre, i na Zakon o finansijskoj podršci porodici sa decom predložio jedan od amandmana, ne samo na ovaj prvi zakon, da se dodatno podrže majke koje rađaju decu i obnavljaju naciju.

Sticajem istorijskih okolnosti, srpski narod je podneo ogromnu žrtvu. Setimo se onog serijala RTS-a, bio je pre nekoliko godina, „Gde cveta limun žut“ i setimo se reči koje je tada izgovorio veliki glumac, nažalost pokojni, Dragan Nikolić, koji je rekao da se nada da je prošlo vreme stradanja i umiranja i da je došlo vreme da se radujemo životu i da se radujemo budućnosti Srbije.

Zato smatram da je jako važno da se i na taj način, stvarajući uslove u ovoj zemlji za rađanje, za opstanak, stvarajući uslove da deca ostaju u Srbiji, zapravo na najbolji način odužujemo svim stradalnicima kroz vekove, stradalnicima za slobodu i opstanak ovog naroda.

Zato verujem da ćemo podržati, naravno, sve ove zakone. A ako nije moguće da se u ovaj zakon ugradi dodatno materijalno obezbeđenje za majke koje rađaju decu, ja bih zamolio da Vlada predloži izmene i dopune zakona o zdravstvenom osiguranju i penzijskom i invalidskom osiguranju. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Gorica Gajić.

Izvolite.

GORICA GAJIĆ: Hvala, predsedavajući.

Javljam se po amandmanu prethodnog kolege, koji je jedan od prihvatljivijih amandmana SNS-a za razliku od ostalih, o kojima, po meni, nije trebalo da raspravljamo po ovom predlogu zakona.

Poštovani gospodine ministre, vi vidite očigledno da je većina narodnih poslanika za to da se posle četrdeset i više godina donese novi zakon o ratnim memorijalima. Svakako da naše žrtve mnogih oslobodilačkih ratova, vi ste ovde obuhvatili period od 1912. godine, nadam se, do 90-ih godina prošlog veka i tih ratnih dešavanja, zaslužuju da imaju spomen-obeležja, memorijalne centre, zaslužuju da o njima brinemo, a ne da budu, kao dosad, mnoga mesta zapuštena i zaboravljena.

Nažalost, kosti mnogih srpskih vojnika i vojnika drugih nacionalnosti koji su se borili u srpskim oslobodilačkim ratovima rasute su po zemljama Evrope, pa bogami i šire. Vi ste to baš detaljno naveli u Predlogu zakona. Međutim, i sama sam prilikom službene posete u Skoplju doživela da nam Udruženje Srba u Makedoniji kaže kako su naša spomen-obeležja bukvalno zaboravljena od države. Zato se nadam, kao i svi mi, da ćemo i te kako skrenuti pažnju na sva ta spomen-obeležja i da ćemo sa dužnom pažnjom da negujemo tradiciju sećanja na sve naše žrtve srpskog naroda.

Dolazim iz Resave, koja ima vekovnu slobodarsku tradiciju, još od Prvog srpskog ustanka i znamenitog vojvode Stevana Sinđelića i njegovih resavskih junaka koji su poginuli na Čegru, pa mi se prosto nameće jedno pitanje – hoće li ovaj zakon da obuhvati i ta spomen-obeležja iz ratova od Prvog srpskog ustanka i koji će se zakon tim spomen-obeležjima i memorijalnim centrima baviti? Mi u Svilajncu imamo Spomenik Stevanu Sinđeliću i Spomen-kuću Stevana Sinđelića, u Nišu je Čele-kula posvećena ratnicima i našim srpskim vojskovođama iz tog perioda. Iz kojih će se sredstava, pošto smo sada podelili lokalnu samoupravu i državni budžet i način finansiranja, čuvati, negovati i održavati ta spomen-obeležja?

Na kraju, nisam uspela zbog svog amandmana, greškom, ali bih podržala amandman koleginice Stojadinović i kolege Komlenskog... Vidite da nekada desnica i levica mogu da se slože. Nigde u ovom zakonu, sem kod čl. 18. i 19, niste ubacili reč podizanje, ili izgradnja, ili postavljanje novih spomen-obeležja. Bitno je, gospodine ministre, da se odredi jasno, makar u prvom članu, da ne brinemo samo o uređenju, finansiranju, investicionom održavanju; bitno je da

stoji i izgradnja ili postavljanje, ili kako god vi smatrate da je termin koji je prihvatljiv za vas. Hvala najlepše.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Uz opasku da je ovo jedan od retkih amandmana koji može biti podnet jer se radi o predlogu narodnog poslanika da se obezbeđuje sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na očuvanje tradicije. To ima smisla, koliko god da je trebalo još objasniti šta znači očuvanje tradicije i ko je za šta zadužen.

No, ne javljam se samo zbog toga, nego da pitam predsedavajućeg – da li ja mogu o amandmanima na Zakon o finansijskoj podršci porodicama sa decom? Lepo pitam.

PREDSEDAVAJUĆI: Ne možete, koleginice Čomić, znate i sami to.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem. Narodni poslanik ima drugačije mišljenje, ja pitam zbog situacije ...

(Aleksandar Martinović: Zanimljivija je tema Razvojna banka Vojvodine.)

Narodni poslanik kandiduje druge teme. Ja pitam zbog toga što je narodni poslanik koji je predlagao amandman imao pravo, pa pitam da li imam i ja. Ako nemam, to je vaše pravo i zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Nije kolega zloupotrebio ni u jednom delu Poslovnik, ni pravo, nego je jako lepo uvezao očuvanje uspomene na naše vojnike i nevino nastradale žrtve sa tim da treba da imamo decu koja će da nastave da neguju tu tradiciju koju mi sada konačno uspostavljamo. Je li to neki problem?

Može samo u tom kontekstu.

Izvolite, koleginice Čomić.

GORDANA ČOMIĆ: Predsedavajući, ja bezrezervno poštujem vaše odluke, tako da nema potrebe da mi obrazlažete da vam se sviđa što narodni poslanik Radoslav Jović ima prava koja ja nemam.

Ako je o deci reč ...

(Predsedavajući: Izvrćete moje reči.)

... Verujte mi, umem jako lepo da uvežem kako se rodi četvoro dece i kako se četvoro dece uči patriotizmu, očuvanju tradicije, svom poreklu i svemu onome što deca treba da znaju iz svoje porodice. No, poštujem vašu sumnju da ja za to nisam sposobna. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Jasmina Obradović.

Da li neko želi reč?

Koleginice Obradović, izvolite.

JASMINA OBRADOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Cenjeni ministre sa saradnicima, kolege narodni poslanici, poštovani građani, mi poslanici Srpske napredne stranke amandmanima koje podnosimo pokazujemo u kojim je sve to sferama života Srbija napredovala od kada je brigu o državi preuzela Srpska napredna stranka sa Aleksandrom Vučićem na čelu.

Danas je pred nama set zakona iz sfere rada, boračkih i socijalnih pitanja. Među ovim zakonima je i zakon o kome danas razgovaramo, Predlog zakona o ratnim memorijalima.

Ovim zakonom pravno se uređuje materija koja je do sada bila regulisana zakonima iz perioda SFRJ: Zakonom o uređivanju i održavanju grobalja boraca, Zakonom o obeležavanju i održavanju grobalja i grobova pripadnika savezničkih armija i drugih stranih armija na teritoriji Jugoslavije i Zakonom o grobljima i grobovima boraca u inostranstvu.

Donošenjem novog opšteg zakona iz ove sfere uređuje se važan aspekt društvenog delovanja. Ovim zakonom pokazujemo da poštujemo one koji su se borili za Republiku Srbiju kako u nedavnim tako i u ranijim ratovima. Ovim zakonom takođe pokazujemo da poštujemo i ne zaboravljamo svoje ratne saveznike i da želimo da dostojno obeležimo njihova grobna mesta ili mesta pogibije.

Poštovanjem tradicije i onih koji su se borili za slobodu Republike Srbije u velikoj meri afirmišemo napredak koji Republika Srbija postiže poslednjih godina od kada SNS vrši vlast. Mi srpske saveznike nećemo nikada da zaboravimo i poštovaćemo njihovu žrtvu za Republiku Srbiju, a vodićemo otvorenu i poštenu politiku i prema partnerima na istoku i prema partnerima na zapadu. Takav diplomatski pristup se svakog dana prepoznaje. Srbija je danas pouzdan i cenjen partner u međunarodnoj zajednici, a predsednik Aleksandar Vučić izrasta u nesumnjivo najvećeg lidera u regionu.

U danu za glasanje podržaću pomenuti predlog zakona. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Maja Videnović.

MAJA VIDENOVIĆ: Gospodine potpredsedniče Arsiću, gospodine ministre koji svedočite diskusijama narodnih poslanika, građani Srbije koji nažalost ovo morate da gledate, narodna poslanica koja je malopre govorila, na moju veliku žalost... Biram reči i biram ton kojim ću da se osvrnem na suštinu i ono što se upravo desilo.

Jedan od narodnih poslanika Srpske napredne stranke je sada otkrio sve ono o čemu vam govore poslanici opozicije, poslanici Demokratske stranke prethodnih nekoliko dana, a to je da ne postoji zakon, kao što je zakon o ratnim memorijalima, koji je prepreka SNS-u da se upali lampica, da se koncentrišu, da ne postoji ta politika i to političko neslaganje koje će biti prepreka da se o ovakvim stvarima, ovakvoj temi ovo ne radi.

Neverovatno je ovo što je koleginica rekla! Moram zbog javnosti, zbog stenograma, zbog istorije i zbog novih stranica sramote koje SNS ispisuje ovih dana, zato što ovako nešto nije prepreka da oni govore da je amandman podnet ... Citiram amandman i u tom smislu ne postoji šansa da me prekinete. Dakle, amandman na zakon o ratnim memorijalima je podnet s posebnim osvrtom na funkcionisanje javnih preduzeća. To nije bio kraj, narodna poslanica je u obrazlaganju svog amandmana rekla da je ovo tema u kojoj se treba podsetiti na uspehe Vlade Republike Srbije.

Ako vama spomen na žrtve koje su svoj život dale za ovu zemlju, koje danas ne mogu da vam odgovore, nije opomena da prekinete s ovim i povučete ove amandmane, moram samo da konstatujem da su opasni ljudi koji za stid ne znaju.

PREDSEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Član 107, gospodine Arsiću.

Evo, ja ću ponoviti još jedanput. Nećemo dozvoliti da za sedmoro poslanika, koji pitaj boga više kome pripadaju, da li su Đilasovi, da li su Jeremićevi, da li su opštinska deca, poslanici Srpske napredne stranke služe kao vreća za udaranje.

Gospođa koja je maločas govorila je nešto mnogo žalosna danas – te je žalosna zbog amandmana, te je žalosna što građani Srbije ovo moraju da gledaju... Samo nije bila žalosna kada je Đilas bio na vlasti i kada je ukrao 25.000.000 evra, kada je opljačkao budžet Grada Beograda i napravio dug od preko milijardu evra. Sada su mnogo žalosni, a nisu bili mnogo žalosni kada su kroz izgradnju doma za decu ometenu u razvoju Heterlend u Novom Bečeju pljačkana ta ista deca. Sada su svi mnogo žalosni. Nisu bili žalosni kada su pljačkali Razvojnu banku Vojvodine. Nisu bili žalosni kada su nameštali tendere u AP Vojvodini, kada su nameštali tendere u Gradu Beogradu. Nisi bili žalosni kada su započeli izgradnju mosta bez građevinske dozvole; nisu bili žalosni kada je most ispao sedam puta skuplji od prvobitno ugovorene cene. Onda nisu bili mnogo žalosni.

Danas su nešto, vidim, mnogo žalosni, mnogo su ucveljeni, sve im nešto smeta – a što se spominje Aleksandar Vučić, što se spominje Vlada Srbije? A zašto da se ne spominju? Zašto da se ne spominje čovek koji je jedan od najzaslužnijih, ako ne i najzaslužniji, za to što je stopa nezaposlenosti smanjena sa 26 na 12%, što imamo budžetski suficit a ne deficit, što imamo rast bruto društvenog proizvoda od plus 3,5-4%, a ne minus 3,1% kao u njihovo vreme? Zašto da ne spominjemo? Spominjemo. Pa to je najbolji spomenik državi Srbiji koji danas možemo da podignemo. Razvijena, uspešna, napredna Srbija, to je spomenik koji svi mi dižemo, i ljudi iz Vlade Srbije i mi poslanici koji podržavamo tu vladu.

PREDSEDAVAJUĆI: Sada određujem redovnu pauzu u trajanju od jednog sata. Sa radom nastavljamo u 15 časova.

(Posle pauze – 15.00)

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Dame i gospodo narodni poslanici, nastavljamo sa današnjim radom.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Blaža Knežević.

Da li neko želi reč?

Kolega Kneževiću, izvolite.

BLAŽA KNEŽEVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, ovim zakonom stvaraju se neophodni uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode, a uređenjem i održavanjem ratnih memorijala negujemo tradiciju za buduća pokolenja.

Da Vlada Republike Srbije vodi računa o kulturnom nasleđu vezanom za ratne periode i pre donošenja ovog zakona, najbolje govori i nacrt ugovora iz prošle godine kada je osnovano Privredno društvo Spomen-kompleks za očuvanje kulturnoistorijskih vrednosti Cera, koje će uz Vladu Republike Srbije biti nosilac ovog projekta.

Naravno, kada govorimo o Ceru i Cerskoj bici, ona predstavlja jednu od najvećih pobeda ne samo u Prvom svetskom ratu nego i u srpskoj istoriji. Bili su to dani kada se ceo svet divio zbog neverovatne hrabrosti, briljantne taktike i pobede srpskog naroda.

Ovaj zaključak o spomen-kompleksu na Ceru dostavljen je radi realizacije ministarstvima privrede, za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, građevinarstva i infrastrukture, poljoprivrede, odbrane, lokalne samouprave, te se vidi ozbiljnost i jasna namera da se ovaj projekat realizuje a Cer i cerski junaci dobiju svoj spomen-kompleks. Prva saveznička pobeda u Prvom svetskom ratu, pod vođstvom vojvode Stepe Stepanovića, i veliki broj srpskih vojnika, junaka koji su dali svoje živote to zaslužuju. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Nenad Mitrović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Krsto Janjušević.

Izvolite, kolega Janjuševiću.

KRSTO JANJUŠEVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Uvaženi ministri, poštovane kolege, ovim zakonom kulturno nasleđe posmatramo iz ugla koji je ranije manje bio prisutan i sada stavljamo veći akcenat na taj ugao, a to je kulturno nasleđe kao resurs. Kada kulturno nasleđe posmatramo kao resurs u oblasti obrazovanja, kulture, umetnosti, privrede, ekonomije, turizma, tu ćemo naći jednu sjajnu bazu koja nam može poslužiti za

sadašnjost i za bolju budućnost. U toj bazi akumulirano je znanje, informacije, veštine, vekovima unazad.

Kada pričamo o uglu posmatranja kulturnog nasleđa kao resursa i vezano za turizam, pa vezano za ekonomiju, dakle veoma jedan ograničen deo, da ne bi neko izvlačio iz konteksta obrazlaganje ovog amandmana, pomenuću tri važna spomenika: Spomenik zahvalnosti Francuskoj, Spomenik Pobednik i Spomenik neznanom junaku. Ova tri spomenika su vremenom prerasla u simbole, a na neki način i vizuelni identitet Beograda, što opet ima veze sa turizmom.

Veoma je dobro što memorijalni korpus ovim zakonom ima sve veće učešće u kulturnom nasleđu, što nam čuva nacionalni identitet i jedinstvo, koje pokušavaju da razbiju pojedinci zarad svojih političkih poena. Nažalost, u Srbiji imate ljude koji gde god vide ranu, trče da sipaju so, gde god vide vatru, trče da sipaju ulje. Upravo zbog duga prema onima koji su ginuli za nas i zbog dece koja čekaju u budućnosti kakvu ćemo im Srbiju doneti, moramo biti jedinstveni jer u ovim teškim vremenima nemamo prava na krupne podele. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Vladimir Petković.

Da li neko želi reč?

Kolega Petkoviću, izvolite.

VLADIMIR PETKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, dame i gospodo narodni poslanici, propisi koji se tiču ratnih memorijala su doneti još pre četrdeset godina. Od tada su nastale, složićemo se, mnogobrojne promene što se tiče teritorije, ekonomije i društva. Tri zemlje su prestale da postoje, a sa njima i određene institucije koje su se time bavile. To je dovelo do sveopšte konfuzije, naročito kada je reč o nadležnostima. Stoga, Predlog zakona o ratnim memorijalima je od izuzetnog značaja zato što rešava sve nedostatke s kojima smo se suočavali kada je reč o zaštiti u ovoj oblasti.

S druge strane, do sada nije postojao jedinstven propis nego je ova oblast bila regulisana sa tri različita zakona kao i određenim brojem bilateralnih sporazuma.

Predlog zakona o ratnim memorijalima predstavlja kodifikaciju svih važećih propisa i time značajno doprinosi efikasnijem delovanju državne uprave u ovoj oblasti.

Ono što bih posebno istakao jeste zakonsko rešenje koje se tiče evidencija. Predviđeno je da se o ratnim memorijalima u Republici Srbiji i srpskim memorijalima u inostranstvu ali i stranim memorijalima koji se nalaze na teritoriji naše zemlje vodi jedinstvena evidencija. Evidencije vode Ministarstvo, jedinice lokalne samouprave kao i ustanove za zaštitu spomenika kulture, a čuvaju se trajno.

Kao jedan od primera naveo bih Zavod za zaštitu spomenika grada Beograda koji je sproveo 3D lasersko skeniranje značajnih spomenika radi formiranja baze materijala za potrebe rekonstrukcije ili u slučaju mogućeg oštećenja.

Imajući u vidu značaj ratnih memorijala kao važnog elementa nacionalnog identiteta, ali i značaj koji Predlog zakona ostvaruje za sveukupni razvoj Republike Srbije i digitalizaciju, smatram da to mora biti izričito naglašeno već u članu 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima. To se postiže amandmanom koji je predložen. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: : Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Olivera Ognjanović.

Da li neko želi reč?

Koleginice Ognjanović, izvolite.

OLIVERA OGNJANOVIĆ: Zahvaljujem.

Očuvanje istinitosti istorijski bitnih momenata i prenošenje na buduće generacije zaista su jedna od ključnih tačaka ne samo radi očuvanja nacionalnog identiteta već i radi upoznavanja sveta sa srpskom istorijom. Srbija je zemlja koja je vekovima trpela velike žrtve i prošla kroz mnoge ratove. Kroz generacije se prenose iskustva koja smo preživeli jer smo na svojim plećima trpeli nepravdu, mržnju i progon.

I dan-danas se borimo da sačuvamo svoju celovitost uprkos činjenici da se očajnički pokušava sakriti istina koliko je ljudi izgubilo život na Kosovu. Oko 1300 crkava, manastira i nasleđa srpskog naroda se nalazi ovde. Koliko je naših crkava oskrnavljeno? Ne postoji niti jedan čitav spomenik na grobljima naših junaka. Ali bez obzira na to što neko pokušava da zatre našu istoriju sakrivajući se iza leđa velikih sila, mi to nećemo dozvoliti jer se istorija ne može izbrisati.

Srbija na svojoj teritoriji ima veliki broj spomenika i memorijalnih kompleksa koji obeležavaju mesta stradanja i značajnih bitaka. Zato je razvoj memorijalnog turizma izuzetno bitan i osim nacionalnog značaja vidimo ga kao ekonomsku priliku. Memorijalni turizam može da bude unosan posao, sa značajnim prihodima, a samim tim može značajno da utiče na privredni razvoj i rast jedinica lokalne samouprave i poboljša kvalitet i standard života građana.

Podaci nam govore da je u prvih osam meseci 2017. godine u Srbiji bilo više od milion turista, što je rast od 19% u odnosu na 2016. godinu. Razvoj društvenih mreža ima jednu od najvećih uloga pa je veliko interesovanje stranih turista u stalnom porastu. Srbija ima šta i da ponudi, jer je naša istorija bogata u tom segmentu. Veliki broj memorijalnih kompleksa kao što su Kadinjača, Šumarice, spomen-kosturnice u Lazarevcu i na Ceru i mnoge druge treba da osim edukacije budućih naraštaja poprime i druge dimenzije, gde će kroz prenošenje naše istorije i podizanje ugleda naše zemlje omogućiti razvoj

turizma kao važne grane privrede a time doprineti finansijskoj stabilnosti u zemlji, što je i predlog mog amandmana. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ivana Stojiljković.

Da li neko želi reč?

Koleginice Stojiljković, izvolite.

IVANA STOJILJKOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Podnela sam amandman na član 1. zbog značaja koji je Srbija imala u pobedi nad fašizmom i nacizmom. Naša obaveza prema onima koji su dali svoj život za odbranu naše zemlje i za slobodu jeste, pre svega, da više ukazujemo na našu istoriju, da čuvamo naše memorijalne komplekse i da sa više pažnje govorimo i našim mlađim naraštajima o našoj prošlosti. Dakle, ono što je veoma važno, moramo da ukazujemo na našu antifašističku tradiciju i junaštvo, a cilj je i da na ovo mesto dovedemo što više turista razvijajući u Srbiji i kulturni turizam.

Spomenula bih Spomen-kompleks Kadinjača, veoma važan memorijalni kompleks, pre svega sinonim našeg slobodarskog duha, u koji je u prethodne dve godine uloženo oko deset miliona dinara, pre svega za rekonstrukciju dekorativne i funkcionalne rasvete, a onda i za obnavljanje krova Spomen-doma Kadinjača, u koji je uloženo oko šest miliona dinara. Moje je veliko zadovoljstvo, i svih nas naravno, što je Spomen-obeležje Kadinjača, odnosno ovaj kompleks ponovo uveden u program đачkih ekskurzija. I, velika podrška svim direktorima i nastavnicima da mnogo više računa povedu da i ostali memorijalni kompleksi postanu deo đачkih ekskurzija.

Veoma je važno je da ovi memorijalni kompleksi postanu i turistički kompleksi, kako zbog toga što nam je cilj očuvanje naše istorije, tako i da bi se obezbedila sredstva kako bi ovi memorijalni kompleksi mogli u budućnosti da se održavaju jer je u pitanju zaista veliki novac. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Studenka Kovačević.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Studenka Kovačević.

Izvolite.

STUDENKA KOVAČEVIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre, pozdravljam ovaj zakon jer on donosi očuvanje kulturološkog identiteta, negovanje i čuvanje tradicije, a nadam se i da će podići svest o važnosti očuvanja obeležja kojima je obeleženo stradanje našeg naroda. Istoriju srpskog naroda obeležila su mnoga stradanja, a mi moramo gajiti dostojanstveno sećanje na sve naše pretke koji su dali svoje živote za našu otadžbinu.

Predsednik Republike je uveo praksu obeležavanja važnih istorijskih datuma u Srbiji i ponosna sam što nakon dužeg vremena odajemo počast žrtvama sećajući se svih užasa kroz koje nam je narod prolazio.

Istoriju treba pamtiti, istoriju treba prepričavati, ali to ne znači da u istoriji treba živeti. Treba uspostaviti ravnotežu između prošlosti i budućnosti, poštovati i čuvati sve memorijale, kažnjavati one koji ih uništavaju, a ujedno težiti ka stabilnosti i miru da se stradanja više nikada ne bi ponovila. Upravo zato je politika mira i stabilnosti važnija od osećaja besa i razjarenosti koje često osećamo kada analiziramo svoju istoriju. Mi smo hrabar narod, i to smo pokazali više puta, ali mi više ne smemo podnositi žrtve, već moramo nastojati da godine pred nama budu mirne, stabilne i da se ekonomski što brže razvijamo jer samo na tome će nam buduće generacije biti zahvalne. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Nikola Jolović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Nikola Jolović.

NIKOLA JOLOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući,

Uvaženi ministri, kada govorimo o zakonima koji regulišu oblast ratnih memorijala, treba pre svega naglasiti da su oni doneti pre četrdeset godina i da je osnovni cilj ovog predloga zakona jasnije definisanje nadležnosti, jačanje odgovornosti i efikasnosti jedinica lokalne samouprave kao i ostalih institucija i pojedinaca i stvaranje neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Podnošenjem ovog amandmana dodatno se definiše sadržina zakona. Pored činjenice da se ovim zakonom uređuju pitanja od značaja za zaštitu, redovno održavanje, investiciono održavanje, uređenje, uklanjanje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala, uspostavljanje i vođenje propisanih evidencija, kao i druga pitanja od značaja za ratne memorijale u Republici Srbiji i u inostranstvu, treba naglasiti da se ovim predlogom zakona mora uticati i na razvoj Republike Srbije, naročito na bolji pristup ekonomskim resursima.

Ovako uređen sistem doprineće unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije, kao i poboljšanju turističke ponude Republike Srbije. Uređeni ratni memorijali kao važan segment kulturne baštine Srbije postaće deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ljibuška Lakatoš.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Ljibuška Lakatoš.

Izvolite.

LJIBUŠKA LAKATOŠ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministri, kolege narodni poslanici, zakonom o ratnim memorijalima definišu se sva pitanja koja su značajna za održavanje, uređenje, zaštitu ili uklanjanje, takođe finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala i vođenje evidencije za ratne memorijale, kako u Republici Srbiji tako i u inostranstvu.

Ovim predlogom zakona definiše se nadležnost jedinice lokalne samouprave i ministarstva nadležnog za poslove negovanja tradicije oslobodilačkih ratova Srbije u oblasti zaštite ratnih memorijala, odnosno definiše se nadležnost u finansiranju redovnog održavanja i finansiranju investicionog održavanja.

Rešenje iz Predloga zakona uticaće na sve državne organe, na ustanove koje su i dosad obezbeđivale tehničku podršku u realizaciji uređenja, sanacije, rekonstrukcije i održavanja ratnih memorijala, ali ono takođe obavezuje i naš obrazovni sistem. Školski planovi i programi moraju se prilagoditi obavezi da u većoj meri tretiraju pitanja tradicije, koja je pored jezika, pisma, istorije i običaja od posebne važnosti.

Veoma je važno da se kroz obrazovni sistem obezbedi potreban nivo znanja o istorijskim i stvarnim činjenicama vezanim za naš narod, za naše kulturno nasleđe, za ratne periode, a samim tim i dostojanstveno sećanje na poginule u mnogim ratnim dešavanjima na prostorima naše države i mnogih drugih država gde postoje ratni memorijali.

Amandman koji sam podnela dodatno definiše član 1. zakona o ratnim memorijalima.

U danu za glasanje poslanici SNS-a podržaće ovaj zakon kao i druge predložene zakone koji su dnevnom redu. Posebno bih želela da istaknem i pohvalim Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom kojim se podstiče populaciona politika i koji se prvenstveno odnosi na podsticaj rađanja. Samim tim, uticaće i na poboljšanje demografske slike, koja je trenutno poražavajuća, a to će zasigurno smanjiti negativni prirodni priraštaj. Finansijska podrška porodici sa decom koja se utvrđuje ovim zakonom dodeljuje se radi poboljšanja materijalnog položaja porodica sa decom, što ukazuje na to da se Vlada Republike Srbije ovim podsticajnim merama ponaša odgovorno i vodi računa o porodicama, koje predstavljaju osnov svakog društva. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Vlado Babić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Vlado Babić.

Izvolite.

VLADO BABIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani narodni poslanici, gospodo ministri, na dnevnom redu su veoma važni zakoni kojima se uređuju problemi iz prošlosti ali i zakoni kojima se obezbeđuje bolja i sigurnija budućnost.

Kada ovo kažem mislim pre svega na zakon o izmenama i dopunama Zakona o finansijskoj podršci porodici, o jednoj pravnoj regulativi kojom se utvrđuju podsticaji majkama da rađaju i da na taj način sačuvamo naciju, što i jeste primarni cilj svih nas. Jako mi je drago što je ovaj zakon ugledao svetlost dana jer tako se dodatno osnažuju majke da rađaju treće i četvrto dete.

Zakon o ratnim memorijalima, koji uređuje pitanja od značaja za zaštitu, uređenje i održavanje, od posebne je važnosti pre svega za buduća pokolenja, ali nas starije obavezuje da stvorimo neophodne uslove za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Kao pripadnik nacionalne manjine, posebno želim da naglasim da se njime do detalja uređuje sistem kojim se štite nacionalna i verska osećanja, što je cilj svake demokratske države. Da je država Srbija takva zemlja govori i činjenica sa kolikom pažnjom se prilazi ovom pitanju, pa i ovaj put naglašava potrebu da se unapređuje poštovanje elementarnih ljudskih prava.

Četrdeset godina niko nije imao hrabrosti da prilagodi potrebe Srbije i reguliše ovu oblast. Neki to nisu hteli, neki nisu ni želeli, a neki nisu smeli. Ovim zakonom izričito se zabranjuje uređenje ratnih memorijala koji svojom sadržinom ne odgovaraju istorijskim i stvarnim činjenicama, vređaju opšte i državne interese, nacionalna, verska osećanja i javni moral.

Poštovani narodni poslanici, Srbija je potpuno drugačija zemlja u odnosu na onu kada prethodnom ili bivšem režimu nije bilo ništa važno i ništa toliko sveto, sve do pitanja njenog opstanka, a kamoli da donosi ovako značajne zakone za buduća pokolenja. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Radovan Jančić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Jančiću, izvolite.

RADOVAN JANČIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani narodni poslanici, poštovani ministri, pred nama je zakon o ratnim memorijalima, predložen sa ciljem kako bi se i ova oblast uredila i uskladila sa uspostavljenim načelima modernog građanskog društva, uz poštovanje najvišeg stepena ljudskih prava. Njime se uređuje sistem koji će doneti ujednačenu primenu u jedinicama lokalne samouprave i doprineti, kao što sam već rekao, unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije ali i poboljšanju turističke ponude Republike Srbije. Uređeni ratni memorijali kao važan segment ukupne kulturne baštine Srbije postaće deo kvalitetnije i atraktivnije turističke ponude, čime će se doprineti sveukupnom razvoju Republike Srbije i njenih lokalnih samouprava.

Ovim zakonom jasno su definisane nadležnosti lokalne samouprave. Jačaju se odgovornosti u očuvanju i zaštiti našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode, što jeste naša obaveza, koju sa posebnom pažnjom moramo iskazati kod zaštite, uređenja i održavanja ratnih memorijala.

Odnos prema kulturnoistorijskom nasleđu i ratnim memorijalima koji vlade Republike Srbije na čelu sa Aleksandrom Vučićem iskazuju od 2012. godine do danas pruža nam veru da ćemo uspeti na putu sveukupnog preporoda, kao i u podizanju osećaja patriotizma i ponosa na svetlu tradiciju oslobodilačkih ratova koje je srpski narod, ne svojom voljom, kroz istoriju vodio.

Brojni su primeri da prethodni režimi nisu reagovali, čak su i odobravali uređenje ratnih memorijala koja vređaju opšte i državne interese, nacionalna i verska osećanja. Tolerisali su i one podignute licima koja su zastupala fašističke, nacističke, separatističke ideje, a što je najgore, podizani su i onima koji su bili saradnici agresora i okupatora.

Prethodnim režimima ni na kraj pameti nije padalo da nam je ovaj zakon preko potreban, pre svega zbog zaštite postojećih ratnih memorijala. Njihova nebriga je i ovde bila do krajnosti izražena. To je razlog zašto smo u opštini Novi Kneževac mesto stradanja i širu prostornu celinu zatekli, 2016. godine, zapuštene i zakorovljene, bez pisanih i drugih oznaka, sa razrušenim stazama i pokradenim ogradama.

Odredbe ovog zakona ćemo u potpunosti sprovoditi, posebno kada se radi o uklanjanju spomen-obeležja koja vređaju nacionalna i verska osećanja. Takvih, nažalost, ima i u drugim lokalnim samoupravama, ne samo u Novom Kneževcu.

Nisu uvek najvažnije materijalne vrednosti. Pozitivni efekti se mogu meriti i nematerijalnim vrednostima, kao što je briga države i dostojanstveno sećanje na poginule kroz zaštitu ratnih memorijala i našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Desanka Repac.

Koleginice Repac, izvolite.

DESANKA REPAC: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući. Pozdravljam gospodu ministre i kolege poslanike.

Danas pričamo o zakonu o ratnim memorijalima. Pre dvadesetak godina jedan novinar reče – Srbija je zemlja u kojoj rat nikada ne prestaje. Stradanja Srba su ogromna, od njihovog dolaska u 7. veku na ove prostore do dana današnjeg. O tome se može mnogo pričati, ali da li je moguće sve reći.

Danas pričamo o ratnim memorijalima. Ovim zakonom se preciziraju dužnosti jedinica lokalne samouprave vezane za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji. Ovim zakonom definišemo odgovornost, nadležnost, efikasnost jedinica lokalne samouprave, ostalih institucija i

pojedina. Zakonom se stvaraju uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Moramo negovati tradiciju zbog budućih pokolenja, jer pored jezika, običaja, verovanja, istorije, kulturna baština predstavlja jedan od identifikacionih kodova svake nacije.

Najbitnije je da svako od nas shvati da promene kreću od pojedinca. Prvo što treba da naučimo jeste da je moguće menjati svet. Dobili smo predsednika koji je verovao da su promene moguće i rekao da Srbija mora da se vrati u svet i želi da ga razume, čak i onda kada se velike sile ne slažu sa njom, ili mi sa njima. Imperativ je bio mir, stabilnost i ekonomski napredak, i tako je krenuo naš oporavak.

Uz pomoć Vlade Srbije i Pokrajinske vlade u Subotici se realizuju projekti koji su bitni za naše građane, jer samo zdrava nacija ide napred i pravi brz oporavak i obnovu ratnih obeležja.

Kancelarija za javna ulaganja Republike Srbije finansira obnovu i unapređenje objekata javne namene u javnoj svojini iz oblasti obrazovanja, socijalne zaštite i zdravstva.

Zaključkom Vlade Republike Srbije iz 2017. godine predviđena je kompletna obnova Opšte bolnice. To je najznačajnija investicija u oblasti zdravstva za Suboticu. Radiće se totalna rekonstrukcija bolnice. Uspeli smo da obezbedimo standard da imamo jednu angio-salu na 300.000 stanovnika, za razliku od demokratskih vlada, kada je AP Vojvodina imala samo jednu salu na dva miliona stanovnika a drugih dvadeset angio-sala nalazilo se na teritoriji Beograda i Srbije. To je bila briga i politika demokratske vlasti Vojvodine za svoje građane.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Jovica Jevtić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Mladen Lukić.

Kolega Lukiću, izvolite.

MLADEN LUKIĆ: Zahvaljujem, gospodine predsedavajući.

Uvaženi ministri, poštovane koleginice i kolege, Srbija nikada neće zaboraviti svoje žrtve. Od početka sticanja državnosti 1804. godine i tokom svoje moderne istorije Srbija je vodila oslobodilačke ratove, pa postoji obaveza poštovanja tradicije oslobodilačkih ratova kako bismo iskazali poštovanje prema slavnim precima.

Donošenjem ovog zakona po prvi put se ova oblast reguliše na celovit način. Vršiti se kodifikacija važećih propisa iz materije zaštite ratnih memorijala i usklađivanje važećih propisa radi efikasnijeg delovanja državne uprave u postupku zaštite, redovnog investicionog održavanja i uređenja ratnih memorijala.

Vodi se celovita evidencija o ratnim memorijalima u zemlji i inostranstvu i ratnim memorijalima pripadnika stranih oružanih snaga u Republici Srbiji, i evidencija o poginulim licima počev od Prvog svetskog rata.

Zahvaljujući fiskalnoj disciplini koju su sprovodile prethodna i ova vlada i stalnim privlačenjem investicija, dovođenjem stranih investitora, otvaranjem novih radnih mesta, smanjenjem udela javnog duga u BDP-u omogućena su sredstva za obnovu vojnih memorijala, njihovo čišćenje i održavanje. Na taj način je data mogućnost da se svakom vojnom memorijalu dostojanstveno ukaže počast, kako to i dolikuje. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Jelena Žarić Kovačević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Tomić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Stanija Kompirović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Koleginice Kompirović, izvolite.

STANIJA KOMPIROVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, kolege poslanici, propisi koji regulišu oblast ratnih memorijala doneti su pre četrdeset godina, pa je ova vlada otkrila potrebu da radi savremenosti svih zakona donese jedan ovakav zakon o ratnim memorijalima.

Predlog ovog zakona o ratnim memorijalima ima za cilj da izvrši kodifikaciju važećih propisa iz materije zaštite ratnih memorijala i usklađivanje važećih propisa radi efikasnijeg delovanja državne uprave u postupku zaštite, redovnog održavanja, uređenja i uklanjanja ratnih memorijala; takođe, vodi se evidencija o svim ratnim memorijalima u zemlji i inostranstvu; jasno je određena nadležnost u finansiranju investicionog održavanja ratnih memorijala.

Zakonom se stvaraju neophodni uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Uređenjem i održavanjem ratnih memorijala negujemo tradicije za buduća pokolenja jer, pored jezika, pisma, istorije, običaja i verovanja, i nepokretna kulturna baština predstavlja jedan od identifikacionih kodova nacije.

Osnovi ciljevi Predloga zakona o ratnim memorijalima jesu: jasnije definisanje nadležnosti, jačanje odgovornosti i efikasnosti lokalne samouprave i stvaranje neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode.

Ovako uređen sistem doprineće unapređenju poštovanja ljudskih prava, nacionalnih i verskih osećanja, tradicije, kao i poboljšanju turističke ponude Srbije. Uređeni ratni memorijali kao važan segment kulturne baštine postaće i deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude Srbije. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Olivera Pešić.

Koleginice Pešić, izvolite.

OLIVERA PEŠIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, uvaženi ministri sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, podnela sam amandman kojim predlažem da se u članu 1. Predloga zakona doda stav 2. kojim se dodatno definiše sadržina zakona.

Osnovni ciljevi zakona su i jasno definisanje nadležnosti i jačanje odgovornosti jedinica lokalne samouprave ali i ostalih institucija i pojedinaca. Ovim predlogom zakona se stvaraju neophodni uslovi za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Zakonom se uređuju pitanja vezana za redovno održavanje, investiciono održavanje, finansiranje održavanja i uređenja i uklanjanje ratnih memorijala, kao i uspostavljanje i vođenje propisanih evidencija.

Uređeni ratni memorijali kao važan segment kulturne baštine Republike Srbije postaće i deo kvalitetne i atraktivne turističke ponude Republike Srbije.

S obzirom na to da su zakoni koji regulišu ovu oblast doneseni pre četrdeset godina, ovaj predlog zakona će svakako uticati na sveobuhvatni razvoj Republike Srbije ali i na ostvarivanje socijalne ravnopravnosti, tako da i ovaj moj amandman ide u tom pravcu. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Jelena Mijatović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Milija Miletić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Kolega Miletiću, izvolite.

MILIJA MILETIĆ: Zahvaljujem se, uvaženi predsedavajući.

Uvaženi ministre, kolege poslanici, građani Srbije, ja sam podneo amandman na Predlog ovog zakona, konkretno, da stavim akcenat na nedovoljno razvijena područja, na nerazvijena područja, na područja iz kojih dolazi veliki broj hrabrih ljudi, na područja u kojima je bilo i biće ljudi koji su ratovali za ovu zemlju, štitili ovu zemlju, u kojima ima puno spomenika koje moramo sačuvati. Ovim zakonom dajemo tu mogućnost i tim našim ljudima koji su stvarali našu zemlju dajemo velikog značaja.

Konkretno, sada ću reći, spomen-kosturnica koja je u Svrljigu urađena, u selu Grbavče... Prošle godine obeleženo je sto godina od tog događaja. Inače, 13. marta 1917. godine Bugari su u znak odmazde ubili 63 rodoljuba iz tog sela, gde su bili žene i deca. To je sve rađeno zbog toga što su naši ljudi iz Svrljiga, svrljiškog kraja, na čelu sa Bogoljubom Miletićem, čovekom koji je organizovao sa ljudima iz Sokobanje, oslobodio Svrljig... U znak odmazde,

Bugari su to uradili. Mi smo tim ljudima prošle godine odali počast povodom sto godina od tog događaja i na taj način pokazali da mislimo na naše ljude koji su ratovali i stvarali ovu zemlju.

Još nešto vrlo bitno što se tiče sledećih zakona jeste to da naša vlada, naš predsednik gospodin Vučić... Imamo zakon kojim dajemo podršku ženama da rađaju, obezbeđujemo stimulaciju za novorođenu decu u određenim finansijskim iznosima. Podneo sam jedan amandman kojim želim da podržim ovaj zakon, ali još više da damo podršku ženama koje rađaju na selu, da se ženama koje rađaju na selu obezbedi od 20 do 50% veća naknada zato što je u selima na jugoistoku Srbije vrlo teško, a i u ostalim delovima Srbije.

Još jednom, kao poslanik Ujedinjene seljačke stranke izabran sa liste SNS, pozivam sve kolege poslanike da podrže ovaj moj amandman i sledeće amandmane jer mislim da podrškom nerazvijenim područjima dajemo podršku razvoju Republike Srbije.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Goran Pekarski.

Da li neko želi reč?

Kolega Pekarski, izvolite.

GORAN PEKARSKI: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre sa saradnicima, zahvaljujući Vladi Republike Srbije i vašem ministarstvu pred Parlamentom se našao zakon kojim će se dodatno i ponovo urediti jedna oblast koja je poslednji put uređivana davne 1976. godine. Bilo je potrebno četrdeset godina da se opet otvori ova tema. Znači, od SFRJ do danas na ovim prostorima su se oformile tri nove države, dve su se ugasile. Ali bez obzira na to kako su se te države zvale, uvek se radilo o istom narodu, o istoj istoriji, istoj tradiciji, uvek se radilo o istim životima, istim žrtvama koje su date da bi naredne generacije imale svoju državu bez obzira na to kako će se ona zvati. Zahvaljujući ovom zakonu, vraća se vera u to da Srbija neće pokleknuti pred pritiscima da počne da se odriče svoje istorije i da zaboravlja svoja sećanja.

Ako neko želi da uništi jednu državu, jedan narod, nije dovoljno samo da je pokori, nego je potrebno i da počne da menja njene tradicionalne vrednosti, vrednosti kao što su želja za zajedništvom i pripadnošću, želja za patriotizmom, u vrednosti koje nisu porodične, istorijske i duhovne nego su zasnovane na nekim materijalnim principima. Trenutni globalizam negira istorije malih naroda. Negirajući istorije, on pokušava da ih izbriše; s druge strane, pokušava da uveličava i romansira istoriju sada velikih naroda.

Ovim zakonom Srbija se vraća svojoj istoriji i svojoj tradiciji. Vlada Republike Srbije, SNS, naši koalicioni partneri, svi oni koji budu imali dobru volju da glasaju za ovaj zakon na ovaj način ukazaće poštovanje prema svima

onima koji su dali svoje živote da bismo mi danas mogli ovde mirno da sedimo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Nataša St. Jovanović.

Da li neko želi reč?

Izvolite, koleginice.

NATAŠA ST. JOVANOVIĆ: Hvala, uvaženi predsedavajući.

U budžetu je odvojeno 26.151.730 dinara za sanaciju i rekonstrukciju sedamnaest memorijala u zemlji i deset miliona dinara za održavanje memorijala u inostranstvu.

Istakla bih koliko je bitno podizanje svesti o zaštiti memorijala posle višedecenijskog nemarnog odnosa prema onome što predstavlja spomenik našim precima i našu istoriju, koja je takva da možemo biti ponosni.

Zakon je, između ostalog, predvideo i obrazovanje Saveta za negovanje tradicija oslobodilačkih ratova za podizanje novih, uređenje i uklanjanje pojedinih ratnih memorijala, koji se sastoji od vrsnih stručnjaka, a posebno istoričara.

Ovo govorim zbog toga što su Vlada Republike Srbije i Ministarstvo za rad, u skladu sa obećanim, da će se ponašati domaćinski i u skladu sa efikasnošću i efektivnošću rada... Gradska opština Mladenovac je npr. izradila projekat za spomen-kosturnicu, u iznosu od dvanaest miliona dinara, u kojoj se nalaze kosti preko 800 boraca Kosmajsko-varovničke bitke u Prvom svetskom ratu. Poslednje renoviranje je bilo 1985. godine i građani moraju da znaju da smo 2012. godine nasledili izuzetno zapušteno stanje – nije se vodilo računa o živima, a kamoli o nastradalim precima.

Čim se završi obnova ovog spomenika, biće uvrštena u ponudu Turističke organizacije Mladenovca, pored spomen-česme Crkvenac i brojnih manastira u našoj okolini.

Podnela sam amandman na član 2. želeći da istaknem značaj ratnih memorijala i spomenika na herojsko stradanje za obnovu otadžbine. Možemo da upotrebimo i za rast ekonomije i ekonomskih indikatora ako se osmisle ture tragovima istorije jer mi imamo šta da pokažemo svetu. Što više budu znali našu istoriju, više će nas ceniti.

Prethodnicima ništa nije bilo sveto, ni to što smo zahvaljujući našim precima sačuvali svoju zemlju. Kada se izgubi poštovanje prema precima i istoriji, gube se i pokolenja. Toliko, hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Vladimir Orlić.

Da li neko želi reč?

Kolega Orliću, izvolite.

VLADIMIR ORLIĆ: Zahvaljujem.

Poštovane dame i gospodo, odgovarajući odnos prema memorijalima svakako podrazumeva i određeni finansijski izvor koji će omogućiti da se taj odnos prikaže na dostojan način u praksi. O tome nedvosmisleno govori i član 1. Predloga zakona. Dakle, kada se govori o tome šta se uređuje ovim zakonom, tu crno na belo stoji i – finansiranje održavanja.

Da bi to bilo moguće, potrebno je pre svega da situacija u budžetu, državnom budžetu ali i u budžetu koji se tiče neposredno onih jedinica lokalne samouprave koje imaju dodirnih tačaka s ovim zakonom, bude dobra. Danas je to realnost. Dakle, takva situacija zaista je defakto postignuta, između ostalog, i svim onim naporima da se obezbedi finansijska disciplina i stabilizuje stanje javnih finansija.

Na nedavno zaključenom sastanku koji je naša vlada imala sa predstavnicima MMF-a ove činjenice su još jednom potvrđene. Dakle, da danas deficit u Srbiji ima četiri-pet puta nižu vrednost od onoga što se smatra dobrim standardom u uređenim evropskim zemljama; da se javni dug zaista smanjuje i da će biti smanjen i ispod vrednosti od 50%, a danas je već ispod one vrednosti koja je kao evropski standard ustanovljena u Mاستrihtu; da mi treću godinu zaredom pozitivno posluujemo kao država, ako se to tako može nazvati, ali da imamo suficit u odnosu na sve planirane deficite; da pokrećemo naša preduzeća i proizvodnju na način kao što smo npr. učinili pre nekoliko dana u Pančevu kada je otvoren još jedan proizvodni pogon, devedeset i neki samo u prethodne tri ili četiri godine.

Sve su ovo isticali u svojim diskusijama danas poslanici Srpske napredne stranke, bili potpuno u pravu, naravno, u svakom od svojih komentara i ja im se ovom prilikom pridružujem.

Ovo govorim, između ostalog, i zbog toga što su malobrojni predstavnici „žutog preduzeća“ u Narodnoj skupštini pokušavali da obesmisle i omalovaže naše diskusije i da kažu da u njima postoji nešto nedostojno. Svaka, ali bukvalno svaka diskusija sa ove strane sale bila je konstruktivna, afirmativna, puna pijeteta za sve one ljude koji su dali život za Republiku Srbiju, ali prema svim ostvarenim rezultatima i onim čime mi možemo danas u Srbiji da se ponosimo. To što su od rasprave odustali – to se, uostalom, i vidi na osnovu praznih klupa na drugoj strani sale, gde su pre podne sedeli pripadnici „žutog preduzeća“ – govori zapravo apsolutno sve na temu ko ovde želi da bude pozitivan, ko ovde želi da bude konstruktivan i ko želi da vodi računa o tome da se u Narodnoj skupštini radi i govori sa dostojanstvom.

Ove prazne klupe svedoče, između ostalog, šta je to Dragan Đilas kupio. Kupio je, izgleda, jedno veliko ništa.

A što se tiče nas, mi ćemo nastaviti da podvlačimo sve one dobre... (Isključen mikrofon.)

PREDSEDAVAJUĆI: Pošto elektronski sistem ne radi, dajem pauzu od pet minuta.

(Posle pauze.)

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Zbog tehničkih problema dajem pauzu od deset minuta i sa radom nastavljamo u 16 časova.

(Posle pauze – 16.00)

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Poštovani narodni poslanici, nastavljamo sa daljim radom.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Dalibor Radičević.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Dragana Kostić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Kostić, izvolite.

DRAGANA KOSTIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministri, narodni poslanici, sećajući se svojih poginulih ratnika za slobodu naše zemlje, dobijamo poruku ne samo za sadašnjost već i za budućnost, za naša nova pokolenja.

Upravo ovom devizom rukovodila se i lokalna samouprava Sokobanje. Jedan od prvih projekata koji su finansirani iz budžeta lokalne samouprave dolaskom SNS-a na vlast 2016. godine jeste i izdavanje knjige Sokobanjca Goluba Radovanovića pod nazivom „Spomeni i uspomene iz Sokobanje“. Knjiga sadrži sistemski popis i spisak svih spomenika, spomen-česmi, zapisa, spomen-zvona, što će svakako olakšati lokalnoj samoupravi posao koji treba da završi do 30. novembra, tj. da preda izveštaj resornom ministarstvu nadležnom za evidentiranje ratnih memorijala.

Na teritoriji opštine Sokobanja, od 26 mesnih zajednica, 21 poseduje spomenike palim ratnicima u balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu. Svakako, centralno mesto zauzima spomenik u centru Sokobanje. Ne zna se tačno kada je podignut, ali na njemu je ispisano preko dvesta imena poginulih ratnika u balkanskim ratovima i Prvom svetskom ratu. Lokalna vlast je pre desetak dana izvršila reparaciju izgraviranih imena koja su izbledela vremenom. Ovaj spomenik je svakako deo turističke ponude Sokobanje i, naravno, kulturnoistorijske baštine naše opštine. Ne postoji nijedan turista koji je otišao iz Sokobanje a da nije primetio ovaj spomenik.

Svakako ćemo se zalagati da sve više ulažemo u očuvanje naših spomenika i naše kulturnoistorijske baštine. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Veroljub Matić.

Kolega Matiću, izvolite.

VEROLJUB MATIĆ: Zahvaljujem.

Moj amandman ima za cilj da, ukoliko se od predlagača prihvati, poboljša sam zakon ili, ukoliko se ne prihvati, bar da u jednoj kvalitetnoj raspravi doprinese kvalitetu zakona o ratnim memorijalima.

Kratko ću reći o mestima u opštini Koceljeva, iz koje sam inače, koja obeležavaju određene ratne istorijske događaje. Ovde je već bilo reči o Ceru, Cerskoj bici, Spomen-kompleksu na Ceru, ali kada se pominje Cerska bitka ne može se gledati samo jedan uski prostor samog Cera, nego je to jedan širok prostor koji je bio obuhvaćen Cerskom bitkom. Tako da je deo opštine Koceljeva, posebno mesto Draginje (nekadašnji Veliki Bošnjak), bilo bitno mesto za Cersku bitku. Tu je bila i bolnica, prihvrat ranjenika i, što je možda najbitnije, bilo je komandno mesto Cerske bitke odakle je vojvoda Stepa Stepanović komandovao Cerskom bitkom i odakle smo, pored naših junaka, i rukovođenjem i komandovanjem praktično dobili Cersku bitku.

Kada pominjem Draginje, rekao bih da su se junaci, konjanici, kada su krenuli u boj na Mišar, pričestili na brdu Dizdarevača u Draginju, da su pod komandom popa Luke Lazarevića krenuli u boj na Mišar i u odsudnim momentima bitke na Mišaru odlučili bitku koju smo dobili i koja istorijski mnogo znači. Pop Luka Lazarević je praktično iz Svileuve. Mi imamo u Beogradu Pop Lukinu ulicu i kada se pomene Pop Lukina ulica malo se zna o Luki Lazareviću po kome je ta ulica dobila naziv; svi treba da poradimo na tome da više saznamo o popu Luki Lazareviću, koji je komandovao jednim delom naše vojske u boju na Mišaru. Pomenio bih i boj na Svileuvi, u kojem je komandovao stric popa Luke Lazarevića Ranko, koju smo takođe dobili.

Što se tiče Drugog svetskog rata, imamo dosta mesta i događaja koji zaslužuju punu pažnju nas samih i u obavezi smo da i ta mesta održavamo i baštinimo tradiciju i tih ratova.

Ono što sad možda zaslužuje veću pažnju, pošto je najsvežije, to su najnoviji događaji, agresija NATO-a 1999. godine na Srbiju. Moramo to sa posebnom pažnjom da obeležavamo, da sačuvamo sećanja, jer nikada se u istoriji nije desilo da se tolika sila navali na jednu malu ali ponositu Srbiju.

Sigurno je da se u opštini Koceljeva postojeći prostori, ratni memorijal ne održavaju baš na adekvatan način i ovaj zakon doprinosi da ubuduće obratimo veću pažnju, da održavamo ratne memorijale, da održavamo tradiciju, nešto čemu smo doprineli mi, naši preci, nešto što je deo naše istorije. Podsećanje na taj deo naše istorije vuče nas napred, ka boljem, jačem, kvalitetnijem razvoju, i privrednom i ekonomskom, tako da se nadam da će sprovođenje ovog zakona doprineti da održavamo memorijale na prikladan i odgovarajući način. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Dragana Barišić.

Da li neko želi reč?

Koleginice Barišić, izvolite.

DRAGANA BARIŠIĆ: Zahvaljujem, uvaženi predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, poštovane koleginice i kolege narodni poslanici, pred nama je jedan od veoma važnih zakona. Kao što smo čuli u prethodnoj raspravi, cilj ovog zakona je da se izvrši kodifikacija važećih propisa iz materije zaštite ratnih memorijala i usklađivanje sa važećim propisima.

Ovom prilikom sam želela da dodam da sam podnela amandman na član 1. ovog zakona jer smatram da bi se dodavanjem stava 2. dodatno definisala sadržina ovog zakona.

Ovom prilikom želim da istaknem i jednu veoma važnu stvar, a to je da se Vlada Republike Srbije ali i lokalne samouprave brinu ne samo o već postavljenim spomenicima nego postavljaju i nove spomenike. Želim da naglasim da će na Vidovdan u gradu odakle dolazim, to je grad Kruševac, biti postavljen spomenik kneginji Milici, koja je već šest vekova zaboravljena od nekih prethodnih vlasti. Naime, na inicijativu gospodina Bratislava Gašića, pre par meseci održan je sastanak sa privrednicima iz Rasinskog okruga i dogovoreno da se na Trgu despota Stefana u Kruševcu, u blizini Lazarevog grada, postavi spomenik kneginji Milici. Ono što je najvažnije, spomenik će biti izgrađen (već se, u stvari, gradi, biće otvoren za dva dana) iz donatorskih sredstava, što znači da su i privrednici Rasinskog okruga prepoznali odgovornu politiku Srpske napredne stranke. Evo, kroz jedan prilog doći će do podizanja i postavljanja spomenika kneginji Milici, a za nju znamo kolika je bila njena mudrost i odlučnost nakon pogibije kneza Lazara. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Dušica Stojković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Tijana Davidovac.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Mirko Krlić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Sandra Božić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Boban Birmančević.

Da li neko želi reč?

Kolega Birmančeviću, izvolite.

BOBAN BIRMANČEVIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre, poštovane kolege narodni poslanici, poštovani građani Srbije, zakon o ratnim memorijalima je zakon koji u Srbiji čeka četrdeset i više godina i

konačno je došao na dnevni red Narodne skupštine, što pokazuje da za ovu vladu i ovu Narodnu skupštinu ne postoje nerešiva pitanja i nerešivi problemi. Sve ono što se pojavi kao problem Vlada prepozna, uobliči u zakon, a Narodna skupština da svoj doprinos da taj zakon bude još kvalitetniji.

Na zakon o ratnim memorijalima podneo sam amandman koji se odnosi na regionalno povezivanje i regionalni razvoj. Mislim da je i ovaj zakon prilika da regionalno povezivanje i regionalni razvoj, koji je deo svih naših zakona, budu prepoznati u nekim od sledećih odnosno budućih projekata.

Hoću da obavestim građane Šapca, naravno i Srbije, da je Vlada Republike Srbije u zaključku od 19. oktobra 2017. godine donela Odluku o osnivanju Privrednog društva Spomen-kompleks za očuvanje kulturnoistorijskih vrednosti i održivi razvoj Cera, DOO Šabac, skraćeno Spomen-kompleks Cer, naglašavam, DOO Šabac. Zaista je ovo, ja to često koristim ali ovog puta je to pravi primer za verovali ili ne, kompleks koji će se nalaziti na planini Cer, koji je već 16.11.2017. godine i zvanično potpisan i overen kod sudskog notara, a već 17.11.2017. i upisan, odnosno otvoren kao zvanično preduzeće, javno preduzeće. Osnivači su Republika Srbija, Grad Loznica, opštine Ljubovija, Mali Zvornik, Krupanj, Vladimirci, Koceljeva i Bogatić. Jedini grad sa područja Mačvanskog okruga koji nije želeo da učestvuje u izgradnji ovog spomenika, tj. memorijalnog kompleksa, jeste upravo Grad Šabac.

Ja dolazim iz grada Šapca. Ideja o ovom projektu stara je desetak godina i Šapčani su uporno pokušavali da neka vlada i neki ljudi prepoznaju to kao pravu priliku da se odužimo na pravi način junacima iz Prvog svetskog rata ali i junacima iz svih ratova koje je Srbija vodila. Ovaj kompleks predviđa izgradnju spomenika koji će biti u obliku krsta, visine između 55 i 60 metara, i biće vidljiv, naravno, ne samo u figurativnom smislu, nego će biti i u svakom drugom smislu, patriotskom, i smislu koji će Srbima vratiti bar jedan deo dostojanstva koje pokušavaju naši neprijatelji uporno da nam oduzmu.

Zašto napominjem da Šabac nije učestvovao u ovome? Ja ću ovo pitanje... Evo, i javno ga postavljam i gradonačelniku Nebojši Zelenoviću i predsedniku Skupštine Nemanji Pajiću. Kada se održava godišnjica Mišarske bitke, od njih ne može da se priđe do spomenika, spomeniku žrtvama oslobođiocima Šapca takođe, a kad treba da se izgradi memorijalni kompleks na Ceru oni ne žele da uzmu učešće u tome, a inicijativa je krenula iz Šapca. Sam spomen-kompleks i centralni spomenik će se nalaziti upravo na teritoriji koja pripada gradu Šapcu.

S druge strane, imaju obraza da odlaze na sastanke u opštinu Peć, da sede i dogovaraju pod zastavom nepriznate i nepostojeće države Kosovo, pod zastavom Albanije, a u isto vreme ne žele da učestvuju u izgradnji spomen-kompleksa.

Nezavisno od toga, upravo ovaj spomen-kompleks će biti velika i vrlo ozbiljna prilika... To je najvažniji projekat koji Srbija u ovom trenutku u tom domenu ima. Spomen-kompleks će na jednom od vrhova Cera, koji se sastoji od spomen-obeležja, svakako biti prilika da Jadar, Cer, Pocerina, Posavotamnava, ceo taj region bude turistička atrakcija. Veliki su projekti, imaju budućnost, ali zaista imaju podršku Vlade, odnosno podršku Republike Srbije. Nisam rekao, kod osnivanja preduzeća sve je jasno definisano: Republika Srbija 61%, vlasnik tog javnog preduzeća, 39% su vlasnici Grad Loznica, opštine Ljubovija, Mali Zvornik, Krupanj, Vladimirci, Koceljeva i Bogatić.

Ovo sam rekao za ponos i diku svima u Šapcu, naravno i svima u Srbiji. Konačno će Cer dobiti kompleks kakav zaslužuje, a oni koji ne žele da učestvuju u tome, neka njima služi na čast. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine ministre, ovde je bilo reči od strane nekih poslaničkih grupa, pomalo licemerno i podsmešljivo, da im se odgovori na pitanje u kojim je to oslobodilačkim ratovima na kraju 20. veka Srbija učestvovala, koje smo mi to ratove dobili i ko su bili ljudi koji su u tim ratovima učestvovali.

Želim da se u ime Poslaničke grupe SNS zahvalim i vama i Vladi Republike Srbije na tome što ste 29. septembra prošle godine podigli spomenik poginulom majoru JNA Milanu Tepiću, inače poslednjem narodnom heroju socijalističke Jugoslavije, a prvom, to je ono što se manje zna, narodnom heroju Republike Srpske.

Major Milan Tepić rođen je u Kozarskoj Dubici. Njega je napad hrvatskih oružanih odnosno paravojnih formacija zatekao tog septembra 1991. godine u kasarni JNA u Bjelovaru. On se sa svojim vojnicima povukao u vojno skladište Bedenik kraj grada Bjelovara i junački je skoro mesec dana sa svojim vojnicima odolevao žestokim napadima tzv. Zbora narodne garde. Poslednje dane života proveo je zaista kao veliki junak i možemo slobodno da kažemo da je on novi Stevan Sindelić.

Kada je bilo jasno da će vojno skladište da padne u ruke hrvatskim paravojnim formacijama, da jednostavno više nema municije koju bi koristili pripadnici JNA, on je tim golobradim momcima koji su tada služili vojni rok u JNA, inače jedinjoj legalnoj vojnoj sili u Hrvatskoj tog septembra 1991. godine, rekao da se izvuku na bezbedne položaje. On je ostao sam u vojnom skladištu i detonirao to vojno skladište. Odleteo je u vazduh i on i kompletna ubojita

sredstva koja su se nalazila u tom vojnom skladištu, i nije dozvolio da to vojno skladište padne u ruke tzv. Zbora narodne garde. To je bio zaista herojski čin.

On je tada izgovorio, tih dana, čuvene reči, kojih i mi dan-danas treba da se sećamo. Ovo govorim pre svega zbog onih koji misle da je sve bilo besmisleno, da smo vodili besmislene ratove, da je za sve kriv Milošević, da je za sve kriva Srbija, koji potpuno banalizuju i pojednostavljaju modernu srpsku istoriju. Heroj Milan Tepić je tada rekao: „Jednom ljudi daju riječ, ona ostaje ili se pogazi. Ja sam dao riječ da ću da branim ovu zemlju ako joj bude teško.“ On je to i učinio, 29. septembra 1991. godine digao je sebe u vazduh i time pokazao da srpskom herojstvu i srpskom junaštvu nema kraja, pokazao da se i na kraju 20. veka rađaju Sindelići. A ja verujem da srpski narod Sindeliće ima i dan-danas.

U nastavku svog izlaganja, odnosno po ostalim amandmanima, ja ću da navedem sve ostale spomenike koje je od 2012. godine do danas podigla vlast koju predvodi SNS. Mislim da ćete iz tog prikaza, dame i gospodo narodni poslanici, dragi građani Srbije, vrlo jasno moći da vidite da upravo kroz podizanje tih spomenika Srbija odaje počast svima onima koji su se borili za slobodu Srbije i slobodu srpskog naroda, bez obzira na njihova ideološka obeležja i ideološka ubeđenja i da odaje počast i priznanje svim stranim državicima koji su u teškim vremenima bili uz Srbiju i srpski narod.

Mi te tradicije moramo da negujemo i dalje. Zbog toga ćemo u danu za glasanje zaista svim srcem, mirne duše i uz sećanje na sve poginule za slobodu Srbije i srpskog naroda glasati za Predlog zakona. Naravno, glasaćemo za naše amandmane, kao što smo to činili i na svim prethodnim sednicama, jer mislimo da smo na istom poslu, i Vlada Republike Srbije i mi poslanici vladajuće koalicije u Narodnoj skupštini Republike Srbije – da naša zemlja bude uspešna, napredna, razvijena, da se razvija u miru i da se uvek sećamo svih onih koji su dali svoje živote braneći slobodu Srbije i srpskog naroda.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Po amandmanu reč ima narodni poslanik Mihailo Jokić.

Izvolite.

MIHAILO JOKIĆ: Radi istine moram da kažem, da dopunim, da je sa majorom Tepićem bio vojnik Stojadin Mirković, iz sela Leskovice kod Valjeva. On je bio u transporteru; major Tepić je tražio od njega da napusti, međutim, on nije to želeo da uradi i poginuo je tu.

Pred osnovnom školom, osmogodišnjom školom u Leskovicama stoji njegov spomenik. Grad Valjevo je jednu ulicu nazvao imenom Stojadina Mirkovića.

Toliko radi istine.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Po amandmanu, narodni poslanik Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Dame i gospodo, mi danas iznosimo niz konkretnih primera koji bilo koga od nas asociraju na potrebu za donošenjem ovog zakona i postojanjem ratnih memorijala. Ovo zaista govori koliko je to nedostajalo celoj Srbiji ako danas o tome govori većina narodnih poslanika u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Naravno, primera je mnogo, mnogo je dana koji bi mogli da se obeležavaju. Evo, recimo, na današnji dan 1992. godine u Petrovo selo pod Ozrenom stigle su srpske izbeglice iz Zenice posle nekoliko dana pešačenja, usput su neki umirali. Nigde nema, i pitanje je da li će ikada biti, nekog obeležja, nekog memorijala na njihove žrtve. Isto, na današnji dan 1999. godine zapaljena je pravoslavna crkva u Velikoj Reci, a u Prištini je zapaljena kuća Srbina Momčila Blagotića. Dakle, nema dana kada nam se nije dešavalo nešto što bi trebalo da obeležavamo na ovaj ili onaj način.

Danas, dok mi ovde raspravljamo o ovoj zaista veoma važnoj i interesantnoj temi, naša delegacija je na Parlamentarnoj skupštini Saveta Evrope. Pre sat vremena naš kolega Aleksandar Šešelj tamo je postavio pitanje ministru spoljnih poslova Hrvatske Mariji Burić Pejčinović kako ih nije sramota da oni u Hrvatskoj kao nacionalni praznik obeležavaju dan kada je ustaški režim Franje Tuđmana iz Republike Srpske Krajine proterao ili ubio više od pola miliona Srba.

Dakle, to se, hajde da kažem, potrefilo u isti dan kada mi raspravljamo ovde o tome, da je takvu poruku naša delegacija, odnosno Aleksandar Šešelj uputio Savetu Evrope i svima koji su tamo to slušali. To zaista jeste zadatak narodnih poslanika koji idu da zastupaju Republiku Srbiju, odnosno Narodnu skupštinu negde u belom svetu. To je ono što treba, naravno. A ne kao Meho Omerović, da krade pa da se krije, nego je ovo zapravo zadatak svakog narodnog poslanika. Nadamo se da će i u narednim danima biti vremena i prilike da se i dalje naše kolege poslanici u Strazburu obraćaju na ovaj način.

Što se tiče amandmana koji je sada na dnevnom redu, svakako taj amandman neće biti prihvaćen, to nam je Vlada rekla, kao ni ostali amandmani koje su podnosili svi narodni poslanici. To možda nije toliko važno, ali zaista jeste važno što nam se kroz ove amandmane, i to mislimo drugačije od kolega koje imaju primedbe na ovakve amandmane kad su neki drugi zakoni u pitanju, i mi smo često intervenisali, ali mislimo da je dobro da danas imamo što više amandmana i da što više govorimo na ovu temu. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Stanislava Janošević. Koleginice Janošević, izvolite.

STANISLAVA JANOŠEVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, poštovani sugrađani, 73 godine nakon Drugog svetskog rata mi i dalje imamo problema sa održavanjem i stanjem u kom se nalaze spomenici NOB-a. Smatram da nije dovoljno izaći samo ispred tih spomenika 2. oktobra, 7. jula, 9. maja, položiti vence, prisetiti se tih žrtava i otići odatle. Neophodno je da odamo veliku počast ljudima koji su se borili i dali svoje živote protiv zla modernog doba.

Imamo situaciju da je veliki broj spomenika, kako u gradovima tako i u selima, obezglavljen, devastiran, uništen.

Grad Zrenjanin je nedavno izvršio sanaciju spomenika u centru grada koji je posvećen palim borcima iz ratova devedesetih godina, na čemu su najzahvalniji pristalice, njihovi prijatelji kao i članovi njihovih porodica. Naravno da je neophodno da se to radi i ubuduće. Naša je obaveza da posvetimo vreme i pažnju tim spomenicima posvećenim onima koji su život dali za našu zemlju. Moramo da se odnosimo prema antifašizmu onako kako antifašizam zaslužuje.

Ono što moram napomenuti jeste da su članovi, odnosno odbornici SNS-a iz Zrenjanina pokrenuli inicijativu da se obnovi Spomenik palim borcima u Čenti, čemu je posvećena pažnja. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Milanka Jevtović Vukojičić.

Koleginice Jevtović Vukojičić, izvolite.

MILANKA JEVTIĆ VUKOJIČIĆ: Zahvaljujem.

Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici i poslanice, poštovani građani Srbije, Predlog zakona o ratnim memorijalima za cilj ima jasnu poruku koju šalje građanima i svima nama, a ta poruka je da heroji nikada ne smeju da budu zaboravljeni a da građani treba da budu ponosni na oslobodilačku tradiciju naših predaka i na oslobodilačke ratove koje je Srbija vodila. Inače, uvek na strani antifašizma i uvek na strani sila pobednica.

Takođe želim da istaknem da smo jutros čuli mnoge kritike. Umesto da se postide zbog toga što za dvanaest godina vlasti „žutog preduzeća“ nisu uspeli čak ni da uspostave evidenciju o poginulim i stradalim u prethodnim ratovima, oni su iznosili primedbe na račun narodnih poslanika, pre svega Srpske napredne stranke, koji su podnosili smislene amandmane, koji amandmane podnose u cilju unapređenja, napretka i razvoja i u cilju uređenja ratnih memorijala kao i izgradnje novih ratnih memorijala, za šta je takođe prvi put predviđen postupak ovim zakonom. Ni taj postupak ranije nismo imali predviđen.

Naravno, sem boraca koji su učestvovali u oslobodilačkim ratovima, iz tih ratova izlazili su i vojni invalidi. Mnogi borci su svoje živote dali za našu slobodu i, naravno, iza tih boraca ostale su njihove porodice. Ono što želim posebno da naglasim, to je da je 14. juna 2018. godine predsednik Republike Aleksandar Vučić primio Udruženje ratnih vojnih invalida da bi sa njima razgovarao o problemima koji ih muče i o načinu rešavanja tih problema. Takođe želim da istaknem da sem što je sa punom odgovornošću i dužnom pažnjom prišao ratnim vojnim invalidima, na tom sastanku bili su prisutni i ministar unutrašnjih poslova, ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, ministar finansija, ministar za državnu upravu i lokalnu samoupravu i predstavnici Ministarstva građevine i infrastrukture, a sve u cilju koordinisanog reagovanja i koordinisanog delovanja na problem koji ratne vojne invalide muči. Na tom sastanku određena je i mesečna koordinacija i aktivno uključivanje Udruženja ratnih vojnih invalida u krovni zakon, koji pre svega treba da ide u susret njihovim potrebama i onome za šta su se oni borili, a neki su i živote dali.

Srbija krupnim koracima korača u budućnost, ali ne zaboravlja ni svoju prošlost. Naravno, SNS će u danu za glasanje glasati za predloženi zakon. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Živan Đurišić.

Da li neko želi reč?

Izvolite, kolega Đurišiću.

ŽIVAN ĐURIŠIĆ: Poštovani predsedavajući, poštovani ministre sa saradnicima, poštovani narodni poslanici, ovaj amandman sam podneo na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima. U članu 1. utvrđuje se predmet Predloga zakona tako što su navedene grupe odnosa koje će njime biti uređene i on glasi: „Ovim zakonom uređuju se pitanja od značaja za zaštitu, redovno održavanje, investiciono održavanje, uređenje, uklanjanje i finansiranje održavanja i uređenja ratnih memorijala, uspostavljanje i vođenje propisanih evidencija, kao i druga pitanja od značaja za ratne memorijale u Srbiji i inostranstvu“.

Posebno bih ukazao na više odredaba ovog zakona kojima se određuju dužnosti jedinica lokalne samouprave vezano za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji. Jasno se definišu nadležnosti Republike i nadležnosti lokalne samouprave u pogledu finansiranja redovnog održavanja ratnih memorijala.

Lokalna samouprava opštine Velika Plana poklanjala je punu pažnju čuvanju i održavanju ratnih memorijala, kao i uopšte čuvanju tradicije oslobodilačkih ratova. Iskoristiću ovu priliku da nabrojim neke ratne memorijale koji se nalaze na teritoriji opštine Velika Plana i o kojima se lokalna

samouprava stara i održava ih. U svakom selu opštine Velika Plana postoje ratni memorijali podignuti u čast palih boraca. Obuhvataju period ratova od 1912. do 1918. godine (balkanske i Prvi svetski rat), kao i spomenike borcima palim u Drugom svetskom ratu.

U Starom Selu, koje je do Drugog svetskog rata nosilo ime Stari Adžibegovac, postoji spomenik koji se nalazi u porti seoske crkve, a podigao ga je kralj Aleksandar Prvi Karađorđević 1933. godine. Tim spomenikom je započeto obeležavanje i podizanje memorijala na teritoriji opštine Velika Plana. Treba istaći da je na tom spomeniku popisano 388 palih boraca iz Starog Sela u oslobodilačkim ratovima 1912–1918. godine. To malo mesto opštine Velika Plana dalo je više od trećine muške populacije u tim ratovima.

U Starom Selu postoji, takođe, vojničko groblje gde je sahranjen 81 pali borac Jugoslovenske kraljevske vojske, čuvenog 18. puka, koji je, ne odstupajući u rejonu Markovca, Starog i Novog Sela, 12. aprila 1941. godine herojski stradao u sukobu sa nadmoćnom nemačkom vojskom.

Nakon Drugog svetskog rata u samom centru Markovca podignut je i Spomenik palim borcima iz Drugog svetskog rata.

Na teritoriji opštine Velika Plana postoje još mnogi spomenici palim borcima u Prvom i Drugom svetskom ratu, ali ću o tome govoriti prilikom izlaganja o drugim amandmanima.

U danu za glasanje glasaću za ovaj predlog zakona. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ljubica Mrdaković Todorović.

Koleginice Mrdaković Todorović, izvolite.

LJUBICA MRDAKOVIĆ TODOROVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre sa saradnicima, koleginice i kolege narodni poslanici, zakon o ratnim memorijalima doprineće uspostavljanju neophodnih uslova za zaštitu kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Ratni memorijali su trajni svedok burne i slobodarske istorije Srbije. Zakon čuva sećanje na žrtve koje su stradale od neprijateljske ruke, ali čuva i sećanje na istorijske događaje ili ličnosti čije je delovanje predstavljalo prekretnicu u konkretnom razdoblju. Zakonom će se regulisati materija koja se odnosi na zaštitu, održavanje, uređenje ali i uklanjanje ratnih memorijala, usaglašavanje sa drugim pozitivnim propisima, uvođenje procedura i evidencija istih.

Srbija je uvek vodila odbrambene i oslobodilačke ratove. Mi nikada nismo bili agresori i nismo vodili osvajačke ratove. Imamo više od 6.000 ratnih memorijala, a od toga 650 u 44 zemlje sveta, koji svedoče o stradanju naše vojske i našeg naroda. Neka od tih mesta su obeležena, neka čekaju da dobiju svoje obeležje kako bi buduće generacije znale kako se stvarala Srbija i kako se branila Srbija.

Bogata istorija i konstantna borba za slobodu ostavila je u Nišu, u celoj Srbiji, ali i van granica naše zemlje vredna kulturna znamenja i istorijske spomenike. Obaveza države i društva i svih nas jeste da dostojno brinemo o ratnim memorijalima kako u Srbiji tako i van granica naše zemlje. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI (Đorđe Milićević): Zahvaljujem, koleginice Mrdaković Todorović.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Tanja Tomašević Damnjanović.

Reč ima narodni poslanik Tanja Tomašević Damnjanović.

Izvolite.

TANJA TOMAŠEVIĆ DAMNJANOVIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre sa saradnicima, kolege i koleginice narodni poslanici, Srbija ima 600 spomenika i memorijala u zemlji i inostranstvu. Ratna obeležja imamo u 45 država, od severne Afrike do severa Evrope. Propisi koji regulišu ovu oblast doneti su pre 40 godina. U tom vremenskom razdoblju nastupile su mnogobrojne promene, prestale su da postoje tri države, a nastala je današnja Srbija. Zato je potrebno doneti novi zakon.

Novim zakonskim rešenjem preciziraju se dužnosti jedinica lokalne samouprave vezane za redovno održavanje ratnih memorijala na njihovoj teritoriji, odnosno jasno se definišu nadležnosti Republike Srbije u pogledu investicionog održavanja i jedinica lokalne samouprave u pogledu finansiranja redovnog održavanja ratnih memorijala u zemlji, kao i način prevazilaženja problema kada jedinica lokalne samouprave nije u mogućnosti da obezbedi finansiranje redovnog održavanja ratnih memorijala koji su od značaja za negovanje tradicije oslobođilačkih ratova Srbije.

Ciljevi koji se postižu donošenjem zakona o ratnim memorijalima jesu jasno definisanje nadležnosti, jačanje odgovornosti, racionalnosti i efikasnosti jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija, kao i pojedinaca. Zakonom se stvaraju neophodni uslovi za zaštitu našeg kulturnog nasleđa vezanog za ratne periode. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, koleginice.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik prof. dr Milan Knežević.

Reč ima narodni poslanik Milan Knežević.

Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ: Poštovani predsedavajući, uvaženi ministre sa saradnicima, koleginice i kolege narodni poslanici, podneo sam amandman na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima, koji čini deo jedne celine od četiri amandmana koja sam podneo na zakon.

Pročitacu amandman – da se u članu 1... Prethodne kolege su, što je dobro zbog građana koji gledaju prenos popodnevno delo sednice, detaljno rekly na šta se odnosi član 1. Moj amandman glasi da se dodaje stav 2. koji glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na razvoj prosvetnog sistema“.

Dosadašnja diskusija o ratnim memorijalima dosta je detaljna i ona u stvari označava i uvažavanje svih ratnih memorijala i života svih boraca koji su u odbrambenim i oslobodilačkim ratovima izgubili živote u našoj istoriji. Ako ijedan zakon o kojem smo raspravljali zasluđuje da se citira jedna latinska sentenca, to je ovaj zakon – *historia magistra vitae est*, istorija je učiteljica života.

Znači, na nezi tih memorijala može mnogo da se nauči. Dosta kolega je citiralo da će održavani memorijali predstavljati jedan segment atraktivne turističke ponude; ja bih rekao – tužne turističke ponude, ali je potrebno.

Dolazim iz grada gde treba da podsetimo da je, pored boraca i žrtava u borbama, naš narod imao mnogo civilnih žrtava, a to je Kragujevac, Šumarice. Ni đaci, ni nastavnici, ni radnici, ni Romi nisu učestvovali u borbama, ali su odvedeni na stratište. Znači, imamo civilne žrtve, tako da naša istorija nije, nažalost... A žalosno jeste jer smo na raskrsnici velikih interesa, na tom vetrovitom Balkanu. Tu je, pored borbi, mnogo i civilnih žrtava. Šumarice, svi znate, „Veliki školski čas“, svi znate, dolaze đaci, dolaze autobusima, tačno je, u jednu turističku ponudu. Ali to je opet jedan čas istorije za buduća pokolenja, odnosno tu decu, da kroz te časove znaju kako se stvarala sloboda, kako se borilo za očuvanje svoje države. Poštujem to, ali, ponavljam, to je tužna turistička ponuda, ali je „Veliki školski čas“ za naš podmladak.

Pomenuću da u Kragujevcu imamo i Slovačko groblje, znači imamo groblje posvećeno stranim vojnicima. Bili ste na Posebnoj sednici gde je predsednik Parlamenta Slovačke zahvalio Kragujevcu ali i državi Srbiji zbog toga što sa pijetetom vodi računa i održava groblja stranih poginulih vojnika koji su, sticajem okolnosti, streljani u Kragujevcu i stradali, ali iz krajnje uzvišenih namera. Iako su došli u tuđu državu, oni su dali život jer su videli gde su došli i u koji narod, i na taj način su, eto, sebe žrtvovali.

Bilo je vreme da se ovaj zakon donese. Nije stvar samo da imamo zakon koji ima prefiks da ga je donela Skupština Republike Srbije, jer, kolege su rekly, prethodni zakoni su iz neke nepostojeće države SFRJ. I ne samo zbog potrebe da imamo zakon koji će da glasi – zakon o ratnim memorijalima Republike Srbije, ali treba i to, treba da stoji, da je posle 2000. godine sada ova vlada i za taj segment našla vremena i načina da razreši na pravi način, nego zato što se ovim zakonom uređuju mnoge druge stvari o kojima su moje kolege prethodno govorile.

Ja se slažem, jedan poslanik je rekao, treba ovde mnogo da diskutujemo jer nema kraja, grada, neke oblasti u Srbiji gde nije bilo žrtava oslobodilačkih, odbrambenih ratova, boraca ali i civila. I mnogo je jama u nekim državama bivše Jugoslavije, gde su opet civili srpskog porekla stradali. To će biti obaveza ovog zakona, da vodimo računa i o tim mestima. I na taj način se poštuje istorija, tradicija i poštuje se i država i njen narod. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Kneževiću.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik mr Igor Bečić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Igor Bečić.

Izvolite.

IGOR BEČIĆ: Poštovani predsedavajući, sve ove diskusije mojih kolega svakako su pokazale da sve ovo ima veze s ovim zakonskim rešenjem, i kada su u pitanju javna preduzeća, korupcija, poljoprivreda, briga o deci, vojska i policija, prosveta; sve ove oblasti su dale svoj doprinos kada su u pitanju ratni memorijali. Da bivši režim nije devastirao Srbiju, mnogo ranije bismo mogli da izdvojimo budžetska sredstva za ova zakonska rešenja. Svima onima koji su nekada pljačkali i uništavali privredu i ekonomiju Srbije danas smeta to što predsednik Republike i Vlada brinu o građanima Srbije i bore se za svako novo radno mesto i za sećanje na srpske žrtve.

Napadi na predsednika i njegovu porodicu predstavljaju pokušaj da se ne nastavi dijalog Beograda i Prištine, da Srbija kapitulira i da skrene sa kursa kojim ide pod vođstvom predsednika Vučića, a to je politička stabilnost, privredni oporavak i modernizacija Srbije.

Hteo sam da ukažem na nepotrebno angažovanje resursa policije, proisteklo iz poteza pojedinih opozicionih lidera koji pokušavaju da dovedu do nestabilnosti u Srbiji kroz navodne otmice novinara, serije lažnih vesti i brutalne napade na predsednikovu porodicu. Kada je u pitanju, recimo, samo slučaj navodne otmice novinara, imamo preko 30 sati intenzivne potrage, u kojoj su učestvovala brojne policijske službe, BIA, celokupni aparat bezbednosnog sektora. Potrošeno je, odnosno ta operacija je koštala preko 400.000 evra. Kada računamo sve resurse koji su angažovani, pa i u ovim navodnim pokušajima blokade zbog goriva ili povodom ovih lažnih vesti o trovanju vodom u Beogradu, sve su to resursi koji se koriste u policiji, koja mora da procesuirati te slučajeve. Sve je to novac koji bi mogao da ide u ovakve zakonske projekte kao što je ovaj danas na dnevnom redu, da dajemo za ono što je najpotrebnije, i za brigu o deci. Zahvaljujem se.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Snežana Petrović.

Reč ima narodni poslanik Snežana Petrović.

Izvolite.

SNEŽANA PETROVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Uvaženi ministre, poštovane kolege narodni poslanici, na Predlog zakona o ratnim memorijalima podnela sam amandman na član 1. gde se dodaje novi stav 2. i dodatno definišu uvodne odredbe ovog zakona.

Koliko ćemo biti uspešni, ostvareni i okrenuti ka budućnosti i budućim generacijama, nesumnjivo zavisi i od toga koliko ćemo voditi brigu o očuvanju tradicije, istorije i ratnih memorijala u spomen ljudima koji su svoje živote dali za slobodu zemlje i svojih pokolenja.

Predlogom zakona o ratnim memorijalima Vlada Republike Srbije odgovorno pristupa rešavanju svih dosadašnjih problema evidencije ratnih memorijala, to jest vojnih grobalja, pojedinačnih grobova, nadgrobnih spomenika, spomen-ploča i mesta stradanja boraca i definisanju svega potrebnog da se prema ovim mestima ophodimo sa najvećim poštovanjem i odgovornošću.

U cilju očuvanja i brige o navedenom, obrazuje se i Savet za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije radi davanja mišljenja povodom predloga za uređenje ratnog memorijala.

Zaštitu ratnih memorijala u Republici Srbiji sprovode nadležno ministarstvo i jedinice lokalne samouprave prema mestu gde se ratni memorijali nalaze, kao i Ministarstvo odbrane u okviru vojnih objekata za koje je nadležno. Važno je da kada se ratni memorijal nalazi van prostora javnog groblja ili prostora u svojini Republike Srbije, vlasnik, zakupac ili korisnik nepokretnosti obezbeđuje pristup kako bi se sprovele potrebne mere zaštite ili odavala pošta žrtvama.

Jedinica lokalne samouprave vodi brigu o redovnom održavanju ratnih memorijala koji se nalaze na njenoj teritoriji, a sredstva za održavanje planira u okviru svog budžeta. Izuzetno, u cilju sprečavanja propadanja i oštećenja ratnih memorijala u Republici Srbiji koji su od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova, ministar, na predlog zavoda za zaštitu spomenika kulture, određuje način i visinu troškova u kojima će Ministarstvo učestvovati i pomoći lokalnoj samoupravi.

Želim još da naglasim da se na četrnaestom kilometru od grada Užica, grada iz koga ja dolazim, nalazi veliki Memorijalni kompleks Kadinjača kao spomen-obeležje palim borcima u novembru 1941. godine, gde je izginuo čitav Radnički bataljon, koji je štitio odstupnicu naših oslobodilaca kada su se povlačili ka Sandžaku. To je veliki memorijalni kompleks i svi mi stanovnici zapadne Srbije, grada Užica, cela država, svi treba da vodimo računa, kako do sada tako i u narednom periodu, da se nikada ne zaborave žrtve palih boraca na teritoriji naše zemlje. Hvala.

PREDEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Savkić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Dragan Savkić.

Izvolite.

DRAGAN SAVKIĆ: Hvala, predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, poštovane kolege narodni poslanici, podneo sam amandman na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima. Predlažem dodavanje stava 2, koji glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije s posebnim osvrtom na efikasnost pravosudnih institucija“.

Zajedno sa jezikom, pismom, istorijom, religijom i običajima, nepokretna kulturna baština, u koju spadaju ratni memorijali, predstavlja sastavni deo identiteta jedne nacije. Stoga je neophodno da se posebna pažnja posveti njihovoj zaštiti.

Dosadašnja pravna zaštita memorijala sadržala je brojne nedostatke, što je stvorilo potrebu za donošenjem novog zakona koji će na jedan sveobuhvatan način urediti ovu oblast koja je od izuzetnog značaja za Republiku Srbiju. Pre svega, ova oblast je dosad regulisana različito, a zakonska rešenja koja se tiču ratnih memorijala nalaze se u različitim zakonskim aktima. Problem je rešen tako što Predlog zakona o ratnim memorijalima predstavlja kodifikaciju propisa koji regulišu ovu oblast.

S druge strane, sva zakonska rešenja koja su na snazi doneta su pre više od četrdeset godina. Od tada, društveni i politički tokovi su se znatno izmenili a s njima i brojne institucije kojima je bila poverena nadležnost zaštite ratnih memorijala. To je dovelo do problema koji su proizilazili iz nedefinisanih nadležnosti, te su stvarali dodatne finansijske troškove, onemogućavali kontrolu nad sredstvima koja su se trošila u ovu svrhu i dovodili do neefikasne zaštite.

Predlog zakona o ratnim memorijalima, osim što predstavlja rešavanje navedenog problema... Imajući u vidu značaj ratnih memorijala za Republiku Srbiju ali i značaj Predloga zakona, smatram da se mora istaći već u prvom članu Predloga zakona značaj koji se ostvaruje za sveukupni razvoj Republike Srbije, efikasnost institucija. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Savkiću.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Aleksandra Majkić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Aleksandra Majkić.

Izvolite.

ALEKSANDRA MAJKIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani ministre sa saradnikom, podnela sam amandman na član 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima, s posebnim naglaskom na efikasnost lokalne samouprave. Time želim da dodatno definišem sadržinu ovog člana.

Ovaj zakon je značajan pre svega zbog toga što posle četrdeset godina važenja različitih propisa na jedinstven način reguliše oblast ratnih memorijala, a odnosi se na sve oblasti koje se tiču ratnih memorijala. Odnosi se na redovno održavanje, na investiciono održavanje, na vođenje evidencija koje se tiču ratnih memorijala, a takođe i na finansiranje održavanja ratnih memorijala.

Zašto je poseban naglasak na efikasnosti lokalne samouprave kada se govori o ovom članu, tj. o ovom zakonu? Pre svega zbog toga što ovaj zakon po prvi put jasno definiše koje su nadležnosti lokalne samouprave oko uređenja ratnih memorijala. Jasno se stavlja do znanja da je redovno održavanje u nadležnosti lokalne samouprave, da lokalna samouprava treba u svom budžetu da odvoji određena sredstva za redovno održavanje ratnih memorijala, ali se navodi da postoji i mogućnost da nadležno ministarstvo izdvoji određena sredstva za finansiranje ratnih memorijala ukoliko lokalna samouprava nije u mogućnosti da ih redovno održava.

Takođe, ono što je značajno a odnosi se na povećanje efikasnosti lokalne samouprave jeste da je zakonom predviđeno i da će se voditi evidencija – kako ustanove koje su nadležne za zaštitu ratnih memorijala, tako i centralna evidencija. Ono što se odnosi na jedinice lokalne samouprave, to je da će se voditi evidencija lokalnih samouprava kako bi se još jednom prebrojalo koliko u lokalnim samoupravama ima ratnih memorijala, kako bi se uvidelo u kakvom su stanju ti ratni memorijali i šta bi trebalo da se uradi da bi se poboljšalo stanje što se tiče ratnih memorijala.

S obzirom na to da je Srbija u prethodnom veku učestvovala u šest ratova, u Prvom i Drugom balkanskom ratu, u Prvom svetskom ratu, u Drugom svetskom ratu i ako računamo da su na teritoriji bivše SFRJ a kasnije i na Kosovu bila samo dva rata, pretpostavlja se da je posledica toga da u Srbiji postoji od 4.000 do 6.000 ratnih memorijala. Mi smo zbog toga, zbog tih žrtava koje su podnete u tih šest ratova, u obavezi da uredimo ovu oblast. U obavezi smo da našu bogatu stradalničku i oslobodilačku istoriju čuvamo i pamtimo i da nekim mlađima od nas i budućim pokolenjima ostavimo dobro sećanje na sve ono što smo postigli u prethodnom veku. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Milosav Milojević.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Milosav Milojević.

Izvolite.

MILOSAV MILOJEVIĆ: Uvaženi potpredsedniče Narodne skupštine, cenjeni ministre u Vladi Republike Srbije, dame i gospodo poslanici, u članu 1. Predloga zakona predlažem da se doda stav 2. koji glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije s posebnim osvrtnom na unapređenje privatnog sektora“.

Kao što možemo videti, ovim zakonom se oblast zaštite, održavanja, uređenja, finansiranja i evidencije ratnih memorijala uređuje na jedan sveobuhvatan način. Ratni memorijal jeste svaki spomenik, kosturnica, spomen-obeležje i drugi javni pijetetni simbol od značaja za negovanje tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.

Srbija je država koja je, iako mala, igrala veliku ulogu u nizu sukoba protiv osvajačkih sila i agresora. Ponosni narod Srbije je stradao i ginuo za slobodu i pravdu tokom srednjeg veka, u krvavim sukobima s kraja 18. i početka 19. veka, zatim u balkanskim ratovima, Prvom i Drugom svetskom ratu, u kasnijim sukobima i procentualno prema broju stanovnika uvek podnosio najveće žrtve u svetskim razmerama.

Zahvalna država uvažava i prepoznaje te žrtve i u njihovu čast i sećanje podignuta su brojna spomen-obeležja. Naš je zadatak sada da regulativom, donošenjem ovog zakona uredimo postupanje sa tim ratnim memorijalima, jer iako stradanja našeg hrabrog naroda nikada neće biti zaboravljena, moramo osigurati da i simboli tog stradanja, kao podsetnici, budu održavani i postojani.

Na teritoriji Arandjelovca nalaze se brojni spomenici i spomen-obeležja žrtvama oslobodilačkih ratova i borbe srpskog naroda protiv agresora, a naša je želja da ulaganjem u ratne memorijale dobijemo i šansu za ekonomski razvoj. U daljem izlaganju o amandmanima ću navesti primere veze ratnih memorijala i načina kako unaprediti privatni sektor. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Milojeviću.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Miodrag Linta.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Miodrag Linta.

MIODRAG LINTA: Poštovani gospodine ministre, dame i gospodo narodni poslanici, želeo bih na početku da pohvalim inicijativu Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja da predloži Narodnoj skupštini Republike Srbije donošenje jednog zakona čiji cilj jeste efikasnije delovanje države u postupku zaštite, održavanja, uređenja, postavljanja i uklanjanja ratnih memorijala. Mislim da je to zaista jedna velika stvar i da je to ispravljanje istorijske nepravde jer takav zakon je trebalo doneti daleko pre, ali šta je tu je, bolje da uradimo to sada nego da to čeka ponovo neki naredni put.

Ono gde je moja dilema i moje pitanje ministru Đorđeviću jeste – da li će ovim zakonom biti obuhvaćena srpska stratišta i srpske žrtve sa područja nekadašnje zloglasne Nezavisne Države Hrvatske?

Zašto to pitanje postavljam? Naime, u članu 2. stav 1. Predloga zakona o ratnim memorijalima stoji: „1) ratni memorijal jeste vojno groblje, pojedinačni grob, nadgrobni spomenik, spomen-kosturnica, spomen-kapela, spomen-crkva, spomenik, javno spomen-obeležje, spomen-ploča, mesto stradanja, znamenito mesto i drugi pijetetni simbol od značaja za negovanje

tradicije oslobodilačkih ratova Srbije.“ U članu 19. kaže se: „Predlog za izgradnju ili postavljanje ratnog memorijala mora da sadrži opis konkretnog ratnog događaja koji je u skladu sa tekovinama oslobodilačkih ratova Srbije“. U članu 20. stoji: „Predlog za uklanjanje ratnog memorijala mora da sadrži relevantne dokaze da je posvećen događaju koji nije u skladu sa tekovinama oslobodilačkih ratova Srbije...“. Konačno, u članu 22. stav 3 – nije dozvoljena izgradnja ili postavljanje spomen-obeležja na konkretni ratni događaj koji nije u skladu sa tekovinama oslobodilačkih ratova Srbije.“

Dakle, ovde postoji jedna dilema da li će ovim novim, celovitim zakonom o ratnim memorijalima biti obuhvaćene, ponavljam, srpske žrtve i srpska stratišta sa područja NDH. Naime, dobro je poznato da je za vreme zloglasne NDH stradalo, na najmonstruoznije načine, preko milion Srba, da imamo preko hiljadu srpskih stratišta gde su ubijani srpski civili, srpska deca, srpske žene i muškarci, i to na području severa Dalmacije, odnosno čitave Dalmacije, Like, Banije, Korduna, Slavonije, Srema, Baranje, Bosanske Krajine, Hercegovine, Podrinja, Semberije, centralne Bosne, Posavine, sarajevske oblasti itd.

Ono što želim posebno da istaknem kao važno pitanje jeste – ako neka udruženja, neki građani žele, odnosno apeluju na Vladu Srbije da pokrene npr. ekshumaciju srpskih žrtava iz Šaranove jame u Lici... Dobro je poznato da na području današnje Hrvatske i Bosne i Hercegovine ima preko 400 kraških jama i drugih podzemnih mesta gde su u najvećoj meri bacani srpski civili i gde se nalaze kosti srpskih žrtava. Da li Vlada Republike Srbije može na osnovu ovog zakona da predloži ili podrži inicijativu pojedinih udruženja i građana, ponavljam, da se iz Šaranove jame, gde je prema procenama istoričara Đure Zatezala, osnivača Istorijskog arhiva u Karlovcu, bačeno, odnosno nalaze se kosti oko 10.000 srpskih žrtava...

Godine 1990. dvojica beogradskih speleologa su se spustila u Šaranovu jamu u Lici. Utvrdili su da je ona duboka između 42 i 46 metara, da je na dnu širina negde 6h4 metra i da su naslage kostiju preko četiri metra. Dakle, sve procene govore da se tamo nalazi između 9.000 i 11.000 srpskih žrtava.

Ponavljam, takvih kraških jama i drugih mesta ima veliki broj. Dakle, preko 400 samih kraških jama i drugih podzemnih mesta.

Takođe, ono što je važna stvar, da li po ovom zakonu Republika Srbija može da pokrene inicijativu da se obnove spomen-obeležja na području današnje Hrvatske koja su porušena tokom devedesetih godina?

Ovo su pitanja koja su meni postavljala zavičajna udruženja sa područja Hrvatske, Republike Srpske, Federacije BiH i značajan broj pojedinaca, pa bih vas na kraju još jednom zamolio i pitao – da li će ovim zakonom biti obuhvaćene i srpske žrtve i srpska stratišta sa područja NDH?

Moje je mišljenje da bi trebalo razmišljati da u tome zakonu pored formulacije „oslobodilački ratovi Srbije“ stoji i dodatak „oslobodilački ratovi srpkog naroda“. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Zvonimir Đokić.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Zvonimir Đokić.

Izvolite.

ZVONIMIR ĐOKIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani gospodine ministre, poštovani narodni poslanici, donošenjem zakona o ratnim memorijalima Republika Srbija zakonski reguliše ovu oblast i pokazuje svoje poštovanje prema našoj zajedničkoj potrebi za očuvanjem dostojanstvenog sećanja na žrtve i učesnike oružanih sukoba u prošlosti.

Naš cilj je da i na ovaj način ne dozvolimo prekranje istorije u kojoj bi postalo svejedno ko je bio na kojoj strani. Ovim zakonom i našim budućim odnosnom prema ratnim memorijalima afirmisaćemo princip rodoljublja i patriotizma, koji su u vremenu vladavine „žutog preduzeća“ dovedeni čak do negativnog značenja. Ruganje pojmu patriotizma slušali smo upravo od onih kojima i danas sve smeta, a posebno im smeta napredak, oporavak i jačanje Srbije u svakom smislu. Ali neću o njima, ne zaslužuju pripadnici „žutog preduzeća“ toliko pažnje, jer koga još u Srbiji interesuje šta misli neko ko je jedva prešao cenzus.

Dakle, ovim zakonom i svojim odnosnom prema ratnim memorijalima mi poštujemo princip ravnopravnosti i uvažavamo istorijske, nacionalne, političke, verske i druge osobenosti, ali i afirmišemo antifašizam, rodoljublje, razumevanje i saradnju sa svima u regionu i šire sa kojima delimo iste vrednosti. Međutim, kao što je i predsednik Vučić nedavno rekao, nećemo dozvoliti prekranje istorije u kojoj će oni u regionu koji su bili na strani fašista u Drugom svetskom ratu i na strani osvajača u Prvom da nam drže pridike i predavanja o slobodi i drugačijem pogledu na prošlost.

Republika Srbija će tokom ove godine imati niz manifestacija kojima će obeležiti sto godina od pobede u Prvom svetskom ratu, a zaštitom ratnih memorijala i mesta stradanja pokazaćemo poštovanje prema svojoj prošlosti i prema svima koji su položili svoje živote za budućnost svoje otadžbine, za nas i našu budućnost. Citiraću opet reči predsednika Aleksandra Vučića: „Slavimo pobedu u Prvom svetskom ratu, za razliku od drugih, koji uvek slave neka primirja. Mi slavimo pobedu jer smo bili na pravoj, slobodarskoj strani u Prvom, kao i u Drugom svetskom ratu“.

Na kraju, ako i ne usvojimo moj amandman, pozivam sve narodne poslanike da usvojimo Predlog zakona o ratnim memorijalima, koji je podnela Vlada. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Đokiću.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Radmilo Kostić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Dragan Veljković.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ana Karadžić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Jovan Palalić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Ognjen Pantović.

Da li neko želi reč? (Da.)

Reč ima narodni poslanik Ognjen Pantović.

Izvolite.

OGNJE PANTOVIĆ: Hvala.

Dame i gospodo narodni poslanici, Srbija ima bogatu ali i stradalnu istoriju. Uvek smo bili na strani istine i pravde. U 20. veku smo doživeli čak tri genocida, ali svaki put smo se uzdigli i nastavili da gradimo našu zemlju. Naša vojska je pobedama u Kolubarskoj, Cerskoj bici, na Solunskom frontu i drugim ispisala jedne od najbitnijih stranica naše veličanstvene istorije. Takođe, u Drugom svetskom ratu naš narod se prvi u porobljenoj Evropi podigao protiv nacističke Nemačke. I u poslednjim ratovima naši vojnici su hrabro branili naš narod i borili se tada protiv najvećeg vojnog saveza u svetu.

Ono što mi moramo da učinimo jeste da se nikada ne zaborave ove pobeде, ovi hrabri ljudi koji su svoje živote ugradili u temelje slobode koju mi danas uživamo. Upravo je ovaj zakon koji uređuje oblast dobar način da to uradimo.

Bilo je i perioda kada su pokušali da nam prekinu nit sa našom slavnom istorijom, kada su pokušali da nas ubede da treba da se nje stidimo, ali nisu uspeli da ubede srpski narod u to. Danas se Srbija s ponosom seća svih hrabrih vojnika, seljaka, običnih građana koji su dali živote da bismo mi danas živeli u slobodi. Obeležavaju se praznici i vodi se računa o ratnim memorijalima. Za razliku od nekih prošlih, ova vlast dobro razume da nema jake zemlje i ekonomije ako se urušava nacionalni identitet jednog naroda.

Upravo je ovaj predlog zakona onaj koji će sačuvati ratne memorijale i ostaviti ih generacijama koje dolaze. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Milimir Vujadinović.

Reč ima narodni poslanik Milimir Vujadinović.

Izvolite.

MILIMIR VUJADINOVIĆ: Hvala.

„Za ovu zemlju vredi poginuti“. Ovo su poslednje reči Tibora Cerne, građanina Republike Srbije mađarske nacionalnosti, koji je poginuo 1999. godine na Košarama braneći Kosovo i Metohiju i Srbiju od šiptarskih terorista i napada NATO alijanse.

Danima je snajperista na Košarama nanosio ogromne gubitke srpskoj odbrani. Pošto je taj plaćenik Legije stranaca bio dobro kamufliran i nije bilo moguće locirati mesto sa koga deluje i nanosi gubitke srpskoj vojsci, Tibor Cerna je samoinicijativno, u aprilu, ustao iz rova sa namerom da sačeka metak i na taj način doprinese otkrivanju snajpera i njegovoj eliminaciji. Upravo to se i desilo: snajperista je lociran, onda eliminisan. Mnogo života je na taj način spaseno, ali, nažalost, Tibor Cerna je izgubio život.

Upravo ovo jeste priča kako na najbolji način možete doprineti sopstvenoj zemlji i priča o odgovornosti prema sopstvenoj zemlji i sopstvenom narodu. Međutim, odgovornost je i kada te i takve postupke poštujete i čuvate u sećanju sopstvenog naroda. Odgovornost je kada institucionalno čuvate sećanje na Tibora Cernu i sve one koji su njemu slični. Upravo to ima i ova vlast. Prošle godine u junu predsednik Vučić je zajedno sa Katom, majkom Tibora Cerne, u Debeljači kod Kovačice otkrio spomenik ili ratni memorijal ovom srpskom heroju, tj. heroju Srbije. Ovo nije spomenik samo Tiboru Cerni, nego svima onima koji su kao on ugradili sebe u ovu zemlju.

Intencija mog amandmana je da doprinese borbi protiv kriminala i kroz ovo zakonsko rešenje. Nažalost, moguće je, a i svedoci smo da se to dešavalo u prošlosti, da kriminal zađe i u ovu oblast. Nije li kriminal kada ljude poput Tibora Cerne stigmatizujete, nazivate agresorima u sopstvenoj zemlji, ponižavate, hapsite i zatvarate u kazamate širom zemlje i sveta?

Nije li kriminal kada neprijatelje i teroriste koji su odgovorni za najmonstruoznije zločine nekažnjeno puštate iz zatvora u Srbiji, kao što je slučaj sa braćom Mazreku, koja su puštena iz niškog zatvora pod veoma čudnim okolnostima, braćom Mazreku koja su odgovorna za najstrašniji zločin u selu Klečka na Kosovu i Metohiji?

Nije li kriminal kada šiptarske teroriste počnete da nazivate „naoružanim Albancima“, a NATO agresiju „intervencijom“?

Na kraju, kriminal je kada negde na kraju, da kažem, tog fatalnog 5. oktobra devastirate i uništite spomenik „Večna vatra“, koji je podignut u znak sećanja na žrtve NATO agresije, kada uklonite tekst sa njega koji je objašnjavao zašto je i kako podignut taj spomenik.

Ovaj moj amandman je upravo međa između te dve stvari: između onoga što smo videli prošle godine na otkrivanju spomenika Tiboru Cerni i onoga što smo videli na zalasku 5. oktobra kada je u pitanju spomenik „Večna vatra“.

Moj amandman je i međa između odnosa ove vlade i ovog predsednika prema delima Tibora Cerne i njemu sličnih i onog strašnog i teškog perioda

vladavine DOS-a, ali i simbolična opomena onima koji će u budućnosti sprovesti ovo zakonsko rešenje da nikada više ne dozvole takve, u najmanju ruku rečeno, kriminalne aktivnosti u ovoj oblasti. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik docent dr Mihailo Jokić.

Reč ima narodni poslanik Mihailo Jokić.

Izvolite.

MIHAILO JOKIĆ: Posle svih ovih diskusija jasno je da je ovaj zakon dobrodošao, ali da nije konačan i da će vrlo brzo doživeti izmene i dopune, što je svakako dobro.

U svojoj diskusiji govorio bih o odnosu ovih zakona koje donosimo i budžeta. Videli ste, kada god smo donosili neki nov zakon, uvek je postojala rečenica ili stranica ili pola stranice o tome koliko novi zakon utiče na potrošnju, da li povećava troškove budžeta, da li traži novi novac iz budžeta, a nikada nismo govorili o tome da li novi zakon donosi novi novac, da li puni budžet. Svi mi koji danas govorimo o ovim amandmanima, govorimo o tome kako će taj zakon koji će biti donet puniti budžet, jer novac koji izlazi iz budžeta, gospodo, mora se u taj naš budžet vraćati, u što većem procentu; najbolje je kada se vraća oplođen, sa procentom većim od sto.

Ja ću na jednom malom primeru dokazati kako se u vaspitno-obrazovnom procesu... Naglašavam, vaspitno-obrazovnom procesu, jer ovde je posebno istaknuta ta vaspitna komponenta. Uzmimo samo programe rada predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola. Ako ostvarimo kontrolu samo nad tim delom, a taj program ide na školski odbor, ide u Ministarstvo prosvete, ide u upravu opštine, u upravu grada, i ako obezbedimo da učenici prvo upoznaju sebe, svoju domovinu, svoj okrug i svoju Republiku, pa tek onda požele da napuste zemlju, znate li kolike ćemo uštede napraviti? Krenimo od nastave istorije, vannastavnih aktivnosti, od ekskurzija, od časova razrednih starešina. Ovaj zakon mora biti priručnik za sve one koji rade u vaspitno-obrazovnim ustanovama.

Znači, radi se o novcu koji se troši, koji pomaže edukaciji, vaspitanju, obrazovanju, patriotizmu itd. Ali moramo krenuti od sebe, od svog zavičaja, pa tek onda izaći van granica. Toliko i hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Goran Kovačević.

Reč ima narodni poslanik Goran Kovačević.

Izvolite.

GORAN KOVAČEVIĆ: Dame i gospodo, poštovani ministre, iako se može zaključiti, to i jeste tačno, da ekonomski rezultati jesu posledica operativnog delovanja u jednoj fiskalnoj godini, nemojmo nikako smetnuti s

uma da funkcionisanje jedne nacije u stvari u ekonomiji zavisi od njenog nasleđa.

Ekonomski memorijali, uspomene, sećanja u Srbiji jesu nešto što nam stoji uvek tu negde, jesu manje bolni nego ratni memorijali, ali, svakako, posledice tog sećanja i pogrešnih odluka mogu da budu bolne i ostavile su velike posledice za funkcionisanje države Srbije. I ekonomska teorija to kaže; kada govorimo o budžetu kao ključnom fiskalnom parametru za jednu naciju, onda jedna od podela budžeta kaže da je budžet u stvari sve ono što smo nasledili od prethodnih generacija u oblasti investicija, mašina, opreme koja omogućava da u jednoj fiskalnoj godini naša generacija, to je drugi kriterijum, napravi to što napravi. I, treća stvar kod budžeta jeste da pozajmi, odnosno ostavi budućim generacijama ono što ostavi.

Kada neke buduće generacije budu sagledavale ono što smo mi od 2015. godine radili i kada se budu sećale i naših ekonomskih memorijala, onda s pravom možemo da budemo ponosni na Vladu Republike Srbije, predsednika države Aleksandra Vučića, jer smo mi od 2015. godine u sećanju Srbije, u ekonomskoj politici ugradili makroekonomsku stabilnost. Sećanje i parametri makroekonomske stabilnosti od 2015. godine koji se tiču rasta društvenog bruto proizvoda u 2018. godini od 4,5% i u 2016. i 2017. godini, pad nivoa nezaposlenosti, odnosno rast nivoa zaposlenosti, stabilna stopa inflacije jeste sećanje koje je takođe bitno za buduće generacije kao i sećanje naše na ratne memorijale generacija pre nas.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ana Čarapić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Ana Čarapić.

Izvolite.

ANA ČARAPIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre sa saradnicima, dame i gospodo narodni poslanici, negovanje kulture, istorije i kulturnoistorijskog nasleđa jeste odlika savremenog društva. Relevantni ekonomski pokazatelji govore da smo među četiri države u Evropi sa najvišom stopom privrednog rasta. Mi uporedo sa privrednim rastom sprovodimo mere za ubrzani privredni razvoj, a o tome svedoči zakon o ratnim memorijalima o kom danas raspravljamo.

Amandman sam podnela na član 1. zato što negovanje i obeležavanje tradicije ali i odavanje počasti palim borcima iz oslobodilačkih ratova jeste odlika sveukupnog razvoja, zato što Srbija danas ima i sredstava i volje za odavanje počasti palim borcima iz oslobodilačkih ratova.

Svi delovi naše zemlje, da li je u pitanju istok ili zapad, sever ili jug, bogati su istorijom. Toplica, odakle ja dolazim, oduvek je davala najbolje junake. O tome govori čuveni toplički Gvozdeni puk, ali i otpor stanovništva

koji je kulminirao kroz Toplički ustanak 1917. godine u okupiranoj Srbiji za vreme Prvog svetskog rata.

U čast Gvozdenom puku odnosno Drugom pešadijskom puku „Knjaz Mihailo“, meštani sela Igrište pokrenuli su inicijativu za podizanje spomenika. Na inicijativu meštana, nakon dugog niza godina podignut je spomenik 2016. godine, u saradnji sa Opštinom Kuršumlija. Spomenik je podignut palim borcima iz oslobodilačkih ratova iz perioda od 1912. do 1918. godine. Vrednost spomenika je preko 30.000 evra, visina spomenika je 5,3 metra, a na samom spomeniku je ispisan deo srpske istorije i imena palih boraca iz oslobodilačkih ratova iz tog perioda.

Inicijativa za podizanje spomenika, kako sam već rekla, pokrenuta je pre više od desetine godina, a završena je tek 2016. godine u saradnji s Opštinom Kuršumlija, na čelu sa Srpskom naprednom strankom. Sve to govori da naša vlada neguje prošlost ali i radi sve da građani Srbije u budućnosti žive bolje. Zahvaljujem.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Branko Popović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Branko Popović.

BRANKO POPOVIĆ: Zahvaljujem, predsedavajući.

Poštovani ministre, dame i gospodo narodni poslanici, politika Vlade Republike Srbije ogleda se u obezbeđivanju i realizaciji strateških projekata i novim investicijama, čime se stvaraju najpovoljniji uslovi za razvoj naše države.

Jedinice lokalne samouprave staraju se o redovnom održavanju ratnih memorijala koji se nalaze na njihovoj teritoriji, a sredstva se planiraju i obezbeđuju u budžetu jedinica lokalne samouprave.

Opština Nova Varoš, pored ulaganja u zdravstvo i zdravstvene ustanove, veoma aktivno radi na kreiranju novih ideja i novih projekata koje usmerava ka brojnim konkursima države. Preko sedam miliona dinara je odobreno i obezbeđeno u budžetu Republike Srbije za projekat proširenja Zavičajnog muzeja u Novoj Varoši. Projektom je predviđena adaptacija prostora u kome će biti spomen-soba posvećena vojvodi Petru Bojoviću, kao i stogodišnjici od završetka Velikog rata. Osim građevinskih radova, planirano je i opremanje Muzeja novim eksponatima.

Takođe, Opština Nova Varoš je u budžetu izdvojila 1,5 miliona dinara za podizanje spomenika za oko 1.200 Novovarošana koji su dali život za slobodu u dva balkanska i u Prvom svetskom ratu. Spomenik će biti podignut 1. novembra, na Dan opštine, kada će se obeležiti stogodišnjica proboja Solunskog fronta i oslobođenja Srbije od okupatora u Velikom ratu, kao i 160 godina od rođenja vojvode Petra Bojovića.

Ove činjenice su dokaz dobre politike Vlade Republike Srbije, koja temeljno realizuje projekte od vitalnog značaja i vodi računa o negovanju uspomena na naše junake, a istovremeno radi sve na stvaranju bolje budućnosti za sve naše građane. Zahvaljujem.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik prim. dr Milovan Krivokapić.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Žarko Bogatinović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Žarko Bogatinović.

Izvolite.

ŽARKO BOGATINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, uvaženi ministre sa saradnicima, na teritoriji grada Leskovca nalazi se 36 spomenika, od toga deset u samom gradu i 26 u prigradskim naseljima i selima, 14 spomen-česama, od kojih je jedna u samom gradu, 40 spomen-bista, od kojih su 23 u samom gradu i 17 u okolnim mestima i 124 spomen-ploče, od toga 28 u samom gradu i 96 u okolnim mestima. Od ovih spomen-obeležja, oko dve trećine je posvećeno Drugom svetskom ratu, zatim ratovima od 1912. do 1918. godine, te ratovima od 1990. do 1999. godine, dok su jedan spomenik i jedna spomen-ploča posvećeni Drugom srpsko-turskom ratu 1877–1878. godine. Sva spomen-obeležja podignuta su u 20. veku, a većina u njegovoj drugoj polovini.

Oslobodilački ratovi su pokazali nesalomivost duha srpskog naroda, koji počiva na njegovim karakternim osobinama i bogatom istorijskom sećanju. Sem usmene i pisane reči, veliku ulogu u negovanju tog sećanja imaju ratni memorijali.

Za Leskovčane su posebno značajni Spomen-park na Hisaru koji čini Statua pobede i 17 kamenova sa imenima najistaknutijih boraca leskovačkog kraja u Drugom svetskom ratu; zatim, Spomen-obeležje Arapova dolina u kojoj je streljano 500 rodoljuba 1941. godine, te Spomenik palim za slobodu koji se nalazi u centralnom Gradskom parku i posvećen je palim u ratovima 1912–1918. godine, a podignut je 1927. godine povodom proslave pedesetogodišnjice oslobođenja od Turaka. Takođe, Spomen-česma nevinim žrtvama savezničkog bombardovanja Leskovčana 1944. godine, koja se nalazi ispred apoteke „Sutjeska“, i Spomenik poginulima u Drugom svetskom ratu u Belanovcu.

Treba pomenuti Spomenik palim srpskim herojima 1915. godine koji se nalazi na putu Leskovac–Vlasotince, gde je 24. oktobra 1915. godine jedna četa trećepozivaca Trećeg pešadijskog puka poginula braneći most na Južnoj Moravi; Spomenik sedmorici neznanih junaka palih pri odbrani Leskovca 1915. godine, koji se nalazi u Kasarni „Južni logor“, otvoren 1936. godine pred državnim činovnicima, leskovačkim industrijalcima, trgovcima i građanima

Leskovca. Spomenik nevino palim žrtvama u Arapovoj dolini 1917. godine nalazi se u blizini crkve na Svetoilijskom groblju. Treba istaći i Spomenik austrougarskim vojnicima na groblju u selu Donje Stopanje koji su sami austrougarski vojnici podigli svojim saborcima.

Odnos prema ovakvim memorijalima jeste temeljno civilizacijsko ponašanje svakog naroda. Mesto spomenika i spomen-obeležja moraju biti svetinja, koja se nikada ne sme oskrnaviti. Vodeći se mišlju da se istorijska prošlost kao osnova napretka budućih generacija ne može i ne sme zaboraviti, Grad Leskovac se brine i redovno održava sva pomenuta spomen-obeležja, o čemu govore i brojne akcije. Čelnici Grada redovno se odazivaju pozivima na učešće u obeležavanju značajnih godišnjica i polažu vence na spomen-obeležja. Hvala.

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Veroljub Arsić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Veroljub Arsić.

Izvolite.

VEROLJUB ARSIĆ: Poštovani gospodine ministre, nekim svojim kolegama poslanicima ne mogu da se načudim zbog nekih njihovih diskusija u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Ne mogu, zato što nisam pristalica teze da je u ratu i ljubavi sve dozvoljeno, pa samim tim i u politici, i ne mogu da prihvatim činjenicu da sve ima svoju cenu, pa čak i sloboda i čast.

Postavljanje pitanja koje je to oslobodilačke ratove Srbija vodila je, u najmanju ruku, jako bezobrazno. Ovde pričamo o memorijalima koji treba da obeleže i mesta srpskog stradanja i velikih srpskih bitaka i pobeda 1912. godine. Moje kolege poslanici su zaboravile da tamo gde srpski vojnik nije došao, nije bio oslobođen nijedan narod. Čak je i Albanija dobila svoju državnost pobedama srpske i crnogorske vojske. Ali mi ćemo uvek da krivimo nešto radi politike i sticanja političkih poena, neku političku vlast, da bismo došli do neke političke koristi. Mislim da tome nema mesta u Narodnoj skupštini Republike Srbije.

Na stranu to što su ti isti narodi koje smo oslobađali i koji su živeli sa Srbima, valjda da bi opravdali zločine prema svojim komšijama a našim sunarodnicima, srpsku vojsku i srpski narod proglašavali okupatorom.

Ne znam, moje kolege poslanici koji brane taj stav, da li brane i svoje sunarodnike koji vekovima žive van granica Srbije. Da li su oni okupirali sami sebe, da li su sami sebe ubijali, da li su sami sebe bacali u jame, da li su sami sebe proterali bežeći, nažalost, i u novijoj srpskoj istoriji, od ustaškog noža, od ustaškog zločina, u Srbiju, maticu? Koga to brane moje kolege poslanici? Ako brane one koji su proterali srpski narod u maticu sa njihovih vekovnih ognjišta, zar to nije novi zločin, pa ponovo tim ljudima pravimo zločine?

Srpski narod je svoju slobodu skupo platio. Baš zato je tako brani. Baš zato su oni koji su nas bez ikakvog razloga napali 1999. godine bili iznenađeni kako smemo i možemo i koliko možemo da se branimo.

Sada, da bi opravdali njihove zločine koji su se dešavali širom tadašnje Savezne Republike Jugoslavije i današnje Srbije, treba da se svali krivica na političko rukovodstvo, koje je valjda samo sebe napalo, napalo sopstveni narod. Grešaka imamo, treba da ih preispitujemo, ali nijedna nije ni blizu bila dovoljna da se nama tako nešto dešava. Zašto onda moje kolege narodni poslanici brane tu agresiju i opravdanost te agresije? Zašto nam brane danas da govorimo o herojstvu srpske vojske, o stradanju srpskih civila, o stradanju srpske dece? Valjda da bi opravdali zločince prema srpskom narodu u poslednjih sto godina.

Počinjani su mnogi zločini. Ne postoji politička ideja, ne postoji politička ideologija koja to može da opravda, a da pritom čovek ostane pri zdravoj pameti ili čiste duše. Sada hoće da nam zabrane da naše vojnike koji su nam doneli slobodu koju i dan-danas uživamo, da naše žrtve civilne, da za njima ne tugujemo, da ne smemo da obeležavamo njihova stratišta, da ne smemo da obeležavamo mesta gde su bile velike pobeđe. Ja to ne razumem.

Ne mogu da razumem ni komunističku ideologiju koja je bila od 1945. godine do raspada SFRJ – zarad nekog bratstva i jedinstva, zabranjivali su nam isto da slavimo svoje pobeđe i obeležavamo mesta gde su naši stradali. Ali toga nema, ta ideologija je propala. Koja sada ideologija moje kolege nagoni da rade nešto ovako, da ismevaju formu amandmana, podsmevajući se žrtvama i oslobodiocima? To ne mogu da shvatim, ne mogu to da razumem.

Zato mislim da treba ovakav zakon da se donese, da učimo našu decu kako smo do slobode došli, da ne bi nestali, da žrtve koje je naš narod imao ne bi bile bezrazložne. A oni koji se protive tome – njihovi životi su bezrazložni.

PREDSEDAVAJUĆI: Po amandmanu, narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Amandman koji je u pretresu, koji je podnet i o kome je govorio kolega narodni poslanik glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na razvoj poslovne klime.“ O tome se radi u ovom amandmanu i valja u obrazlaganju „za“ kazati kako to ovaj zakon utiče na razvoj poslovne klime.

U jednom dosta logički nategnutom moglo bi se kazati – ima smisla ako se za razvoj poslovne klime podrazumeva zrelost jednog društva koje je suočeno sa svojom sadašnjošću, svojom prošlošću i tako suočeno spremno da razvija i poslovnu klimu i strukturu sopstvenog društva da bi moglo da bude zaista razvijeno i uspešno. Ali to je vrlo nategnuta logika i zato ovaj amandman spada u jedan od mnogih nedostojnih amandmana kada se podnosi amandman koji,

ponavljam, glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije, s posebnim osvrtom na razvoj poslovne klime“.

Već sam napomenula jednom, a ponoviću pošto je očigledno da imamo nesporazum, banalan, ali dubok, da ova tehnika da se koristi vreme koje je dodeljeno svim poslanicima jeste možda legalna, ali je u slučaju ovog zakona potpuno nelegitimna. Koristiti jedan ovakav amandman da bi se s pravom govorio svoj stav, što o ratnim memorijalima što o stradanjima ljudi u našoj državi, predstavlja liniju koju časni ljudi ne prelaze.

Kada bi bilo zrelosti društva, moje pitanje o tome koje smo ratove devedesetih izgubili, a u kojim smo ratovima pobedili, dobilo bi odgovor od tog zrelog društva, a ne omalovažavanje, ruganje i žrtvama i mrtvima iz ratova devedesetih i svih ratova pre.

Mitski rečnik je legalan, nije legitiman ako hoćete da spojite ratne memorijale i razvoj poslovne klime, da zloupotrebite proceduru u Skupštini i uradite ono što smatrate da je dozvoljeno zato što pripadate većinskoj koaliciji u Skupštini. Nije većina ta koja daje legitimitet, nikad nije bila. Vrednosti koje ljudi zastupaju daju legitimitet. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Replika, narodni poslanik Veroljub Arsić.

Izvolite.

VEROLJUB ARSIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, ja sam iskoristio pravo da podnesem amandman da bih izneo svoj politički stav, i legalno i legitimno. Izneo sam ga, govorio sam o tome kako neki hoće da nas učutkaju, kako ne žele da se znaju zločini nad srpskim narodom, kako ne žele da se zna za oslobodilačku tradiciju srpskog naroda, kako žele da opravdaju zločine koji su činjeni nad srpskim narodom, i u Srbiji i van Srbije.

Drago mi je što su neke moje kolege napravile identifikaciju ko su i šta su napadajući moj amandman i razloge zašto sam hteo da diskutujem o ovoj temi.

PREDSEDAVAJUĆI: Replika, narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Jedina narodna poslanica koja u Narodnoj skupštini i u javnosti Srbije i vladajuću većinu i značajne ljude u vladajućoj koaliciji i manjinu pita koje smo ratove devedesetih izgubili, a u kojima smo pobedili sam ja. Niko drugi to ne pita, svi drugi podrazumevaju. A ja odgovore na ta pitanja smatram neophodnim da bismo zaista mogli da sadašnjost koju živimo bez odgovora na ta pitanja pretvorimo u zajedničku dobru, razvojnu budućnost.

Ako ikada budem htela da spomenem ono što se klevetom stavlja u moju izjavu, nećete imati nikakve sumnje. Ja govorim vrlo jasno, nedvosmisleno. Svaka vrsta ruženja koje pokušavate da umetnete umesto ovog jednostavnog pitanja, na koje sam samo od jedne osobe dobila odgovor... Neću spominjati

imena, *nomina sunt odiosa*, značajan čovek, uticajan, rekao je – rat sa NATO-om smo izgubili, a narod je pobedio, a u ostalim ratovima nismo učestvovali. To je jedini odgovor koji sam dobila o stradanjima desetina i stotina hiljada ljudi.

Znam da ovo nije posao ministra Zorana Đorđevića i žao mi je što ovaj dijalog vodim sa vama. Ovo je posao nas narodnih poslanika. Ja svoj posao obavljam. Možda će se pojaviti još neko ko će pitati – koje smo ratove devedesetih izgubili, u kojima smo pobedili, zato što od toga zavisi primena zakona o ratnim memorijalima.

Ja bih volela da ovaj zakon ima punu primenu, i bez amandmana nedostojnih rasprave. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Veroljub Arsić.

Izvolite.

VEROLJUB ARSIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, ja to pitanje nisam postavio. Ja sam postavio pitanje – zašto moje kolege poslanici ne žele da obeležavamo mesta koja su stratišta srpskog naroda? Ja sam postavljao pitanje – kada će konačno svi da odgovaraju za zločine nad srpskim narodom? Ja sam postavljao pitanje – zašto je na Srbiju izvršena nezakonita i ničim izazvana agresija 1999. godine? Ja sam ta pitanja postavljao. I još jedno – kome je u interesu da se ne obeležavaju ta mesta? Kome je u interesu da srpski narod ne voli slobodu i kome je u interesu da se ne zna i krije koliko je ta sloboda skupo plaćena? Plaćena je životima, a ne novcem. A neki bi za novac, da mogu, uzeli i život nekome.

PREDSEDAVAJUĆI: Po amandmanu, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici: Demokratska stranka, 11000 Beograd, Terazije. General-pukovnik Ratko Mladić, načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske.

„Poštovani gospodine generale, u ime svih članova Demokratske stranke i u moje lično ime, svim vojnicima, podoficirima, oficirima i vama lično čestitam Dan Vojske Republike Srpske.

Vojska Republike Srpske, nastala u ratu za slobodu, je primer kako jedna mala ali narodna vojska može uspešno sačuvati državu i zaštititi narod. Bez obzira na mirovne pregovore“, napominjem, bez obzira na mirovne pregovore, „čiji uspeh svi želimo, nama je potrebna snažna vojska, kako bi druga strana“, znate i koja, hrvatsko-muslimanska, „odustala od namere da nastavi rat.

Nadam se da će srpski narod kao i Vojska Republike Srpske već sledeći Vidovdan dočekati u miru.

S poštovanjem, dr Zoran Đinđić, predsednik Demokratske stranke, Beograd, 28. jun 1994. godine“.

Moje pitanje za gospođu Čomić – da li je pitanje u kojim ratovima je Srbija učestvovala a u kojima nije, koje ratove smo dobili a u kojima izgubili pitala nekadašnjeg predsednika Demokratske stranke?

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodna poslanica Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Odgovor koji je dao on Demokratskoj stranci, koji je dao zato da bi se napravila strategija prekida politike sukoba, izolacija, ratova i sankcija je – ova naša Srbija je sve ratove izgubila. Dok se ne suočimo sa tim da smo ratove izgubili, nećemo umeti da pobeđujemo u miru.

Nisu to reči za koje ovde ja imam ušiju, ali to ne znači da te reči ne stoje kao kremen-kamen u svemu onome što Srbija radi. Ono što vladajuća većina ne vidi, na tim rečima je izgrađena odbrana izbornih rezultata 2000. godine; na tim rečima je urađen sav posao koji se danas ruži i kleveće; na tim rečima počivaju evropske integracije i normalizacija razgovora sa Prištinom. I to je politika koju neuspešno, na nasilan, verbalno nasilan način, vodi Srpska napredna stranka.

Nije malo zadovoljstvo videti da je ideja Demokratske stranke pobedila, ali je...

Možete vikati koliko god hoćete. Neuspešno, nestručno, na nasilan način i ruganjem vladavini prava sprovodite ideju Demokratske stranke, koja vas je pobedila, i reči čoveka – sve smo ratove izgubili, hajde da se sabiramo da bismo mogli u budućnosti da pobeđujemo. Nikad to niste razumeli, ne razumete to ni sada, ali ja razumem da ne razumete. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Pravo na repliku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

(Radoslav Milojević: Nešto mudro sada, nemoj kao Arsić.)

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Ne mogu mudrije od gospodina Milojevića, on je najmudriji političar u ovoj skupštini, ali pokušaću na svoj način.

Ovaj jezik fraza koji smo čuli, jezik fraza koje ništa ne znače, koje pokušavaju da sakriju jednu tužnu istinu, a to je da je DS danas jedna, nažalost ili na sreću nekih, obična politička razvalina, jedna imovina koju je za sitan novac kupio najveći tajkun u Srbiji, Dragan Đilas, ne može da prikrije činjenicu da mi gospođa Čomić nije odgovorila na pitanje. Ako je srpski narod izgubio sve ratove koje je vodio tokom devedesetih godina, kako je onda predsednik Demokratske stranke Zoran Đinđić 1994. godine napisao u ovom pismu da je Vojska Republike Srpske nastala u ratu za slobodu i da je ta vojska primer kako

jedna mala ali narodna vojska može uspešno – ne neuspešno, nego uspešno – sačuvati i zaštititi narod?

Ma koliko da vi na vašim glavnim odborima bez kvoruma držite sliku Zorana Đinđića, vi ne vidite čak ni ono što je on video. Republika Srpska je jedna velika pobeda srpskog naroda. Republika Srpska je jedna velika pobeda Srbije.

Podsmevate se. Ja mislim da samo politički slep čovek ne može da vidi da je stvaranje Republike Srpske...

(Predsedavajući: Zahvaljujem, kolega Martinoviću.)

Završavam.

... Države srpskog naroda, jedine srpske države srpskog naroda zapadno od Drine, veliki uspeh, pre svega srpskog naroda koji je živeo na prostorima BiH, ali i Republike Srbije.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Pravo na repliku, narodna poslanica Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Ne sporeći vašu percepciju da je rat za Republiku Srpsku jedan od ratova u kojima je Srbija pobedila, malo ćete imati s tom tvrdnjom problem sa zvaničnim izveštajima o tome kako je Srbija učestvovala u ratu u Bosni. A još veći problem ćete imati sa današnjom zvaničnom spoljnom politikom Republike Srbije.

(Marko Atlagić: Hajde.)

No, bilo kako bilo, narodni poslanici koji dobacuju „ajdeee“ mogu ajdeee sa mnom u Knin, ako hoćete. Ja mogu u Knin, mogu i u Jamarje, mogu i u Cimeše; mogu gde god u Hrvatskoj. Nadam se da će taj poslanik bez problema preći granicu pa pokazati svoje ponosno lice u Krajini. Ne znam, pitam. S obzirom na to da se tamo održavaju sastanci poslanika, narodni poslanik ima volju da dobacuje i učestvuje, pa ko velim – što ne bismo, vlast i opozicija, u Hrvatsku?

Bez obzira na to što nas dvoje nećemo u ovom razgovoru ni na koji način dospeti do odgovora na pitanja koja ja postavljam, dobro je da se bar ovoliko razgovara o jednoj važnoj temi, jer su u pitanju bili živi ljudi. Neki koji su ranjeni, neki koji su proterani, neki koji više nisu živi. Zbog tih ljudi pravimo zakon o ratnim memorijalima.

U ime tog dubokog poštovanja istine, ja imam primedbu na način kako tretirate amandmanima ovu temu. I uvek sam spremna za dijalog o rezultatima ratnih politika devedesetih. Jednom ćemo to imati kao ozbiljnu temu i posebno, a ne ovako usput, uz amandmane nedostojne rasprave.

PREDSEDAVAJUĆI: Kolega Martinoviću, daću vam pravo na repliku, samo pre vas povreda Poslovnika.

Reč ima narodni poslanik Vjerica Radeta.

Izvolite.

VJERICA RADETA: Član 107. Zaista, veoma uvredljiva rasprava malopre, uvredljiva za svakog Srbina, za Republiku Srbiju, za Republiku Srpsku, a onda to znači i za svakog narodnog poslanika.

Ne znam šta je gospođa Čomić mislila pod tim da to što je kolega rekao kako je nastala Republika Srpska i da je to zaista država srpskog naroda, da ćemo imati problema kad se budemo negde sretali na tu temu. Možda tamo gde ona ide da razgovara. Možda kod Skota, možda u Soroševim kojekakvim fondacijama. Ali gde god se razgovara sa Srbima i sa svim građanima koji žive u Srbiji i koji su lojalni Republici Srbiji, sasvim izvesno da tih problema nema, niti će ih biti. Republika Srpska jeste ponos srpskog naroda. Zaista ne razumem da neko može drugačije da govori o toj državi, o toj pravoj srpskoj državi.

Kaže gospođa Čomić gde ona sve može da ode. Pa, nisam baš sigurna da time treba da se hvali. Mnogo je ovde ljudi koji su rođeni u Republici Srpskoj Krajini, na teritoriji sadašnje Bosne i Hercegovine, sadašnje Hrvatske i mnogi ne mogu da odu tamo, ali ne zato što Gordana Čomić vredi više nego oni, nego zato što su oni ili neko njihov učestvovali u ratovima, zato što su ginuli u Republici Srpskoj, u Republici Srpskoj Krajini. Mislim da niko nema pravo da na ovu temu na ovaj način razgovara i hvali se da može da ode i u Knin. Možda može i 4. avgusta, kada niko normalan ne bi pozeleo da ode tamo. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika? (Ne.)

Zahvaljujem.

Pravo na repliku, narodni poslanik Aleksandar Martinović.

Izvolite.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Gospođa Čomić je rekla da možemo da se sretne u Kninu. Te reči je uputila profesoru Marku Atlagiću. Pa, gospođu Čomić, ne sumnjam da vi možete da odete u Knin kad god to poželite. I dok ste bili na vlasti, vi ste vodili politiku – dragi Ivo, ako se ne varam. Hvalili ste se kako će Ivo Sanader da vam pokloni na hiljade i hiljade, doduše na hrvatski jezik prevedenih, stranica tekovina EU. Naravno, nikada Srbija te prevode nije dobila.

Ne sumnjam da vi u Knin možete da odete. Možete vi da odete i u Zagreb i ne sumnjam da će vas tamo vrlo gostoljubivo dočekati. Nažalost, Marko Atlagić u svoju rodnu Dalmaciju i u svoj rodni Knin teško da može da ode, zato što je bio ministar u Vladi Republike Srpske Krajine, zato što je branio srpski narod u Republici Srpskoj Krajini onda kada mu je bilo teško. Kao univerzitetski profesor, 1995. godine obreo se u Srbiji kao izbeglica, upravo zbog onih koje ste vi svojevremeno, dok ste bili na vlasti, nazivali – dragi Ivo, dragi Stipe itd.

Ali hoću da vas podsetim na nešto drugo, gospođo Čomić. Vi iz Demokratske stranke krijete, kao zmija noge, ono svoje drugo lice – tada ste ga nazivali rodoljubivo, danas ga nazivate ratnohuškačko.

Dozvolite samo, gospodine Milićeviću, da pročitam, kratko je. Saopštenje Demokratske stranke, od 2. oktobra 1990. godine, povodom hapšenja predsednika Srpskog četničkog pokreta dr Vojislava Šešelja.

(Narodni poslanici DS-a dobacuju.)

Da, da, polako.

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Martinoviću...

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Završavam.

(Aleksandra Jerkov: Isteklo je vreme.)

Da, da, vreme je da se pokaže šta je DS...

PRESEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, imaćete mogućnosti u nastavku.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dozvolite, gospodine Milićeviću.

Vreme je da se pokaže...

Vidite kako su nervozni. Čim čovek hoće nešto da čita, odmah počinju da viču.

Dakle: „Povodom hapšenja dr Vojislava Šešelja od strane organa unutrašnjih poslova zbog toga što je upisivao dobrovoljce i organizovao pomoć u ljudstvu srpskom narodu u Hrvatskoj, Glavni odbor DS odlučno zahteva da se dr Vojislav Šešelj odmah pusti na slobodu...”

PRESEDAVAJUĆI: Kolega Martinoviću, zahvaljujem.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: „Hapšenje i osuda Vojislava Šešelja je najflagrantnija povreda elementarnih građanskih prava i dokaz povampirenja člana 133. Krivičnog zakonika. Očigledno je da će u predizbornoj kampanji... (Isključen mikrofoni.) ... sredstava srpskih komunista, odnosno socijalista. Predsednik DS dr Dragoljub Mićunović“.

PRESEDAVAJUĆI: Moraću da vas prekinem, zahvaljujem.

Biće prilike svakako da se nastavi rasprava, s obzirom na to da se koleginica Čomić...

Pravo na repliku, izvolite.

ORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Prvo, oko oslovljavanja izabranih predsednika država i vlada u regionu, ako postoji razlog da kažem za predsednika Srbije – tako se to radi, onda je kada isto tako oslovljava sve predsednike vlada, ministre ili predsednike država u regionu, to radi dobro. Makar neka radi i na rečima, da se obrati sa „draga Kolinda“, i sa „dragi Milorade“, i sa „dragi Borute“ i svi drugi „dragi“ u regionu, uključujući Zorana Zaeva, nadam se da će i za Zorana stići da kaže „dragi Zorane Zaeve“. Dakle, to je pristojnost, koja je dobra, da se vidi i na trenutnom predsedniku Srbije. Još bi bilo bolje da se iza toga vide dela.

Što se tiče odbrane Vojislava Šešelja, i da se sve ponovi kao tada 1990, ja bih rekla isto – pustite čoveka, hapsite ga samovoljom, hapsite ga ruganjem pravima koja čovek ima. I baš zato što bih to uradila ponovo isto, imam prava da kažem – danas je osuđeni ratni zločinac, postupite po zakonu i oduzmite mu mandat. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku.

Kolega Martinoviću, znam da ste vi džentlmen i da ćete prepustiti kolegici Radeti s obzirom na to da je pomenut i predsednik SRS.

Izvolite, pravo na repliku.

VJERICA RADETA: Kako lepo zvuči kad Gordana Čomić počne ovako umiljato da priča, da bi na kraju rekla ono što zapravo u suštini želi ceo dan ovde da kaže.

Vojislav Šešelj nije ratni zločinac. Trebalo bi da Gordana Čomić zna da čita – očigledno ne zna – jer krajnje je vreme da ona i njene demokrate pročitaju šta piše u presudi Haškog tribunala. Vojislav Šešelj nije osuđen za ratni zločin.

Ali suština je nešto drugo: Gordana Čomić i njene demokrate, sad u raznim pojavnim oblicima okupljenim oko Dragana Đilasa, zapravo žele da pogrešno prevedu i kažu da je Vojislav Šešelj ratni zločinac zbog proterivanja, navodnog, Hrvata iz Hrtkovaca, da bi njima to moglo da služi da sutra mogu da kažu – evo, vi Srbi ste isterivali Hrvate sa teritorije Srbije i zato je opravdano da deo Srbije, AP Vojvodina, više ne bude u Srbiji.

Rekao je jutros, mislim, kolega Martinović, oni imaju u svojoj poslaničkoj grupi Aleksandru Jerkov, koja je otvoreni separatista, i to već decenijama, i za njih to nije ništa čudno.

Mislim da je krajnje vreme da se zvanično država Srbija, a bogami Narodna skupština pre svega, oglasi na ovu temu, da neko pročita konačno presudu Vojislavu Šešelju izrečenu u Haškom tribunalu, kakav god da je taj tribunal, a znamo koliko je antisrpski. Da konačno neko ovom bezobrazluku stane na kraj i da se objasni da Vojislav Šešelj nije ratni zločinac, da nije učinio ratni zločin, da to ne piše u njegovoj presudi i da konačno ove ustaške sluge začepi brnjicu.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolegice Radeta.

Pravo na repliku.

Izvolite, kolega Martinoviću.

ALEKSANDAR MARTINOVIĆ: Dame i gospodo narodni poslanici, svako ima pravo da mu neko bude drag. Ne znam da li je baš srpskom narodu drag čovek koji je u vreme „Oluje“ bio zamenik ministra spoljnih poslova. Ne znam da li je srpskom narodu drag čovek koji je nakon što je napustio Beograd, i to sa pozicije predsednika Predsedništva SFRJ, otišao u Hrvatski sabor i rekao: „Ja sam svoj zadatak izvršio, Jugoslavije više nema“. Meni lično ti ljudi nisu

drugi, a mislim da nisu dragi ni većini pripadnika srpskog naroda. Vama možda jesu, nemam ništa protiv toga.

Hoću da vam kažem da je vaša politika, politika potpunih kontradiktornosti i nelogičnosti. Vi nama ovde spočitavate kako su nam amandmani besmisleni. Vaša politika je besmislena. Vi 1990. godine... Dozvolite samo da završim. Vi 1990. godine protestujete protiv hapšenja dr Vojislava Šešelja zato što je organizovao dobrovoljce za odlazak u Krajinu, i kažete da biste to ponovo uradili, i u nastavku rečenice kažete – ali tražimo da mu se oduzme mandat zato što je ratni zločinac. Ako vi u tome vidite bilo kakvu logiku, bilo kakvu doslednost...

Kažete da nemamo ideja. A koja je vaša ideja? Vaša ideja je 1990. godine bila – da, treba slati dobrovoljce u Krajinu; da, treba 1994. godine čestitati Mladiću; da, treba imati jednu paravojnu formaciju u Republici Srpskoj koju vodi Mauzer. I, da, treba 2001. godine isporučiti Slobodana Miloševića, 2008. godine uhapsiti Radovana Karadžića, a 2011. godine Ratka Mladića... (Isključen mikrofoni.)

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem, kolega Martinoviću.

Samo trenutak, kolega Martinoviću.

(Aleksandar Martinović: Je l' vi razumete šta ste uradili? Vi ste uhapsili čoveka kome je vaš predsednik 1994. godine čestitao Vidovdan.)

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Nataša Sp. Jovanović.

Izvolite.

NATAŠA SP. JOVANOVIĆ: Gospodine Milićeviću, javljam se po članu 108. Poslovnika. Vi ste dužni da vodite računa o redu na sednici.

Vi znate, pošto ste i čovek iz naroda, onu staru izreku „Pas laje, vetar nosi“, a u našem narodu se za određene pojave kakve imamo ovde u Skupštini kaže i žargonski „kučka“, nema drugog izraza.

Bili ste dužni da izreknete opomenu izvesnoj Gordani Čomić zato što je mera opomene kada se za legalno i legitimno izabranog narodnog predstavnika, koji je svakako sve samo nije ratni zločinac, a to je predsednik naše stranke, tako nešto kaže. Ja bih vas zamolila, gospodine Milićeviću, neka čuju i ostali poslanici i javnost – bolje vi da izričete opomenu, nego da van skupštinske sale ja preduzimam određene mere.

To nije smešno.

Kada ste bili bahati i osioni, a ne sada jad i beda Cije, Soroša i svih izdajnika koji nasrću na ovu zemlju, mogla sam da vam kažem da ste niko i ništa, da ste nešto najgore što se u Srbiji pojavilo; mogli ste da nas iznosite iz sale, mogli ste da nam oduzimate reč. A ta nesrećna žena je izbacila 56 poslanika Srpske radikalne stranke jer su nosili majicu sa likom predsednika stranke gde je pisalo – srpski junak.

Zamislite vi sada, 2018. godine, taj jad i tu bedu tog propalog preduzeća koje je opljačkalo ovu zemlju, izdalo sve što je moglo da se izda – sede ovde snuždeni, kao neki pokusni kunići Đilasa i svih ostalih koji ih plaćaju, i izgovaraju takve reči nama koji smo služili otadžbini i Srpstvu, nama koji na najdostojniji način razgovaramo o temi koja treba da služi na ponos budućim generacijama.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika? (Ne.)

Povreda Poslovnika, narodni poslanik Milimir Vujadinović.

Izvolite.

MILIMIR VUJADINOVIĆ: Hvala, predsedavajući. Reklamiram član 109, a vezano za čl. 107. i 108.

Mislim da ste danas imali priliku da čujete najuvredljivije insinucije prema Srbiji, srpskoj državi i srpskim braniocima. Govoriti o ratovima kao o dobitku ili gubitku zaista je izlišno. Rat nije fudbalsko prvenstvo pa da pravite tablicu, oduzimate i sabirate bodove. O ratu može govoriti na taj način samo onaj ko ili ništa o njemu ne zna, ili u njemu, hvala bogu, nije učestvovao, ili ima zle namere prema sopstvenom narodu i sopstvenoj državi.

Svi ratovi u Srbiji u proteklom veku su bili u cilju odbrane srpskog naroda i ne možete ih nikako posmatrati na način dobitka i gubitka. Pitanje rata u Srbiji u proteklom veku bilo je pitanje opstanka naroda u celini.

A posle ste čuli poziv na sabiranje. Čak i na to sabiranje ne gledamo na isti način. Mi se danas, raspravljajući o ovom zakonu, sabiramo oko nekih stvari, nekih ideala koji su zajednički svima nama: oko istorije naših ratnika u prošlom veku, odnosno u prošlim vekovima. A oni se danas sabiraju oko Dragana Đilasa i njegovih miliona. Ni na to sabiranje ne gledamo na isti način, tako da je i taj poziv na sabiranje za nas u potpunosti uvredljiv.

Molim vas da sledeći put primenite odredbe iz člana 109. i izreknete opomenu narodnim poslanicima. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Da li želite da se Narodna skupština u danu za glasanje izjasni o ukazanoj povredi Poslovnika? (Ne.)

Kolega Milojević je odustao od povrede Poslovnika.

Pravo na repliku, koleginica Čomić. Ili želite po amandmanu?

(Gordana Čomić: Kako god vi kažete.)

Nećemo moći „kako god vi kažete“.

Po amandmanu, narodna poslanica Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Pošto se radi o amandmanu koji kaže: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije s posebnim osvrtom na razvoj poslovne klime“, a to je amandman koji je trenutno u pretresu, samo da ponovim da sve vrste igrokaza sa nedostojnim amandmanima neće izbrisati potrebu za dijalogom, koji neuspešno vodimo kroz replike, no će potcrtati da je takav dijalog potreban da bi bilo bilo kakve političke klime u Srbiji i da bi bilo bilo kakvog društvenog razvoja, pa onda i poslovne klime.

Jako mi je žao što je zakon ovakvog sadržaja iskorišćen za amandmane nedostojne sadržine, sa razumljivom željom da narodni poslanici saopšte svojoj podršci sve ono što valja od rezultata što su uradili, ali s jasnom porukom da ne znamo gde je etička granica kada se to ne radi. Zaista mi je žao.

Hvala vam, predsedavajući.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Kolega Arsić, po amandmanu.

Izvolite.

VEROLJUB ARSIĆ: Kolega Milićeviću, spomenuto je opet da je moj amandman nedostojan, mislim da imam pravo na repliku. Jer samim tim izgleda da nisam ni ja nečega dostojan.

Ja govorim sasvim jasnim srpskim jezikom. Pripadnik sam srpskog naroda, braniću interese srpskog naroda i svih građana Srbije. Neću uraditi ništa nedostojno čime bih obrukao državu ili narod čiji sam pripadnik.

Ta neprekidna želja da se ova diskusija svede na formu kako su napisani amandmani jeste nedostatak političke argumentacije, ništa drugo; želja da se srpski narod oseća krivim zato što voli da živi u slobodi, da srpski narod zaboravi kako je došlo do slobode i, samim tim, da prestane da je čuva.

Neko od kolega poslanika je dobacio – koja je cena slobode. Cena slobode koju mi danas uživamo plaćena je milionima života. Ona nema više materijalne cene, ne postoji, ne možete da materijalizujete tu cenu, nije u pitanju novac. Neki bi za novac prodali budućnost naše dece i našeg naroda, njih treba da bude sramota.

(Radoslav Milojević: Ko su oni?)

Možete... Koliko god da se upinjete, preživljavao je srpski narod i ratove, i loše vlasti, i loše političke poteze i jednu lošu Demokratsku stranku, preživeće i sad ovu ideologiju koju oni nama nude.

Kao što tvrde da mi usvajamo njihove ideje. Ma, nemate vi monopol ni nad kakvom i ni nad čijom idejom, svako ima pravo na svoju ideju. Samo, razlika je u tome što mi neke ideje ostvarujemo. A to što ste vi izgubili, da kažem, pravac dok ste bili na vlasti, to je vaš problem. Nemojte nas da opterećujete vašim problemima.

Mi nećemo nikada da dozvolimo da ljudi, civili koji su stradali u ratovima i devedesetih godina budu zaboravljeni. Nikada nećemo prestati da se

borimo da oni koji su odgovorni za njihovo stradanje budu izvedeni pred lice pravde. Nikada nećemo prestati da se borimo ...

(Radoslav Milojević: A Tači?)

... Da oni koji su odgovorni za stradanje i ubijanje srpskog naroda budu obeležni u istoriji.

(Aleksandra Jerkov: I budu prebijeni.)

I, za ove koji dobacuju, nikada nećemo prestati da se borimo i da dokazujemo koliku su štetu napravili građanima Srbije i šta bi bilo sa Srbijom da su ostali još par godina na vlasti. Ne bi bilo ni Srbije ni srpskog naroda.

PREDSEDAVAJUĆI: Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Marko Parezanović.

Da li neko želi reč? (Ne.)

Na član 1. amandman je podnela narodni poslanik Ljiljana Malušić.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodna poslanica Ljiljana Malušić.

Izvolite.

LJILJANA MALUŠIĆ: Hvala, predsedavajući.

Uvaženi ministre sa saradnicima, podnela sam amandman na član 1. da bih objasnila važnost ovog zakona, jer ko ne zna za svoju istoriju i ne poštuje prošlost, grobove, neće imati budućnost.

Srbija je u ratu od 1914. do 1918. godine izgubila 1.243.425 ljudi, uglavnom Srba, 28% sveukupne populacije, i to muškaraca od 18 do 55 godina. Što kaže naš čuveni istoričar gospodin Vasa Kazimirović, nije bilo dovoljno platna, nije bilo dovoljno crnih barjaka da se obeleži svaka kuća u kojoj je neko poginuo ili bio ubijen.

Prema statistici pravljenoj za Versajski mirovni ugovor, Srbija je, bez Kosova i Metohije i Makedonije, u ratu izgubila čak 43% stanovništva, naglašava sociolog dr Slobodan Vuković. Odmazda neprijatelja, odnosno pljačkanje i maltretiranje Srba, počev od prebijanja preko krađe, paljenja imovine, iznurivanja od gladi i zatvaranja u koncentracione logore, čak i maloletne dece, nije činjeno samo u Srbiji nego svuda gde su živeli Srbi, gde su bili naseljeni.

U opustošenoj Srbiji su se posle 1918. godine mogle formirati čitave divizije od teških invalida, a stotine hiljada mališana ostali su siročad, bez hranitelja. U Drugom svetskom ratu je ubijeno i poginulo 1.700.000 ljudi, ranjeno preko 425.000 ljudi. Milion i sedamsto hiljada ljudi, uglavnom Srba.

Zato se javila potreba da se napravi Udruženje ratnih i mirnodopskih vojnih invalida Srbije. To je organizacija koja se bavi zaštitom ratnih i mirnodopskih vojnih invalida i korisnika porodične invalidnine omogućavajući im da im se život dodatno olakša, da se materijalno-socijalni položaj poboljša i ukupan status unapredi. Sve ovo može se ostvariti organizovanim

omogućavanjem i odobravanjem posebnih olakšica i pogodnosti prilikom rešavanja njihovih stambenih potreba, zapošljavanja, korišćenja zdravstvenih usluga, javnog prevoza, upisa u školu dece i obezbeđivanja stipendija i smeštaja u domove za vreme školovanja, plaćanja komunalnih i drugih usluga. Na ovaj način Republika Srbija pokazuje brigu o svojim ratnim i mirnodopskim vojnim invalidima. Hvala vam.

PREDSEDAVAJUĆI (Veroljub Arsić): Zahvaljujem.

Reč ima narodni poslanik Mirjana Dragaš.

Izvolite.

MIRJANA DRAGAŠ: Hvala.

Ja bih se uključila u raspravu o memorijalima, vezano za ovaj amandman, upravo svojim stavom da podizanje memorijala predstavlja odavanje žrtvama velikog pomena i poštovanja radi sećanja i radi opomene za naredni period.

Nije pravo pitanje koje smo ratove izgubili ili u kojima smo pobedili. Glavno je da li su vojska ili narod bili agresor pa je izgubljen rat, ili se branilo pravo na život u svojoj državi, svojoj kući, svom domu i svojim istorijskim korenima. Sigurno je da je bilo napadnuto pravo naroda da živi u svojoj zemlji i u svojoj državi. U tom smislu, sve žrtve koje su branile svoju kuću i svoj dom imaju pravo da budu pomenute, odnosno da ne budu zaboravljene i da budu obeležene.

Na koncu, NATO je nezakonito napao našu zemlju. Možemo reći da su bitke koje su vođene na Paštriku i Košarama bile velike vojničke pobede s obzirom na to da su one bile projektovane kao napad na suverenu državu koja je trebalo da kroz taj deo zemlje u stvari napravi jedan kopneni napad i sasvim drugačije projektuje kraj rata. Vojnici koji su herojski branili ovaj deo zemlje i u borbi jedan prema šest stotina uspeali da ga odbrane i u toj bici sigurno vojnički pobede, imaju pravo na svoj nezaborav.

Najzad, u celini, odbrana srpskog naroda i stvaranje Republike Srpske jeste uspeh jedne odbrambene politike, odbrambenog nastojanja da se zadrži pravo da se tu ostane, na svojoj teritoriji.

U tom smislu, smatram da kada se raspravlja o ovom zakonu i o ovom amandmanu pre svega treba da imamo odgovor na taj cilj i da damo u tom smislu i odgovor na rešenje koje je ponuđeno. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Na član 1. amandman je podneo narodni poslanik Ljubiša Stojmirović.

Da li neko želi reč?

Reč ima narodni poslanik Aleksandra Jerkov.

ALEKSANDRA JERKOV: Zahvaljujem se, potpredsedniče.

Amandman kolege Stojmirovića glasi: „Zakonom o ratnim memorijalima obezbeđuje se sveukupni razvoj Republike Srbije s posebnim osvrtnom na povećanje finansijske baze.“

Molila bih vas, potpredsedniče, da zamolite kolegu Stojmirovića da povuče ovaj amandman, da zaista ne sramoti Narodnu skupštinu i ne vređa sećanje na ljude koji su stradali, kojih su ovde svim poslanicima danas puna usta, ili njihove porodice. Ili, nekog od poslanika koji će eventualno podržati ovaj amandman zamolila bih da i nama koji bismo možda glasali objasni na koji način ratni memorijali mogu da doprinesu povećanju finansijske baze. Bili bismo zahvalni za obrazloženje, pa, ako može neko da nam objasni. Hvala.

PREDSEDAVAJUĆI: Reč ima narodni poslanik Vladimir Orlić.

VLADIMIR ORLIĆ: Pa da pokušam da objasnim.

(Radoslav Milojević: Hajde.)

Vidim da je poslanik „Kenojčić“ oduševljen što ću ja sada da objasnim. On uvek uživa u tome kada je pružam određena objašnjenja. Vidim da je i ovaj put nasmejan od uha do uha. Neka dobro sluša.

Dakle, kakve veze finansije imaju s ovim pitanjem ili bilo kojim u zemlji, mi smo danas obrazlagali, s tim što, naravno, ne očekujemo da su to čuli oni čije su klupe u tom momentu bile prazne, oni koji su došli ovde da ispale one rafale za koje su verovatno zaduženi od strane Dragana Đilasa, pa onda otišli da ručaju, piju kafu, kapučino, šta već rade, u to neću da ulazim. Ali tada kada su se bavili tim drugim, važnijim stvarima, mi smo ovde pominjali. Ako nema odakle da se finansira, pa ni odgovarajuće održavanje npr. memorijala nije moguće, ali nije moguće ni bilo šta drugo u državi.

Pošto se ovde pominje neka sramota, citirali smo i mudre reči koje govore da je sramota krasti sopstvenu državu. To je, uvažene dame i uvažena gospodo, velika sramota. Ako želite tom sramotom da se bavite, evo, u sklopu ovog mog obrazloženja i jedan mali predlog – porazgovarajte na tu temu, o tim sramotama koje se tiču krađe sopstvene države, sa sopstvenim liderima.

Kako kaže vaš izveštaj radne grupe, radne grupe Demokratske stranke, od 2006. godine pa nadalje svi koji su bili lideri Demokratske stranke, odnosno tog „žutog preduzeća“ direktno su odgovorni za tu vrstu krađe. To kaže izveštaj koji je u novembru 2017. godine publikovan kao neki interni izveštaj. Sada ću da vam pročitam par navoda, kaže: „Finansijski moćna manjina unutar stranke“, misli se na „žuto preduzeće“ DS, naravno ...

(Aleksandra Jerkov: Finansijska baza.)

... „Brinući isključivo o ličnim i korporativnim interesima“, njihovim naravno, „urušila je ugled i trajno nalepila etiketu 'žuti lopovi' svim članovima Demokratske stranke“.

Dakle, kada danas neko u Srbiji kaže „žuti lopovi“, misli na DS. To čini zato što je finansijska manjina koja je tamo vukla sve konce tu etiketu njima

samima nalepila. Čisto da se razumemo, kada to kažemo, na šta mislimo i zašto to mislimo.

Kaže dalje taj njihov interni izveštaj kako su krali i šta su radili, i opet ću to da pročitam.

(Aleksandra Jerkov: Finansijska baza.)

„Uspostavljena je kontrola tokova javnih finansija...“, u državi kojom su, nažalost za Srbiju i njene građane, oni upravljali. Dakle, uspostavili su kontrolu tokova javnih finansija. Šta su dalje radili, to oni kažu sami: „nameštani su tenderi i konkursi, a zatim određivani procenti“.

(Aleksandra Jerkov: Finansijska baza.)

E vidite, kada se tako radi, to je, dame i gospodo, velika sramota. Kada se tako radi, onda u tom budžetu ne ostane ništa i iz tog budžeta ne može država da se stara ni o memorijalima, a ni o drugim važnim pitanjima i potrebama, kao što je npr. briga za decu i mlade, o kojima ovde vrlo često govorite, kao što je briga za socijalno ugrožene, o kojima takođe vrlo lepo i često govorite. Za te stvari tada novca nema.

Pominjala se u nekoliko navrata danas i Vojvodina. Igrom slučaja, baš ovaj izveštaj, to je izgleda potpuno slučajno tako ispalo, kaže – te konstrukcije i šeme koje je sprovodilo, „žuto preduzeće“ radilo je po sistemu ad hok, dakle kako se kome ćefne, što bi rekli u narodu, svuda osim u Vojvodini. Evo, i to ću da vam pročitam: „... u Vojvodini gde je, u najvećoj meri, finansijski nezavisno pokrajinsko rukovodstvo stranke“, te iste Demokratske stranke, „stvorilo kontinuiran sistem koji je uključivao kao posrednike pojedine predsednike opština, pokrajinske sekretare, direktore i druge nosioce javnih funkcija“. Dakle, igrom slučaja, baš u toj danas pominjanoj Vojvodini – pretpostavljam, zbog te Vojvodine i tih pominjanja je i koleginica osetila potrebu da nam se obrati – to pljačkanje bilo je najorganizovanije moguće.

Vidite, pošto to u Srbiji danas nije slučaj, mi možemo da se bavimo mnogim dobrim rešenjima, između ostalog i onima koja predviđa ovaj zakon. Verujem da je sada sve mnogo šta jasnije mnogima, a poslaniku „Kenojčiću“ najjasnije, naravno.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Propaganda ume da zaglupljuje, kao i zgražavanje. To zaglupljuje ljude, sužava vidik pa se ne vidi nelogičnost propagande. Sve klevetanje i ruženje svih predsednika Demokratske stranke, od Zorana Lutovca, preko Dragana Šutanovca, Bojana Pajtića, Dragana Đilasa, Borisa Tadića, Zorana Đinđića, Dragoljuba Mićunovića... Dakle, možete ih klevetati, ružiti, propagandom

blatiti koliko god vam volja, to postoji u svetu. Neki ljudi to zovu politikom, časni ljudi to ne zovu politikom...

(Ivan Manojlović: I u zatvoru.)

Narodni poslanik dobacuje – u zatvor. Pa ako nemate sada dovoljno moći da sve nas pošaljete u zatvor, kada ćete? Šta čekate? Ali ne umete vi, jer nemate čime demokrate da šaljete u zatvor, jer sva nezakonita pritvaranja padaju na presudama kod Apelacionog suda, preko Olivera Dulića do danas Miroslava Krišana.

Osvetnički duh je zao duh. Oslobodite ga se. Možete blatiti demokrate koliko god vam volja, mi smo navikli da nas blate, da nas kleveću i da lažu o nama. Ako vam to čini zadovoljstvo, vama i vašoj podršci, samo napred, ali je nelogičnost u tome da šest godina slušamo o strašnim kriminalnim delima predsednika i rukovodstva Demokratske stranke, a da niko nigde ne napiše krivičnu prijavu, podnese krivičnu prijavu i učini da pravosuđe radi svoj posao. Tu nelogičnost ...

(Blaža Knežević: Dobili ste na izborima.)

Narodni poslanik koji dobacuje o izborima dokazuje da sam ja u pravu. Ne može da podnese misao oprečnu u glavi da mora da pljuje demokrate. A kada god pljuješ, pljuješ uvis, tako da komotno... Pogotovo narodni poslanici koji su bili u Demokratskoj stranci, te najviše volim, G17 i DS, ti su najglasniji među vama. Ako, alal vam.

PRESEDAVAJUĆI: Koleginice Jerkov, molim vas, sledeći put kad prođe dva minuta da me opomenete.

U redu.

Pravo na repliku, narodni poslanik Vladimir Orlić.

VLADIMIR ORLIĆ: Stvarno sam očekivao da će pre svega da mi replicira onaj poslanik „Kenojčić“, koji je malopre dobacivao iz klupe hrabro. Ako ni zbog čega drugog, da tu hrabrost opravda i dokaže u praksi, a i zbog ove priče o prijavama. Mislim da smo pre neki dan čuli da i on, izgleda, ima nekog posla sa tim organima, odnosno organima te vrste.

Nego, na temu ovih kleveta, kako smo čuli, i strašne difamacije koje mi sprovodimo, koliko, šest godina...

(Gordana Čomić: Dvadeset i osam godina.)

... Nismo se razumeli. Novembar 2017. godine, nije 2012. godine pa da bude pre šest godina. Od tada datira ovaj izveštaj Demokratske stranke. Demokratske stranke, slušajte me pažljivo. Dakle, da li su to klevete i laži? Onda treba, pre svega, da se dobro porazgovara sa ljudima iz DS-a koji su te klevete i laži stavili u izveštaj. Evo, na primer, mislim da sam ja njihova imena već čitao ovde, to su Goran Paunović, Čedomir Vasić, Nenad Borović, Živan Mirić i Goran Radojev.

Dakle, oni tvrde da su lideri Demokratske stranke, vi ste ih pobrojali, ja verujem da ste ih pobrojali ispravno, od 2006. godine naovamo krali, varali, ugrađivali se za procenat, nameštali tendere i konkurse.

(Radoslav Milojević: Ko?)

Tako piše ovde. Jesu li to laži? Nisam siguran, čak sam vrlo siguran da nisu. A znate zašto? Zato što je bivši predsednik „žutog preduzeća“, mislim na Dragana Šutanovca, u momentu kad je obrazlagao pred Glavnim odborom „žutog preduzeća“ da su doživeli katastrofu na beogradskim izborima i da zbog toga sada treba da podnese ostavku, doslovce rekao – onaj ko je ovaj interni izveštaj objavio... Dakle, ne dovodeći ga u pitanje, naprotiv, kaže: „Taj koji je to objavio, taj je meni pucao u noge, a našu stranku je pogodio u arteriju.“ Dakle, on sam tvrdi i postavlja se da je ovo sve savršeno tačno, da je sve potpuna istina, samo je problem što je, eto, nekako došlo do medija.

Raspravite među sobom ko je od ovih ljudi nešto pogrešio, da li Dragan Šutanovac što misli da je sve ovo tačno, da li oni koji su taj izveštaj stavili i stoje iza toga imenom i prezimenom, ili vi koji sada tvrdite – ma ne, to nije istina.

A onda, ako pričamo o krivičnim prijavama, prvo, kad do njih dođe, kao što dolazi, da ne pričate ponovo „to je sve politički progon“, nego da ih pustite da rade ...

(Radoslav Milojević: Dva i po minuta.)

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolega Orliću.)

(Radoslav Milojević: Dva i po minuta. Arsiću, dva i po minuta.)

Završiću ovim, gospodine predsedavajući.

... Da rade nadležni svoj posao. I, drugo, da ovu gospodu čija sam imena upravo pročitao pozovete da nam pomognu, da svojoj Srbiji pomognu, da svojoj državi pomognu, pa da daju lepo objašnjenje i materijale na osnovu kojih su zaključili da se ovako kralo, kako tvrde da se kralo. Mislim da je bilo maksimalno jasno, i „Kenojčiću“ ovaj put.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Onoliko puta koliko budete želeli vi ćete ponoviti sve klevete i svoju interpretaciju o Demokratskoj stranci.

(Vladimir Orlić: Čiji je ovo izveštaj?)

Niste razumeli. Vi imate moju dozvolu za to zato što je nelogičnost te propagande takva da je odavno svoje bodlje koje treba da ima prema suparnicima okrenula prema onima iznutra koji tu propagandu proizvode. Ne dajem ja dozvolu zato, nego zato što znam da se kampanje te vrste nemaju čime zaustaviti.

Nikada niko od predsednika Demokratske stranke neće biti procesuiran jer niko neće da podnese krivičnu prijavu, jer ništa nisu uradili da bi zaslužili bilo koju krivičnu prijavu, sve i jedan: Zoran Lutovac, Bojan Pajtić, Dragan Đilas, Dragan Šutanovac, Boris Tadić, Zoran Đinđić i Dragoljub Mićunović.

Ali je glavni sport u politici u Srbiji, ono što se smatra politikom – udri po „žutima“. Udri po „žutima“, blati, kleveći, radi bilo šta, zato što voli narod da čuje da su oni glavni problem! Pa onda, izvolite.

Šta je problem i nelogičnost? Ako danas istovremeno govorite o tome da „žuti“ ne postoje, da „žuto preduzeće“... šta već kažete, vaša je volja, o vama kažu sve, čemu onda toliko insistiranje na propagandi, na klevetanju? Šta vam to smeta?

(Boban Birmančević: Da se ne zaboravi.)

Da se ne bi zaboravilo. „Sablja“ da se ne zaboravi, je l' to?

(Boban Birmančević: Pa i to.)

I to. „Sablja“ da se ne zaboravi, to je problem?

(Radoslav Milojević: A biće još jedna.)

Tužite za „Sablju“, to bar nije problem.

(Aleksandar Martinović: Pa tužili ljudi.)

Je l' tvrdite? Dajte krivične prijave. Znači, nije „Sablja“...

(Boban Birmančević: Pa tužite nas.)

Zašto bi vas tužili? Zašto bi vas tužili? Zašto bi vas tužili? Prihvatili ste ideju Demokratske stranke, radite za Evropu, prijatelji ste sa Amerikom, sarađujete sa Rusijom, dogovarate mir sa Kosovom, u koaliciji ste sa Ramušem Haradinajem. Zašto bi vas tužili?

(Predsedavajući: Privodite kraju, kolegice.)

Pa vi loše izvodite političke radove o kojima smo mi govorili 1990. godine. Alal vam svaka ružna reč o „žutima“.

PRESEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Vladimir Orlić.

Izvolite.

VLADIMIR ORLIĆ: Pa jeste, za tu „Sablju“ su tužili. Da se razumemo, za to su tužili, i za druge stvari koje su takođe bile fenomenalne ljudi su takođe tužili. I za to država plaća. Ne ide to iz džepa ovih koje ste nabrojali, ni Lutovca, ni Đilasa, ni Tadića, oni su mirni; uveren sam, njihovim džepovima je dobro. Pre svega, siguran sam da je dobro džepu Dragana Đilasa. On sam beše, za neke tamo KRIK-ove, BIRN-ove, kazao da ima imovinu vrednu 25.000.000 evra. Posle se pokajao, ali to je naknadna pamet. Šta sve ima a da nije prijavio, to bog sveti zna. Njegovom džepu je sjajno, baš kao i džepu drugog, takođe velikog i znamenitog lidera „žutog preduzeća“, Jeremića. Ni on sam ne može da objasni koliko miliona ima i zašto ih je dobio. Njihovim džepovima je sjajno, ja uopšte nisam ulazio u situaciju kako je njima.

Da država plaća, pa plaća. Bilo je tu tužbi za onaj katastrofalni potez sa vojnim penzijama. U „Sablji“, koju ste pominjali, pošto volite da pričate o slobodi medija, da li može bog da prebroji koliko je različitih redakcija zatvoreno, listova ugašeno samo zbog toga što je bila velika sloboda? Sve je to manje važno, mnogo manje važno u odnosu na krađu sopstvene zemlje.

Još jednom, javljate se za reč i kažete – propaganda, kažete – laž. Moram da ponovim pitanje – kome upućujete reči „propaganda i laž“? Ljudima iz Demokratske stranke koji su ovaj izveštaj napisali? Jesu li ovaj izveštaj napisali ljudi iz Demokratske stranke? Da li je ovo, kako piše, interni dokument Demokratske stranke iz novembra 2017. godine? Jesu li se oni bavili propagandom sami protiv sebe zato što su imali neku čudnu potrebu, neko popodne, koju ni stručnjaci ne umeju da objasne, pa su još podelili sa svojim rukovodstvom?

Onda zbog toga poslednji veliki direktor „žutog preduzeća“, Demokratske stranke, podnese ostavku, kaže – objavili ste ono što niste smeli. Moram da postavim pitanje – ako se pamet menja promenom lidera, da li danas Lutovac tvrdi da sve ovo nije tačno? Bilo bi veoma zanimljivo, ne zbog mene, nego zbog autora ovog izveštaja, da Lutovac izađe sa nekom rečenicom tipa – to sve nije tačno, ja to poričem. Živo me zanima šta će autori ovog izveštaja da kažu na to.

PREDSEDAVAJUĆI: Pravo na repliku, narodni poslanik Gordana Čomić.

Izvolite, koleginice.

GORDANA ČOMIĆ: Zahvaljujem.

Propaganda je drugo ime karaktera ove vladajuće koalicije. I u izveštaju EU, kao posledica propagande, javlja se definicija zarobljene države. Ja se tome ne radujem, to je naš zajednički problem. Propaganda podrazumeva komunikaciju samo sa svojom podrškom i a onim što ljudi žele da čuju. To je legalno, ali nije legitimno.

Kada ustanovite propagandu kao osnovni način komunikacije u javnom prostoru i jeziku, onda svi imamo problem. Zbog toga, ja vas oslobađam bar jedne stvari koje mogu da vas oslobodim, a to je da šta god želite o propagandi, o Demokratskoj stranci, slobodni ste da to radite s kim god, kad god, gde god, sa izveštajima, klevetanjima, poluistinama, napadima na onog ko je predsednik DS-a dok je predsednik DS-a, kad više nije, nije više ništa važno, sa pljuvanjima, sa fotografijama, bez fotografija... Kakvu god propagandu smislite, slobodni ste da to činite zato što se protiv propagande može boriti i kruniti je jedino nepristajanjem da se u propagandi učestvuje.

Demokratska stranka nikad ni za koga neće koristiti propagandu i neće učestvovati u propagandi. A vi ste slobodni da to činite i slobodni ste da na tome zasnivate i svoje uspehe i svoje greške i sve ono što podrazumeva vašu izričitu

volju. Samo propaganda može da nam donese rezultat i samo u propagandu verujemo. Nijednom u istoriji to nije bilo dobro po zdravo društvo u kojem se propaganda dešavala.

PRESEDAVAJUĆI: Po Poslovniku, narodni poslanik Vjerica Radeta. Izvolite, kolegice.

VJERICA RADETA: Čega se pametan stidi, Đilasovi najamnici se time ponose. Neverovatno je da neko sa toliko ponosa pominje akciju „Sablja“.

(Predsedavajući: Koji član Poslovnika, kolegice?)

Član 27.

Hajde da se podsetimo kratko da su u toj akciji „Sablja“ dosmanlije pohapsile 14.000 ljudi. Sada kaže Gordana Čomić da ako neko misli da su oni za to krivi i odgovorni, treba da ih tuži. Pa, ima tužbi itekako, ima krivičnih prijava, ali još uvek ima mnogo vaših u tužilaštvima, onih što su birani svojevremeno, ako se sećate, iz kabineta Dušana Petrovića. Nismo to zaboravili, znate.

Vi ste 2003. godine, pošto vi pominjete ko je koga ubio, volite to tako da kažete... Ja potpuno otvoreno vama kažem, vi ste ubili vašeg premijera. Doneta je presuda, dobila je presudu Nata Mesarović, sećate se svi toga. Mi smo ovde inicirali, ne samo sada, nego i pre kada smo bili u Parlamentu, da se utvrde politička pozadina i svi detalji vezani za to ubistvo; sada smo predlagali anketni odbor, ali vi to nećete zato što ne želite istinu.

Kada se, daće Bog, desiće to, obnovi postupak Legiji i Zvezdanu Jovanoviću, onda će ta istina u potpunosti izaći na videlo. Onda će se videti koji je deo mafije ubio svog mafijaškog gazdu. Onda će se videti ko je sve bio umešan u to.

Gospođo Čomić, ako niko ne trpi zbog te akcije „Sablja“, evo da vam kažem da je samo prošle godine 14.000.000 dinara iz državnog budžeta, iz džepova građana Srbije isplaćeno ljudima koji su ni krivi ni dužni hapšeni u akciji „Sablja“ zato što ste vi tada bili sila, zato što ste nam dovodili vojsku, specijalce pod punom opremom. U strahu smo ulazili u Narodnu skupštinu zato što ste zatvorili sednice Narodne skupštine, zato što ste hteli da zatvorite i sakrijete od javnosti vašu sramotu i bruku.

PRESEDAVAJUĆI: Da li želite da se Skupština u danu za glasanje izjasni? (Ne.)

Reč ima narodni poslanik Vladimir Orlić, pravo na repliku.

VLADIMIR ORLIĆ: Propaganda je vrlo zanimljiva tema, moram da priznam. Nisam ni očekivao da ću dobiti direktan odgovor od gospođe Čomić. Taj izveštaj, to je laž i to je propaganda. Jasno je zašto to ne može da se kaže. Znaju svi jako dobro, ponajbolje oni s druge strane sale, da ovo jeste njihov izveštaj. Nisam to ja izmislio i nisam ove formulacije napisao ni ja, ni bilo ko

drugi iz SNS-a. Zato ne smeju da daju odgovor te vrste, pa, tvrdim, neće ga dati ni pomenuti gospodin Lutovac.

Kad smo kod njega, mora da je propaganda i ona informacija, a ima veze sa spoljnom politikom koju mi vodimo, koju smo prepisali od Lutovca i ostalih, da je rešio da izbegne neki sastanak sa nemačkim zvaničnikom pa slagao da je otišao na more. To je verovatno propaganda, jer mislim da ima među prisutnima aktera čitavog slučaja, koji se izgleda nisu baš najbolje snašli tom prilikom.

Ali propaganda sigurno nije da, između ostalog, sa Nemačkom i sa drugim državama, koje su značajne ne samo politički već i kao investitori u Srbiji, mi imamo najbolje moguće odnose. Kao rezultat tih odnosa, mi imamo, bezmalo, 50.000 radnih mesta u Srbiji. Da li je to propaganda? Ja ne bih rekao da je to propaganda. Postoje živi dokazi u vidu ljudi koji svakog dana idu na posao na račun toga i tih rezultata.

Dalje, propaganda kaže – zarobljena država, piše u izveštaju Evropske komisije o Srbiji. Je l' piše? Nisam siguran da tako piše. Dok ne budem video izveštaj u kom piše da je Srbija zarobljena država, a dolazi iz Evropske komisije, ja ću da budem slobodan da kažem da su te tvrdnje baš propaganda.

Nego, na temu onoga što izgleda neki nisu razumeli do kraja, da nama nije važan čovek kad više nije predsednik „žutog preduzeća“, da nam je bitan samo dok je to, evo, da odagnam sve nedoumice. Nama je i dan-danas veoma važno da se utvrdi odakle bivšem direktoru „žutog preduzeća“ Šutanovcu, koji je podneo ostavku zbog ovog izveštaja, da vas podsetim, odakle mu viračarski pašnjak, odakle mu onaj penthaus, šta je već, vredan 300.000 evra na njemu, odakle mu 300.000 evra štednje kada je sve to, zamislite, stekao na osnovu ministarske, odnosno poslaničke plate. Ja sam siguran da to – bukvalno, ovo što sam sada rekao od reči do reči piše u presudi suda – ne može biti propaganda. To može biti samo činjenično stanje izvedeno na osnovu nekih validnih podataka i dokumenata.

Kao što se verovatno, verujem, u to sam siguran, ravnalo i rukovodilo radno telo Demokratske stranke kada je ove rezultate o krađama, o ugradnjama za procenat stavilo u svoj izveštaj. Siguran sam da oni imaju jako dobre razloge i izvore na osnovu kojih su to napisali, da to nije propaganda.

PREDSEDAVAJUĆI: Zahvaljujem.

Ovim bismo završili sa današnjim radom. Nastavljamo sutra u 10 časova.

(Sednica je prekinuta u 18.50 časova.)